

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΜΟΝΑΔΩΝ**

Διπλωματική Εργασία

**«ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟΥ ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΤΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS+: ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ»**

της

ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΙΔΟΥ ΕΡΩΦΙΛΗΣ

Επιβλέπων Καθηγητής
Ρουσσάκης Ιωάννης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
ειδίκευσης στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2020

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

1. Μοιραστείτε: αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
2. Προσαρμόστε: αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

- Αναφορά Δημιουργού: Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
- Μη Εμπορική Χρήση: Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- Παρόμοια Διανομή: Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια CreativeCommonsόπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, 25 Ιανουαρίου 2020

Η Δηλούσα:

Καλογιαννίδου Ερωφίλη

Περίληψη στα Ελληνικά

Τα ανανεωμένα προγράμματα Erasmus+, με μακρά ιστορία στο χώρο της ευρωπαϊκής πραγματικότητας, παρέχουν πολλές ευκαιρίες σε ιδρύματα και συμμετέχοντες οργανισμούς. Τα οφέλη από την άλλη, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, είναι μεγάλα σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, σε επίπεδο ιδρύματος, αλλά και σε συστημικό επίπεδο. Η διεύρυνση των προγραμμάτων σε Βασικές Δράσεις 1, 2 και 3 δίνουν και διευρυμένες δυνατότητες. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να συγκεντρώσει και να αποτυπώσει τη συμμετοχή του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης (πλέον Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος – ΔΠΠΑΕ) στα προγράμματα Erasmus+ την περίοδο 2014-2019, να δείξει πώς ωφελήθηκε το ίδρυμα από τις συμμετοχές αλλά και να αναδεικνύει προοπτικές. Συγκεκριμένα, με πρωτογενή έρευνα μέσα από δημοσιοποιημένα στοιχεία, αλλά και με ποσοτική έρευνα μέσω της χρήσης ερωτηματολογίων, αναδεικνύονται οι βασικές πτυχές της συμμετοχής του Ιδρύματος σε προγράμματα ΚΑ1 και ΚΑ2. Καινοτομία της παρούσας έρευνας είναι ότι δεν έχει διεξαχθεί παρόμοια έρευνα μέχρι τώρα, ούτε υπάρχουν συγκεντρωτικά στοιχεία για τη συνολική συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στο Erasmus+. Παράλληλα, αναδεικνύονται προοπτικές που μέχρι τώρα δεν υπήρχαν ή δεν ήταν έντονες. Τα αποτελέσματα της έρευνας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάληψη πρωτοβουλιών και τη χάραξη στρατηγικής από μέρους του Ιδρύματος με σκοπό αφενός την ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ διάφορων τομέων, αφετέρου για την καλύτερη διάχυση των αποτελεσμάτων.

Περίληψη στα Αγγλικά

The new Erasmus+ programs, with a great history in European reality, provide various opportunities to tertiary institutions and other participating organizations. The benefits, according to the bibliography, are significant not only at a personal and professional level, but also at an institutional and systemic level. The separation of the program into Key Actions 1, 2 and 3 has given also extended possibilities and opportunities. The aim of this thesis is to collect and present facts about the participation of Alexander Technological Educational Institute of Thessaloniki (now International Hellenic University – IHU) in Erasmus+ programs during the period 2014-2019, to show how this participation has benefited the Institute and to present some prospects. Specifically, through primary source research of publicly available information, but also through quantitative research with questionnaires, here are highlighted the basic options of the participation of ATEITH at Erasmus+ KA1 and KA2 programs. The innovation of this thesis is that it is the first conducted research of this type and there are no aggregated data concerning the overall participation of ATEITH in Erasmus+. Simultaneously, prospects will arise which have not appeared till now. The results of this research may be used for institutional initiatives and strategic development, in order to strengthen the co-operations between different sectors initially and secondly to better disseminate the results.

Περιεχόμενα

Υπεύθυνη Δήλωση.....	3
Περίληψη στα Ελληνικά.....	4
Περίληψη στα Αγγλικά.....	5
Περιεχόμενα.....	6
Εισαγωγή.....	8
Α' Μέρος: Κυρίως Μέρος– Η κινητικότητα.....	10
Η ιστορία της κινητικότητας στην Ευρώπη.....	10
Erasmus+ 2014-2020.....	24
Οφέλη από τα προγράμματα κινητικότητας.....	38
<i>Πρωταρχικά Οφέλη.....</i>	<i>39</i>
<i>Οφέλη στα ιδρύματα.....</i>	<i>48</i>
Erasmus+: Προγράμματα τύπου KA2.....	57
<i>Το Erasmus+ KA2 μέχρι σήμερα.....</i>	<i>57</i>
<i>Προγράμματα Erasmus+ και άσκηση πολιτικής.....</i>	<i>63</i>
<i>Αναστοχασμός.....</i>	<i>66</i>
Το ΑΤΕΙΘ.....	68
<i>ΑΤΕΙΘ και Erasmus+.....</i>	<i>70</i>
Προοπτικές.....	72
<i>Η αποστολή των Ιδρυμάτων.....</i>	<i>72</i>
<i>Σχέσεις ΑΤΕΙΘ και Δήμου Δέλτα.....</i>	<i>74</i>
Β' Μέρος: Η Έρευνα.....	78
Προηγούμενες Έρευνες.....	78
Ερευνητικά Ερωτήματα.....	81
Μεθοδολογία.....	82
Ερευνητικό εργαλείο.....	84
Δεοντολογία.....	86
Δειγματοληψία.....	86
<i>Περιγραφή του δείγματος.....</i>	<i>88</i>
Παρουσίαση Αποτελεσμάτων.....	92
<i>KA1.....</i>	<i>92</i>
<i>KA2.....</i>	<i>105</i>

ΚΑ3	128
Ανάλυση, Σύνθεση & Σχολιασμός	129
ΚΑ1	129
ΚΑ2	130
Γ' Μέρος: Συμπεράσματα και Προτάσεις	133
Περιορισμοί και Προτάσεις	134
Βιβλιογραφία και Πηγές	137
Βιβλιογραφία και Αρθρογραφία:	137
Ξενόγλωσση:	137
Ελληνόγλωσση:	140
Ηλεκτρονικές Πηγές	144
Παράρτημα	151
Ερωτηματολόγιο	151

Εισαγωγή

Η κινητικότητα στον ευρωπαϊκό χώρο έχει μακρά ιστορία. Τα πρώτα προγράμματα κινητικότητας στην Ευρώπη άρχισαν ήδη από τη δεκαετία του '70. Ωστόσο, έγιναν πιο μαζικά και πιο συγκεκριμένα σε στόχους περί τα τέλη της δεκαετίας του 1980. Τότε ήταν που έκανε και την εμφάνισή του το πρόγραμμα-σύμβολο της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, το Erasmus.

Πλέον το Erasmus+, και μετά το 2014, παρέχει διερυμμένες δυνατότητες κινητικότητας και συνεργασιών, με πολυεπίπεδα οφέλη, που αφορούν την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των ατόμων που συμμετέχουν, την ανάπτυξη των συμμετεχόντων ιδρυμάτων και οργανισμών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, αλλά και εξελίξεις που μπορούν να φέρουν σε συστημικό επίπεδο. Αυτό συμβαίνει λόγω της δόμησης του προγράμματος σε Βασικές Δράσεις 1, 2 και 3, που παρέχουν πολυποίκιλες ευκαιρίες.

Η εργασία χωρίζεται σε τρία βασικά μέρη: α) την κινητικότητα, όπου αποτυπώνεται η ιστορία των προγραμμάτων και του Erasmus, μελετώνται τα οφέλη των προγραμμάτων κινητικότητας σε διάφορα επίπεδα, αναδεικνύονται προοπτικές, και παρουσιάζεται το Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, β) την έρευνα, όπου παρουσιάζονται η μεθοδολογία διεξαγωγής της έρευνας και τα βασικά ευρήματα, και γ) τα συμπεράσματα και οι προτάσεις, μαζί με τους βασικούς περιορισμούς της έρευνας. Για τη συγγραφή του α' μέρους, μελετήθηκε σχετική βιβλιογραφία, αλλά κυρίως διάφορες ευρωπαϊκές εκθέσεις που αναδεικνύουν τις διάφορες παραμέτρους.

Η έρευνα που παρουσιάζεται στο β' μέρος εξετάζει τη συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ¹ σε προγράμματα Erasmus+, την περίοδο 2014-2019, τόσο για τις κινητικότητες τύπου ΚΑ1 όσο και για τις κινητικότητες τύπου ΚΑ2. Παράλληλα, παρουσιάζει πώς ωφέλησε το πρόγραμμα Erasmus+ το ίδρυμα, αλλά και ποιες είναι οι προοπτικές για το Ίδρυμα. Για τη διεξαγωγή της έρευνας αντλήθηκαν δύο είδη μεθοδολογιών:

---

¹ Πλέον Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδας (ΔΠΠΑΕ). Η συγγραφή της παρούσας εργασίας ξεκίνησε πριν τη συγχώνευση και τη μετονομασία των ιδρυμάτων.

- Διεξήχθη πρωτογενής έρευνας, μέσα από ανάλυση των παρεχόμενων δημοσιευμένων στοιχείων του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών, του γραφείου Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ και της Επιτροπής και
- Πρωτογενής ποσοτική έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίων που διανεμήθηκε σε προσωπικό του ΑΤΕΙΘ και σε διδάσκοντες/ουσες που έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα Erasmus+ ΚΑ2.

Καινοτομία της παρούσας έρευνας είναι ότι δεν υπάρχει παρόμοια που να παρουσιάζει συγκεντρωτικά στοιχεία για τη συμμετοχή ούτε του ΑΤΕΙΘ ούτε άλλου ελληνικού Ιδρύματος σε προγράμματα Erasmus+ ΚΑ1 και ΚΑ2, αλλά και ότι παρουσιάζει τα οφέλη του προγράμματος στο Ίδρυμα και πώς αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε μέσα από αυτό. Τα αποτελέσματα, λοιπόν, της παρούσας έρευνας έχουν ενδιαφέρον για το ίδιο το Ίδρυμα, καθώς σε αυτήν αντανακλάται η συνολική παρουσία του Ιδρύματος στα προγράμματα τα τελευταία χρόνια, αλλά και οι ελλείψεις σε επίπεδο διάχυσης. Έχουν ενδιαφέρον, επίσης, για το Ίδρυμα, καθώς αναδεικνύονται προοπτικές, μέσα από τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες που παρέχονται από τα προγράμματα Erasmus+. Με βάση τα συγκεντρωτικά στοιχεία που παρουσιάζονται, τις αδυναμίες και τις ελλείψεις, αλλά και το θεωρητικό πλαίσιο που αναδεικνύει πλήρως τις δυνατότητες του Erasmus+, μπορεί να γίνει η χάραξη της στρατηγικής του Ιδρύματος ώστε να αξιοποιηθούν όλες οι παρεχόμενες ευκαιρίες και δυνατότητες που προσφέρονται.

Α' Μέρος: Κυρίως Μέρος– Η κινητικότητα

Παρακάτω εξετάζεται το θεωρητικό πλαίσιο που είναι απαραίτητο να είναι γνωστό για την κατανόηση της φιλοσοφίας του προγράμματος κινητικότητας Erasmus+. Στη συνέχεια, αναλύονται τα οφέλη του προγράμματος σε προσωπικό επίπεδο, αλλά και σε επίπεδο ιδρυμάτων. Επίσης, διερευνάται ο αντίκτυπος των προγραμμάτων, όταν αυτά έχουν τοπική ή περιφερειακή εστίαση και πόσο συνεισφέρουν στις κοινωνίες σε οικονομικό και αναπτυξιακό επίπεδο. Παρουσιάζεται, ακόμα, συνοπτικά το ίδρυμα για το οποίο διεξάγεται η έρευνα, το Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης (πριν μετονομαστεί σε ΔΠΙΑΕ) και τέλος μελετώνται και ορισμένες προοπτικές για την εξέλιξη του ιδρύματος, σύμφωνα μάλιστα και με τα αποτελέσματα αξιολογήσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η ιστορία της κινητικότητας στην Ευρώπη

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα κινητικότητας δεν μπορούν να μελετηθούν έξω από το ιστορικό πλαίσιο εξέλιξης της ΕΕ ούτε έξω από τη δόμηση της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής. Γι' αυτό θα γίνει μια προσπάθεια αποσαφήνισης των ιστορικών συνθηκών που συνέβαλαν στη μετεξέλιξη των προγραμμάτων και τα καθιέρωσαν ως μέρος της ευρωπαϊκής -και όχι μόνο- εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τα χαρακτηριστικά που τη γνωρίζουμε σήμερα δεν υπήρχε παλιότερα. Αποτέλεσε από την αρχή μια οικονομική ένωση που είχε ως σκοπό τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς. Γι' αυτό και δεν υπήρχε πρόβλεψη για εκπαιδευτική πολιτική. Η μόνη διάταξη στη Συνθήκη της Ρώμης το 1957 που αφορούσε την εκπαίδευση ήταν το άρθρο 128 σχετικά με την ανάπτυξη κοινής επαγγελματικής εκπαίδευσης και την αύξηση και βελτίωση των ευκαιριών, με σκοπό την αρμονική ανάπτυξη τόσο των εθνικών οικονομιών όσο και της κοινής αγοράς.² Η

---

² European Commission, 2006: 56; Ζμας, 2007: 55; Καλογιαννίδου, 2017: 21

αρχική λογική ήταν η βελτίωση των ευκαιριών πρόσβασης των εργαζομένων στην απασχόληση, η επανακατάρτιση και η βελτίωση των προσόντων στη βιομηχανία άνθρακα και χάλυβα. Αφορούσε δηλαδή κυρίως την επαγγελματική εκπαίδευση των εργαζομένων στους τομείς αυτούς, παρά μια γενικότερη επαγγελματική εκπαίδευση για τους νέους Ευρωπαίους πολίτες.³ Παράλληλα, με το άρθρο 123 της Συνθήκης της ΕΟΚ προβλέφθηκε η επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα των εργατών/εργαζομένων. Εκείνη τη δεκαετία ξεκίνησε και η προώθηση των πρώτων προγραμμάτων κινητικότητας για εκπαίδευση των εργαζομένων με σκοπό το μετασχηματισμό της βιομηχανίας. Το Μάιο του 1964 πάρθηκε η απόφαση για να γίνει το πρώτο πρόγραμμα, ενώ τα επόμενα υιοθετήθηκαν το 1979 και το 1984. Μεταξύ του Σεπτεμβρίου του 1960 και του Δεκεμβρίου του 1973 δόθηκαν τετρακόσια εκατομμύρια ECU για εκπαίδευση ενός εκατομμυρίου εργατών και την επανεκπαίδευση ακόμα εφτακοσίων χιλιάδων.⁴

Μέσα στη δεκαετία του '70 το τοπίο άρχισε να αλλάζει, εφόσον στον κοινό σχεδιασμό πλέον άρχισε να συζητιέται όχι μόνο η επαγγελματική, αλλά και η γενική εκπαίδευση, που οδήγησε το 1976 στην υιοθέτηση του πρώτου κοινοτικού προγράμματος για την εκπαίδευση. Έτσι στο Συμβούλιο της 9^{ης} Φεβρουαρίου 1976 εγκρίθηκε από τους Υπουργούς Παιδείας των εννέα χωρών της ΕΟΚ το πρώτο κοινό πρόγραμμα δράσης για την εκπαίδευση. Μπορεί να θεωρηθεί, λοιπόν, το «ιδρυτικό» πρόγραμμα για την εκπαίδευση, το οποίο και σηματοδότησε το πλαίσιο της μελλοντικής συνεργασίας: οι υπουργοί παιδείας συμφώνησαν στον προσανατολισμό που δόθηκε για την ανάπτυξη ίσων ευκαιριών και ενίσχυση της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων και της πρόσβασής τους μέσα από την αμοιβαία κατανόηση σε όλα τα επίπεδα. Το πρώτο πρόγραμμα είχε έξι βασικούς άξονες:⁵

- Ίσες ευκαιρίες,
- καλύτερες σχέσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων,
- τη συνεργασία μεταξύ των ανώτατων ιδρυμάτων,
- εκμάθηση ξένων γλωσσών,

---

³ European Commission, 2006: 56

⁴ European Commission, 2006: 57-58

⁵ European Commission, 2006: 65-70

- ανταλλαγή πληροφοριών, συλλογή και συστηματοποίηση των στατιστικών στοιχείων από ένα διευρωπαϊκό δίκτυο και
- εκπαίδευση των μεταναστών εργαζομένων και των παιδιών τους.

Με πλούσια συζήτηση και ιστορία, τη δεκαετία του 1980 άρχισαν να γίνονται τα πρώτα σημαντικά βήματα. Το 1980 ιδρύθηκε το δίκτυο Ευριδική (Eurydice), το εκπαιδευτικό δίκτυο για τη συλλογή, επεξεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών.⁶ Αυτή τη δεκαετία, όμως, ξεκίνησε και η πρώτη γενιά των κοινοτικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νεολαία. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονταν⁷:

- Comett (1986): συνεργασία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιχειρήσεων
- Erasmus (1987): φοιτητική κινητικότητα και συνεργασία των πανεπιστημίων
- Petra (1987): Επαγγελματική κατάρτιση νέων και καταπολέμηση της ανεργίας
- Iris⁸ (1988): Επαγγελματική εκπαίδευση γυναικών
- Youth for Europe (1988): Εξωσχολική ανταλλαγή νέων
- Delta (1988): Εφαρμογή των νέων τεχνολογιών και εξ αποστάσεως εκπαίδευση
- Lingua (1989): Εκμάθηση ξένων γλωσσών
- Eurotecnet (1989): Καινοτομίες στην επαγγελματική εκπαίδευση με βάση τις τεχνολογικές εξελίξεις
- Force (1990): Ενίσχυση συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης
- Tempus (1990): Συνεργασία πανεπιστημίων με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και στήριξη μεταρρυθμίσεων, ιδιαιτέρως στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Horizon⁹ (1990): Κατάρτιση ατόμων με αναπηρίες
- Arion¹⁰ (1978/1990): Εκπαιδευτικές επισκέψεις ειδικών σε άλλα κράτη

---

⁶ Cankaya et al, 2015: 887

⁷ European Commission, 2006: 111; Ζμας, 2007: 45

⁸ European Commission, 2006: 125

⁹ European Commission, 2006: 176

¹⁰ European Commission, 2006: 81

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα προγράμματα Comett, Erasmus και Lingua συνέβαλαν αποφασιστικά στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων πολύ περισσότερο από κάθε άλλο μέτρο που πάρθηκε μέχρι τότε σε ευρωπαϊκό ή σε εθνικό επίπεδο για όλα τα κράτη. Λειτουργήσαν ως καταλύτες για την αύξηση της κινητικότητας των φοιτητών/τριών, εφόσον πλέον μπορούσε ακαδημαϊκά να αναγνωριστεί η περίοδος σπουδών σε άλλο κράτος μέλος.¹¹

Το τοπίο άλλαξε μέσα στην επόμενη δεκαετία. Η δεκαετία του '90 ήταν μια από τις δεκαετίες με τις περισσότερες εξελίξεις σε πολιτικό επίπεδο διεθνώς και ευρωπαϊκώς. Ήταν η δεκαετία που έζησε τα πρώτα αποτελέσματα από τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου και της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης. Παράλληλα, ήταν η δεκαετία της αύξησης της παγκοσμιοποίησης των οικονομιών και των αγορών και της ανάδυσης του νεοφιλελευθερισμού ως κυρίαρχης ιδεολογίας. Στον ευρωπαϊκό χώρο, ψηφίστηκε η Συνθήκη του Μάαστριχτ και έγινε η μετάβαση από την ΕΟΚ (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα) σε ΕΕ (Ευρωπαϊκή Ένωση), πλήθαιναν τα κράτη μέλη της Ε.Ε., ψηφίστηκε η νομισματική ένωση με τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. και έγινε η μεγάλη «επανάσταση» στις νέες τεχνολογίες, με συνεπαγόμενα αποτελέσματα στον τρόπο παραγωγής και στον τρόπο εργασίας.¹²

Μετά την υπογραφή της νέας Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1993 άλλαξε και η οπτική που αντιμετωπιζόταν μέχρι τότε η εκπαίδευση. Όπως ειπώθηκε και προηγουμένως η μοναδική πρόβλεψη για την εκπαίδευση στην προηγούμενη Συνθήκη της Ρώμης του 1957 ήταν το άρθρο 128 που αφορούσε αποκλειστικά την επαγγελματική εκπαίδευση. Το άρθρο όμως αυτό έμελλε να καθορίσει στις επόμενες δεκαετίες τα εκπαιδευτικά πεπραγμένα σε όλη την Ευρώπη. Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ -και τη μετονομασία από ΕΟΚ σε Ε.Ε.- έγινε η μετάβαση από μια οικονομική ένωση σε μια περισσότερο πολιτική ένωση και με πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Με τα άρθρα 126 και 127 τέθηκε και επισήμως το νομικό πλαίσιο για μια κοινή εκπαίδευση, για μια παιδεία και κατάρτιση υψηλού επιπέδου.¹³ Το άρθρο 126, πέρα από τους στόχους για την εκπαίδευση όριζε και αρχή της

---

¹¹ European Commission, 2006: 110

¹² European Commission, 2006: 155; Καλογιαννίδου, 2017: 37; Χαραλάμπους, 2012: 129

¹³ European Commission, 2006: 143-144; Ζμας, 1997: 72; Πυργιωτάκης, 1999: 438

επικουρικότητας στα εκπαιδευτικά θέματα. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας¹⁴, τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι κυρίαρχα στην άσκηση και στη διαμόρφωση της εθνικής τους εκπαιδευτικής πολιτικής, ενώ η ΕΕ δρα επικουρικά. Υπό την έννοια αυτή, οι πολιτικές και τα προγράμματα της Ένωσης δεν είναι υποχρεωτικά. Η Ένωση δίνει τις βασικές κατευθυντήριες και βοηθάει στο έργο των κρατών-μελών, τα οποία εθελούσια τις ακολουθούν.¹⁵

Ωστόσο, με το συγκεκριμένο πλαίσιο τέθηκαν και οι βάσεις για μια κοινή εκπαιδευτική πολιτική, αλλά και ίσως για μεγαλύτερο παρεμβατισμό της Ένωσης σε θέματα εκπαίδευσης.¹⁶ Τα προηγούμενα χρόνια ακολουθήθηκαν ηπιότερες και πιο «υπομονετικές» πολιτικές όσον αφορά την εκπαίδευση, που πολλές φορές έφεραν την Επιτροπή με το Συμβούλιο σε αντιπαράθεση. Κι αυτό γιατί η εκπαίδευση, ως ένας τομέας χαμηλής πολιτικής, ως ένας ακόμα «δούρειος ίππος», έχει τη μεγάλη δυναμική πρόκλησης πολλών εξελίξεων και αλλαγών, που μπορούν να συνεισφέρουν ή να διαμορφώσουν αναλόγως την ευρωπαϊκή κοινωνία και αγορά.¹⁷ Όλα τα προηγούμενα χρόνια η Ένωση χρηματοδοτούσε και στήριζε οικονομικά τα κράτη μέλη για να αναπτύξουν τα εθνικά συστήματα παιδείας, για να προωθηθούν μεταρρυθμίσεις προς τον εξευρωπαϊσμό των εκπαιδευτικών συστημάτων. Ωστόσο, η στήριξη αυτή έφερε και την οικονομική εξάρτηση από τα ευρωπαϊκά κονδύλια της δεκαετίας του '80, την οποία ο Ζμας¹⁸ αποκαλεί μοντέλο των «χρυσών χαλιναριών».¹⁹

---

¹⁴ Συνθήκη του Μάαστριχτ (Άρθρο 126, παρ. 1) και Συνθήκη της Λισσαβόνας (Άρθρο 165), όπου και έμεινε αμετάβλητο:

«Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία».

¹⁵ Καλογιαννίδου, 2017: 6, 21

¹⁶ Ζμας, 2007: 80-82

¹⁷ Καλογιαννίδου, 2017: 6, 21

¹⁸ 2007: 63-64

¹⁹ Έτσι προέκυψε το δίλημμα «εθνική εκπαιδευτική παράδοση χωρίς ευρωπαϊκά κονδύλια και εκπαιδευτική απομόνωση ή εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά προγράμματα, εξωστρέφεια και χρηματοδότηση;» (Καλογιαννίδου, 2017: 20) Ωστόσο, αν και η συζήτηση γύρω από το συγκεκριμένο θέμα είναι μεγάλη, η απάντηση και ο αναστοχασμός πάνω στο συγκεκριμένο ερώτημα αφορά άλλου είδους έρευνα που ξεπερνά τα όρια της παρούσης. Αρκεί μόνο να

Μεγάλες αλλαγές σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως οι προαναφερθείσες, είχαν σοβαρό αντίκτυπο και στην πρώιμη άσκηση εκπαιδευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδικότερα μετά και την επίσημη νομική βάση για την άσκησή της. Αυτή τη δεκαετία, λοιπόν, άρχισαν να αναπτύσσονται και τα πρώτα μεγάλα και σημαντικά κείμενα για την εκπαίδευση και πρώτες πολιτικές που έμελλαν πανευρωπαϊκώς να αλλάξουν το τοπίο. Προηγήθηκε το 1993 η Λευκή Βίβλος για την «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση»²⁰ και ακολούθησε το 1995 η Λευκή Βίβλος για «Διδασκαλία και μάθηση – προς την Κοινωνία της Γνώσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1995)»²¹, η οποία αποτελεί την εφαρμογή της Λευκής Βίβλου του '93 και καθόρισε ουσιαστικά τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά πεπραγμένα των επόμενων δεκαετιών. Αποτελεί κείμενο ορόσημο για την εκπαιδευτική πολιτική, καθώς ξεκινά και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και εισάγει την έννοια της διά βίου μάθησης, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της διεθνοποίησης των πανεπιστημίων και θέτει τις βάσεις προς μια κοινωνία της Γνώσης.²² Αποκορύφωμα των διεργασιών στο χώρο της εκπαιδευτικής πολιτικής στη δύση του 20^{ου} αιώνα αποτέλεσε και η έναρξη της Διαδικασίας της Μπολόνια, με την υπογραφή της Διακήρυξης της Μπολόνια²³ τον Ιούνιο του 1999, η οποία δεν είχε νομική δέσμευση για τις συμμετέχουσες χώρες, αλλά άρχισε να θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (EXAE), με δύο βασικούς στόχους:

- την προώθηση της κινητικότητας καθηγητικού προσωπικού, ερευνητών και φοιτητών μέσα στην Ευρώπη και

ειπωθεί, πως σε ένα άλλο επίπεδο αναστοχασμού, θα μπορούσε να αναπτυχθεί μεγάλη συζήτηση και κριτική γύρω από τη βοήθεια (ή την εξάρτηση) που έφεραν τα ευρωπαϊκά κονδύλια στη διαμόρφωση των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών. Ωστόσο, στόχος αυτής της εργασίας δεν είναι η κριτική, αλλά ο προσδιορισμός ακριβώς αυτής της δυναμικής που μπορούν να προσφέρουν τα προγράμματα μέσα από την αξιοποίησή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

²⁰ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1995: I

²¹ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1995: *Λευκή Βίβλος (ΛΒ): Διδασκαλία και μάθηση –προς την κοινωνία της γνώσης του 1995*

²² Καλογιαννίδου, 2017: 21

²³ Το πλήρες κείμενο της Διακήρυξης της Μπολόνια:

http://www.highereducation.ac.cy/pdf/Bologna_Declaration1999.pdf

- *την προώθηση μιας Ευρωπαϊκής Ανώτατης Εκπαίδευσης ως το μόνο και συμπαγές εκπαιδευτικό σύστημα με σκοπό να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης και το μερίδιό της στην παγκόσμια αγορά ανώτατης εκπαίδευσης.*

Μέσα σε αυτό το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο αλλαγών και εξελίξεων, μετεξελίχθηκαν αντίστοιχα και τα προγράμματα, ώστε να προσαρμοστούν στις νέες ανάγκες και στα παγκόσμια κελεύσματα. Ξεκίνησε, λοιπόν, η δεύτερη γενιά προγραμμάτων, πιο οργανωμένα και συγκεντρωτικά, συμπεριλαμβάνοντας νέες δράσεις, αλλά και τη σχολική εκπαίδευση, εφόσον πλέον νομίμως μπορούσε να εισαχθεί μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Τα επτά επιτυχημένα προγράμματα της δεκαετίας του '80 Comett, Erasmus, Lingua, Petra, Force, Eurotechnet και Tempus συνενώθηκαν και συμπύχθηκαν στα δύο νέα προγράμματα Socrates, για την αρχική και συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευσης, και Leonardo da Vinci, για τη σχολική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, από το 1995 έως το 1999.²⁴

Γενικός σκοπός του προγράμματος Socrates, στο οποίο συμπεριλήφθηκαν τα προγράμματα Erasmus και Comenius, ήταν να συμβάλει στην ανάπτυξη της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και τη δημιουργία ενός ανοιχτού ευρωπαϊκού χώρου για συνεργασία στην εκπαίδευση. Επιμέρους στόχοι αποτέλεσαν²⁵:

- η ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση και η ανάπτυξη της ιδέας του ευρωπαίου πολίτη
- η προώθηση της γλωσσομάθειας, ειδικότερα των λιγότερο διαδεδομένων γλωσσών
- η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων
- η ενθάρρυνση για την αύξηση της κινητικότητας των δασκάλων
- η ενθάρρυνση για την αύξηση της κινητικότητας των μαθητών και των μαθητριών

---

²⁴ European Commission, 2006: 166-167

²⁵ European Commission, 2006: 170

- η αύξηση της επικοινωνίας των μαθητών και μαθητριών πανευρωπαϊκώς για να δοθεί ευρύτερη ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση
- η ακαδημαϊκή αναγνώριση των πτυχίων και των περιόδων σπουδών στο εξωτερικό για την αύξηση των συνεργασιών των ιδρυμάτων και τη δημιουργία του EXAE
- η διάδοση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης
- η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.

SOCRATES (1995–99) IN FIGURES ⁽⁴⁷⁵⁾

Total budget: ECU 933 million ⁽⁴⁷⁶⁾

Erasmus

- 1 800 higher education institutions concluded an institutional contract every year (resulting in some 5 000 partnerships per year).
- More than 1 200 higher education institutions (5 000 faculties or departments) used the ECTS (European credit transfer system).
- 42 university thematic networks were set up, involving some 1 700 establishments.
- 460 000 students and more than 40 000 teaching staff received mobility grants.

Comenius

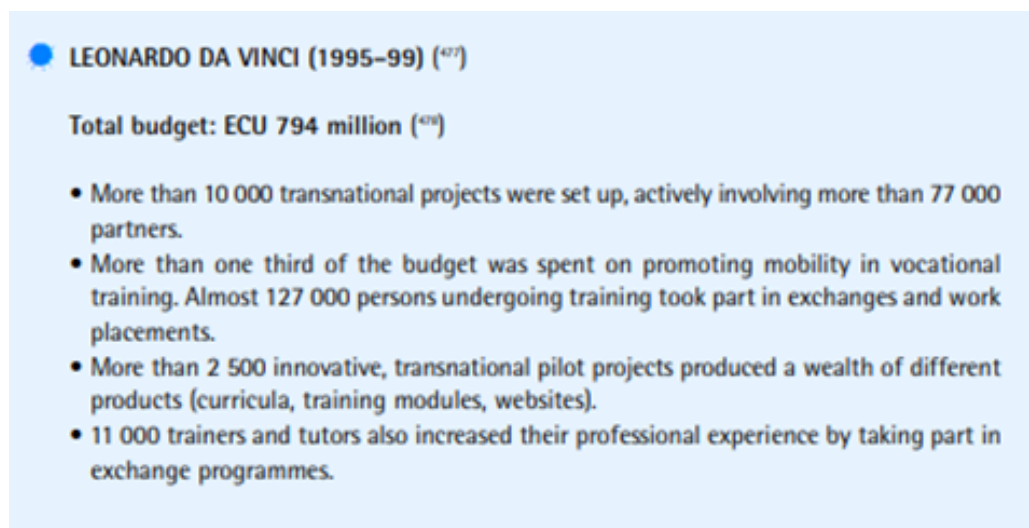
- More than 2 million pupils took part in 3 700 school partnerships organised by 15 000 schools.
- 36 600 teachers and headteachers took part in mobility programmes.
- 350 intercultural education projects were undertaken on a wide range of topics.

Lingua

- Almost 3 000 future foreign-language teachers undertook assistantships abroad, thus promoting the learning of languages less widely used in Europe.
- Some 1 500 schools were involved every year in education projects designed to improve communication skills in foreign languages.
- 40 000 pupils took part in exchanges as part of language-learning projects.
- 73 European cooperation programmes for language-teacher training were set up.
- 35 000 teachers took part in continuing training schemes in the area of foreign-language teaching.

Εικόνα 1: Τα αριθμητικά και ποσοτικά αποτελέσματα του προγράμματος Socrates. Πηγή: European Commission, 2006: 180

Παράλληλα, το πρόγραμμα Leonardo da Vinci είχε ως γενικό σκοπό την υλοποίηση ενός προγράμματος επαγγελματικής εκπαίδευσης με δεκαεννέα επιμέρους στόχους (μεταξύ των οποίων ήταν η βελτίωση της ποιότητας και της καινοτομίας στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης, η δημιουργία Ευρωπαϊκού Χώρου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Προσόντων μέσα από την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών, η προσφορά επαγγελματικού προσανατολισμού).²⁶ Το πρόγραμμα Leonardo da Vinci για την περίοδο 1995-1999 είχε συνολικό προϋπολογισμό 794 εκατομμύρια ECU. Στα πλαίσιά του πραγματοποιήθηκαν πάνω από 10.000 διακρατικά προγράμματα με πάνω από 77.000 εταίρους, ενώ περίπου 127.000 άτομα που συμμετείχαν σε πρόγραμμα κατάρτισης, πήραν μέρος σε ανταλλαγές ή τοποθετήθηκαν σε κάποια θέση εργασίας.²⁷

Εικόνα 2: Τα αριθμητικά και ποσοτικά αποτελέσματα του προγράμματος Leonardo da Vinci. Πηγή: European Commission, 2006: 180

Ιστορικά και μόνο αξίζει να αναφερθεί ότι ως το 1995 πάνω από ένα εκατομμύριο Ευρωπαίοι πολίτες είχαν την ευκαιρία να σπουδάσουν, να καταρτιστούν, να κυνηγήσουν ευκαιρίες για την προσωπική τους ανάπτυξη ή να εργαστούν σε διάφορα προγράμματα που λάβαιναν χώρο σε διαφορετική χώρα από τη δική τους, μέσω των προγραμμάτων Socrates, Leonardo da Vinci και «Youth for

²⁶ European Commission, 2006: 173

²⁷ European Commission, 2006: 180

Europe». Εμπειρίες τέτοιου είδους συμβάλλουν στην ανάπτυξη προσόντων, όπως την επικοινωνία σε άλλη γλώσσα ή την επίλυση διάφορων προβλημάτων σε διαφορετικές συνθήκες. Επιπλέον, ήρθαν σε επαφή με άλλους πολιτισμούς και κουλτούρες, διαφορετικές εργασιακές κουλτούρες και μεθόδους και νέες ιδέες, έστω και για λίγο καιρό. Στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την πρώην Σοβιετική Ένωση, το πρόγραμμα Tempus βοήθησε 1500 πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να προσαρμοστούν στις κοινωνικοοικονομικές μεταβολές και να δημιουργήσουν διαύλους επικοινωνίας με τη Δύση.²⁸

Το 2000, τριάντα περίπου χρόνια μετά την έναρξη του πρώτου προγράμματος, υιοθετήθηκε και το πλαίσιο για τον πρώτο μακροστρατηγικό σχεδιασμό σε βάθος δεκαετίας για τους τομείς της Εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Ακολουθώντας την αρχή της επικουρικότητας, από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα, και μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, τίθενται προτεραιότητες και στόχοι για όλα τα κράτη-μέλη, και το κάθε ένα λαμβάνει βοήθεια ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητές του. Έτσι, η Στρατηγική της Λισσαβόνας αποτέλεσε το βασικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο κατευθύνθηκαν τα κράτη μέλη τη δεκαετία 2000-2010²⁹ με την Ανοιχτή Μέθοδο Συντονισμού. Είχε δε το φιλόδοξο στόχο δημιουργίας μιας ευρωπαϊκής περιοχής δια βίου μάθησης, με ενισχυμένο το ρόλο και την προσφορά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας,³⁰ αλλά και με σύνδεση της εκπαίδευσης με την οικονομία, με τη δημιουργία δηλαδή οικονομίας που βασίζεται στη Γνώση.

Με την αυγή της νέας χιλιετίας, λοιπόν, ακολούθησε η τρίτη γενιά προγραμμάτων, με λιγότερους και πιο συγκεκριμένους στόχους για την προγραμματική περίοδο 2000-2006, αλλά και με έντονη την ανάγκη για αύξηση της χρηματοδότησης.³¹ Υλοποιήθηκαν τα προγράμματα:

- **Socrates II:** με προϋπολογισμό 1,850 δισεκατομμύρια και με τη συμμετοχή 31 χωρών με γενικό σκοπό τη δημιουργία της Ευρώπης της γνώσης με την

---

²⁸ European Commission, 2006: 176

²⁹ Το 2005 τέθηκε το νέο ξεκίνημα της Στρατηγικής της Λισσαβόνας με αναθεωρημένους πολλούς από τους στόχους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

³⁰ European Commission, 2006: 205

³¹ European Commission, 2006: 182

ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση και της δια βίου μάθησης.³² Το πρόγραμμα Socrates II αποτελούνταν από διάφορα υποπρογράμματα και δραστηριότητες που έδωσαν τη δυνατότητα σε καθηγητές/τριες και φοιτητές/τριες να αποκτήσουν εμπειρίες σε διαφορετικές επιστημονικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές συνθήκες από αυτές που είχαν στη χώρα και την περιοχή τους. Συμπεριελάμβανε τα προγράμματα Erasmus (για την Ανώτατη Εκπαίδευση), Comenius (για τη σχολική εκπαίδευση), Grundtvig (για την εκπαίδευση ενηλίκων), Minerva (για την «ανοιχτή» και εξ αποστάσεων εκπαίδευση), Lingua (για την ενίσχυση της γλωσσομάθειας) και το Tempus (συνεργασία με τρίτες χώρες).³³

- **Leonardo da Vinci II:** με προϋπολογισμό 1,150 δισεκατομμύρια με τη συμμετοχή 31 χωρών και με γενικό σκοπό τη δημιουργία της Ευρώπης της γνώσης μέσα από τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου συνεργασιών για την επαγγελματική εκπαίδευση.³⁴
- **Youth (Νεολαία):** με προϋπολογισμό 520 εκατομμύρια με τη συμμετοχή 31 χωρών, με γενικό σκοπό τη δημιουργία της Ευρώπης της γνώσης μέσα από τη δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου συνεργασίας στο πεδίο της πολιτικής νεολαίας.³⁵
- **Erasmus Mundus:** Παράλληλα, το 2003 υιοθετήθηκε το πρόγραμμα διεθνούς κινητικότητας, Erasmus Mundus. Από το 2004 έως το 2008 δόθηκαν 230 εκατομμύρια με σκοπό την αύξηση της ελκυστικότητας των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων δίνοντας τη δυνατότητα σε φοιτητές και φοιτήτριες από τρίτες χώρες να σπουδάσουν στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια μέσα από υποτροφίες που τους δίνονταν.³⁶

Μετά τη Στρατηγική της Λισσαβόνας και τη δυναμική για αλλαγές σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, ξεκίνησαν οι συζητήσεις για ένα νέο ενοποιημένο

---

³² European Commission, 2006: 186-187

³³ Cankaya et al., 2015: 890

³⁴ European Commission, 2006: 186-187

³⁵ Οπ.π.

³⁶ European Commission, 2006: 246

πρόγραμμα. Ως κεντρικό σύνθημα προτάθηκε η δια βίου μάθηση, ώστε να διαφανεί και η δια βίου μάθηση ως βασική αξία και προτεραιότητα στον ευρωπαϊκό χώρο, σύμφωνα μάλιστα και με τα προστάγματα της Στρατηγικής της Λισσαβόνας.³⁷ Την προγραμματική περίοδο 2007-2013, λοιπόν, λειτούργησε ως βασικό πρόγραμμα το «Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης» (Lifelong Learning Programme-LLP), ως πρόγραμμα «ομπρέλα» για πολλές πρωτοβουλίες και δράσεις στα πεδία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, με τέσσερα τομεακά και τέσσερα διατομεακά προγράμματα:

Τομεακά:

- **Comenius** για τη σχολική εκπαίδευση
- **Erasmus** για την τριτοβάθμια εκπαίδευση
- **Leonardo da Vinci** για επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση
- **Grundtvig** για την εκπαίδευση ενηλίκων

Τα διατομεακά προγράμματα είχαν ως στόχο να διασφαλίσουν την επίτευξη των καλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων από τα υπόλοιπα κλαδικά προγράμματα. Συμπεριλήφθηκαν η *πολιτική συνεργασία, οι γλώσσες, οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) και η διάχυση και αξιοποίηση καλών πρακτικών*. Στα πλαίσια του προγράμματος LLP περιλαμβάνονταν και οι δράσεις Jean Monnet, που αποσκοπούν στην ενδυνάμωση της διδασκαλίας και της σκέψης και στην ενίσχυση του διαλόγου για ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.³⁸

Με προϋπολογισμό τριών δισεκατομμυρίων ευρώ, το LLP αποσκοπούσε στο να αποκτήσει η Ένωση μια πιο βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, να δημιουργήσει μια βαθύτερη κοινωνική ένωση, αλλά

---

³⁷ European Commission, 2006: 259-260

³⁸ European Commission, Lifelong Learning Programme: https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/lifelong-learning-programme_en (Προσπελάστηκε στις 27/7/2019)

και να καθιερωθεί ως μια κοινωνία γνώσης και πληροφοριών, μια κοινωνία της διαβίου μάθησης.³⁹

Παράλληλα, την ίδια περίοδο λειτούργησαν κι άλλα προγράμματα:

- Tempus IV (2007-2013)⁴⁰
- Erasmus Mundus II (2009-2013)⁴¹
- Youth in action/Νεολαία σε δράση (2007-2013) με ομάδες στόχους ηλικίας 15 έως 28 ετών⁴²

Φαίνεται ότι μετά την πρώτη γενιά προγραμμάτων, της δεκαετίας του '80, η ΕΕ εφάρμοσε πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα κινητικότητας. Τα προγράμματα αυτά διατηρήθηκαν και εξελίχθηκαν ή προσαρμόστηκαν ανάλογα με το βαθμό που επιτεύχθηκαν οι αρχικές προσδοκίες.⁴³ Οι αρχικές προσδοκίες, φυσικά, δεν απασχολούν μόνο την ΕΕ, αλλά και όλα τα κράτη μέλη, τα οποία δεν είναι αμέτοχα.

Με βάση, λοιπόν, όλα τα παραπάνω, μπορεί να ειπωθεί πως υπάρχουν κάποιοι βασικοί κοινοί τόποι, κάποιες βασικές κατευθυντήριες και στόχοι, πάνω στους οποίους στηρίχθηκε η φιλοσοφία, η χρηματοδότηση και η υλοποίηση των προγραμμάτων κινητικότητας:

- Η ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση και η βαθύτερη κοινωνική ένωση, η αλληλοκατανόηση και η γνωριμία με κουλτούρες, πολιτισμούς και γλώσσες των άλλων κρατών μελών, μέσα από ήπιες πολιτικές.

---

³⁹ Cankaya et al., 2015: 891

⁴⁰ European Commission, Tempus Programme: https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/tempus-programme_en (Προσπελάστηκε στις 27/7/2019)

⁴¹ European Commission, Erasmus Mundus Programme: https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/erasmus-mundus-programme_en (Προσπελάστηκε στις 27/7/2019)

⁴² European Commission, Youth in Action Programme: https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/youth-in-action-programme_en (Προσπελάστηκε στις 27/7/2019)

⁴³ Cankaya et al., 2015: 890

- Η δημιουργία μιας κοινωνίας με συνοχή, συμπερίληψη, άρση των κοινωνικών αποκλεισμών και μείωση της φτώχειας με την εφαρμογή μακροπρόθεσμων και μακροστρατηγικών σχεδιασμών.
- Η αύξηση των εμπειριών των φοιτητών/τριών και καθηγητών/τριών, τόσο για την ενίσχυση των επαγγελματικών τους προοπτικών, όσο και για την καθιέρωση της κοινωνίας της γνώσης. Γενικότερα, η προσφορά ευκαιριών σε νέους/ες και μεγαλύτερους/ες που δε θα είχαν στον τόπο σπουδών ή κατοικίας τους, σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο.
- Κυρίως, η ανάληψη πρωτοβουλιών και καθιέρωση πολιτικών για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης, με την ενίσχυση πεδίων που εξέλειπαν παλιότερα, πχ νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση, δια βίου μάθηση, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, κοινά πτυχία και αναγνώριση διπλωμάτων, ώστε πλέον να θεωρούνται προαπαιτούμενα σε εξελιγμένα εκπαιδευτικά συστήματα.
- Σε ένα μετα-επίπεδο, η βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και η ανάπτυξη όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, με έμφαση στην τριτοβάθμια (λόγω των ωφελειών που έχει), μέσα από τη δημιουργία δικτύων για ανταλλαγή πληροφοριών και καλών πρακτικών, την αύξηση των συνεργασιών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, τη διεθνοποίηση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ιδρυμάτων της.

Erasmus+ 2014-2020

Η ιστορία του προγράμματος Erasmus, ενός από τα πιο πετυχημένα προγράμματα στην ιστορία της κινητικότητας στον ευρωπαϊκό χώρο, ξεκινάει το 1987. Η 15^η Ιουνίου 1987 σηματοδοτεί την απαρχή του προγράμματος που έμελλε να αλλάξει το τοπίο της κινητικότητας στην Ευρώπη. Με την 87/327/ΕΟΚ Απόφαση του Συμβουλίου της 15ης Ιουνίου 1987 θεσπίστηκε το κοινοτικό πρόγραμμα δράσης σχετικά με την κινητικότητα των φοιτητών (ERASMUS). Το πρόγραμμα αφορούσε εξ αρχής την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, και σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 της Απόφασης «...ο όρος “πανεπιστήμιο” καλύπτει όλους τους τύπους ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης που παρέχουν, ενδεχομένως στο πλαίσιο προηγμένης κατάρτισης, προσόντα ή τίτλους του επιπέδου αυτού, ανεξάρτητα από την αντίστοιχη ονομασία τους στα κράτη μέλη».

Οι αρχικοί στόχοι του προγράμματος Erasmus ήταν:⁴⁴

i) να επιτύχει σημαντική αύξηση του αριθμού των φοιτητών πανεπιστημίων, κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 2, που φοιτούν για μια αυτοτελή περίοδο σπουδών σε άλλο κράτος μέλος, ώστε να μπορεί η Κοινότητα να διαθέτει ανθρώπινο δυναμικό που να έχει άμεση εμπειρία της οικονομικής και κοινωνικής ζωής άλλων κρατών μελών, ενώ συγχρόνως θα εξασφαλίζει την παροχή ίσων ευκαιριών στους φοιτητές και τις φοιτήτριες που επωφελούνται από την κινητικότητα αυτή·

ii) να προωθήσει ευρεία και εντατική συνεργασία μεταξύ των πανεπιστημίων όλων των κρατών μελών·

iii) να αξιοποιήσει όλο το πνευματικό δυναμικό των πανεπιστημίων της Κοινότητας χάρη στη μεγαλύτερη κινητικότητα του διδακτικού προσωπικού, κατά τρόπο ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης που παρέχονται από τα πανεπιστήμια αυτά με σκοπό τη διαφύλαξη της ανταγωνιστικότητας της Κοινότητας στην παγκόσμια αγορά·

---

⁴⁴ European Commission, 2006: 117-120

iv) να ενισχύσει τις σχέσεις μεταξύ των πολιτών των διαφόρων κρατών μελών, προκειμένου να παγιώσει την ιδέα της Ευρώπης των Πολιτών·

v) να εξασφαλίσει αριθμό πτυχιούχων με άμεση εμπειρία της ενδοκοινοτικής συνεργασίας και να δημιουργήσει κατ' αυτόν τον τρόπο τη βάση για την ανάπτυξη, σε κοινοτικό επίπεδο, της εντατικής συνεργασίας στο οικονομικό και κοινωνικό πεδίο.

Στη συνέχεια, -και κατά την περίοδο «πειραματισμού» των προγραμμάτων, εφόσον το πλαίσιο άλλαζε συνεχώς- το 1995 το πρόγραμμα Erasmus συμπεριλήφθηκε στο πρόγραμμα Socrates, ενώ το 2007 συμπεριλήφθηκε ως τομεακό στο Πρόγραμμα δια βίου μάθησης (LLP).

Με τη λήξη του LLP, δηλαδή το 2014 και κατά την περίοδο 2014-2020, τα προγράμματα απέκτησαν διαφορετικό χαρακτήρα. Με βάση και τη Στρατηγική 2020, για τη δεκαετία 2010-2020, τέθηκαν νέοι στόχοι για την εκπαίδευση, για την επίτευξη της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη, αλλά και για να αυξηθεί ο ανταγωνισμός των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων. Οι στόχοι αυτοί όριζαν⁴⁵:

- Την αύξηση του αριθμού των πτυχιούχων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα αυτής.
- Τη βελτίωση της ποιότητας και της καταλληλότητας της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Την ενίσχυση της ποιότητας μέσω της κινητικότητας και της διασυνοριακής συνεργασίας.
- Την καθιέρωση αποτελεσματικών μηχανισμών διακυβέρνησης και χρηματοδότησης για την υποστήριξη της αριστείας.
- Την ενίσχυση του τριγώνου της γνώσης που απαρτίζεται από την εκπαίδευση, την έρευνα και τις επιχειρήσεις.

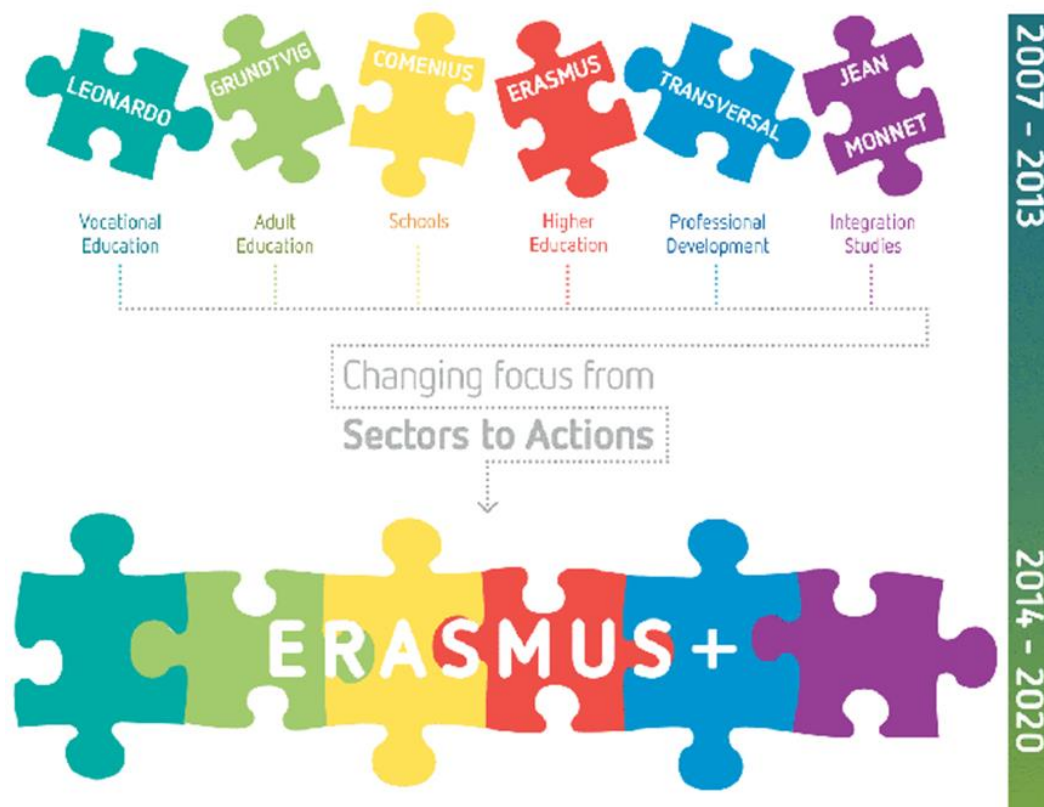
⁴⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011: 5-19

Η εξέλιξη των προγραμμάτων σχετίζεται άμεσα με τις νέες κατευθυντήριες και τη νέο ευρωπαϊκό μακροστρατηγικό σχεδιασμό. Γι' αυτό και στα πλαίσια της Στρατηγικής 2020 και με σκοπό τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και τις συνέργειες μεταξύ των προγραμμάτων για τη νεολαία, την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη διά βίου μάθηση και τον αθλητισμό αποφασίστηκε να δοθεί τέλος στον κατακερματισμό των προγραμμάτων. Όλα τα προγράμματα για τη νέα προγραμματική περίοδο τέθηκαν κάτω από την ομπρέλα του νέου και καινοτόμου προγράμματος Erasmus+, σύμφωνα με τον Κανονισμό 1288/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου⁴⁶. Το Erasmus+ είναι το αποτέλεσμα της ολοκλήρωσης των προγραμμάτων της Ένωσης που εφαρμόστηκαν κατά την περίοδο 2007-2013:

- Πρόγραμμα διά βίου μάθησης
- Πρόγραμμα «Νεολαία σε δράση»
- Πρόγραμμα Erasmus Mundus
- Πρόγραμμα Tempus
- Πρόγραμμα Alfa
- Πρόγραμμα Edulink
- Προγράμματα συνεργασίας με τις εκβιομηχανισμένες χώρες στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

---

⁴⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1288/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013 για τη θέσπιση του προγράμματος «Erasmus+»: το πρόγραμμα της Ένωσης για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό και για την κατάργηση των αποφάσεων αριθ. 1719/2006/ΕΚ, αριθ. 1720/2006/ΕΚ και αριθ. 1298/2008/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 20.12.2013, L 347/50, στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1288&from=EL>

Εικόνα 3: Αλλάζοντας την εστίαση από Τομείς σε Δράσεις. Πηγή: ΙΚΥ, Ανάθεση προγράμματος Erasmus + στο ΙΚΥ ως Εθνική Μονάδα Συντονισμού, στο: <https://www.iky.gr/el/anakoinoseis-llp/item/1173-anathesi-programmatos-erasmus-sto-iky-os-ethniki-monada-sintonismou> (Προσπελάστηκε στις 2/11/2019)

Σύμφωνα, λοιπόν, με τη φύση της συγκέντρωσης των προγραμμάτων, προέκυψε η ανάγκη για συνέχιση της κινητικότητας και για περισσότερη και στενότερη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το πρόγραμμα Erasmus+ έχει ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 2014 έως 31 Δεκεμβρίου 2020 και το εκτιμώμενο κονδύλι ανέρχεται στα 14.774.524.000 ευρώ από τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 18 του Κανονισμού, το 77,5% διατίθεται για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Από το συνολικό προϋπολογισμό, το 17% εκτιμάται να δοθεί στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, το 3,9% στην εκπαίδευση ενηλίκων και το 1,9% για το πρόγραμμα Jean Monnet.⁴⁷

⁴⁷ Κανονισμός ΕΕ 1288/2013, Άρθρο 18

Σύμφωνα με τους γενικούς στόχους του Προγράμματος, όπως ορίζεται στο Άρθρο 4 του Κανονισμού, το ανανεωμένο Πρόγραμμα συμβάλλει στην επίτευξη:

1. των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», συμπεριλαμβανομένου του πρωταρχικού στόχου στον τομέα της εκπαίδευσης.
2. των στόχων του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση («ΕΚ 2020»), συμπεριλαμβανομένων των αντίστοιχων κριτηρίων αναφοράς.
3. της βιώσιμης ανάπτυξης χωρών εταίρων στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης.
4. των συνολικών στόχων του ανανεωμένου πλαισίου ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας (2010 -2018).
5. του στόχου της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής διάστασης στον αθλητισμό, και ιδίως στον μαζικό αθλητισμό, σύμφωνα με το σχέδιο εργασίας της Ένωσης για τον αθλητισμό.
6. της προαγωγής των ευρωπαϊκών αξιών σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση⁴⁸.

Η διά βίου μάθηση, όπως και στο LLP, συνεχίζει να παίζει και σε αυτό το πρόγραμμα πρωταγωνιστικό ρόλο και διαπερνάει όλους τους τομείς εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως αναφέρεται σαφώς και στο Άρθρο 1, παράγραφος 3 του Κανονισμού:

«Το πρόγραμμα καλύπτει όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, σε μια προοπτική διά βίου μάθησης, συμπεριλαμβανομένης της σχολικής εκπαίδευσης (Comenius), της ανώτατης εκπαίδευσης (Erasmus), της διεθνούς ανώτατης εκπαίδευσης (Erasmus Mundus),

---

⁴⁸ European Commission, 2017: 13

*της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Leonardo da Vinci)
και της εκπαίδευσης ενηλίκων (Grundtvig)».*

Αυτό φαίνεται και από τους ειδικούς στόχους στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης (Άρθρο 5), των οποίων στόχος είναι:

«η προαγωγή της δημιουργίας και ευρύτερη γνωστοποίηση ενός ευρωπαϊκού χώρου διά βίου μάθησης, για τη συμπλήρωση μεταρρυθμίσεων πολιτικής σε εθνικό επίπεδο και την υποστήριξη του εκσυγχρονισμού των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας σε θέματα πολιτικής, της καλύτερης χρήσης των μέσων της Ένωσης για τη διαφάνεια και την αναγνώριση και της διάδοσης ορθών πρακτικών».

Οι δράσεις που ορίστηκαν για την επίτευξη των στόχων (Άρθρο 6), που σε μεγάλο βαθμό μοιάζουν με το αντίστοιχο Πρόγραμμα για τη διά βίου μάθηση 2007-2013, είναι κοινές σε όλα τα προγράμματα του Erasmus+,:

1. Μαθησιακή κινητικότητα των ατόμων
2. Συνεργασία για καινοτομία και ανταλλαγή ορθών πρακτικών
3. Υποστήριξη μεταρρυθμίσεων πολιτικής
4. Δραστηριότητες Jean Monnet

Το σημαντικότερο και αυτό που το διαχωρίζει από τα προηγούμενα προγράμματα είναι ότι το πρόγραμμα Erasmus+, και ειδικότερα όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, δομείται και διαρθρώνεται σε τρεις Βασικές Δράσεις (Key Actions):

- **KA1: Διεθνής κινητικότητα μεμονωμένων ατόμων με ακαδημαϊκές μονάδες και κοινά μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών Erasmus Mundus**

για την προώθηση της κινητικότητας των εκπαιδευομένων και των μελών του προσωπικού

- ΚΑ2: *Σχέδια ανάπτυξης ικανοτήτων στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης* για την προώθηση της συνεργασίας και των συμπράξεων, με στόχο τον εκσυγχρονισμό και τη διεθνοποίηση των ιδρυμάτων
- ΚΑ3: *Στήριξη του διαλόγου πολιτικής* για την προώθηση μεταρρυθμίσεων στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της προώθησης.
- Επιπλέον στηρίζεται και η δράση **Jean Monnet**, για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών σπουδών⁴⁹.

Εικόνα 4: Η μετάβαση από το LLP 2007-2013 στο Erasmus+ 2014-2020. Πηγή: Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, 2019: 4

Φιλόδοξος στόχος του νέου Erasmus+ είναι να δημιουργήσει στενές συνεργασίες και ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ των διάφορων τομέων και επιπέδων εκπαίδευσης, μαθητών, σπουδαστών, νέων, εκπαιδευόμενων, προωθώντας την κινητικότητα και διάφορους τύπους εργασίας, απασχόλησης και πρακτικής άσκησης

⁴⁹ European Commission, 2017: 16; IKY, 2019: 3

σε όλη την Ευρώπη και μεταξύ διαφόρων κλάδων, και καταπολεμώντας παράλληλα τον κοινωνικό αποκλεισμό και ενισχύοντας τη συμμετοχή στα κοινά. Ουσιαστικός σκοπός του Erasmus+ είναι να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες του ανθρώπινου δυναμικού και κοινωνικού κεφαλαίου της Ένωσης, στηρίζοντας την αρχή της διά βίου μάθησης, της τυπικής, μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης, ώστε μέσω των τομέων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας να γίνει η δια βίου μάθηση πραγματικότητα για όλους.

Μέσω του προγράμματος αναμένεται μια σειρά ωφελειών, που επίσης διαρθρώνονται ανάλογα με τη δράση. Αναλυτικότερα, σύμφωνα, λοιπόν, με τη σελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, φαίνονται τα αναμενόμενα οφέλη από όλες τις δράσεις. Όσον αφορά τη Βασική Δράση 1 (KA1)⁵⁰ τονίζεται ότι:

Μαθησιακή κινητικότητα ατόμων

*Οι δυνατότητες κινητικότητας που παρέχονται για μαθησιακούς σκοπούς στοχεύουν στην ενθάρρυνση της κινητικότητας **φοιτητών, μελών του προσωπικού, ασκουμένων, μαθητευομένων, εθελοντών, εργαζόμενων στον τομέα της νεολαίας, καθώς και νέων.***

Ο ρόλος των οργανισμών στο πλαίσιο αυτής της δράσης συνίσταται στην οργάνωση των εν λόγω δυνατοτήτων. Ανάμεσα στα οφέλη των συμμετεχόντων οργανισμών είναι η ενίσχυση της ικανότητάς τους να δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, η βελτίωση των διαχειριστικών τους δεξιοτήτων, η πρόσβαση σε περισσότερες δυνατότητες και σχέδια χρηματοδότησης, η ενίσχυση της ικανότητας προετοιμασίας, διαχείρισης και παρακολούθησης των σχεδίων, ένα πιο ελκυστικό «πακέτο» δυνατοτήτων για τους φοιτητές και το προσωπικό, καθώς και η δυνατότητα ανάπτυξης καινοτόμων σχεδίων με εταίρους από όλο τον κόσμο.

---

⁵⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Erasmus+, *Μαθησιακή Κινητικότητα Ατόμων*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/learning-mobility-individuals_el (Προσπελάστηκε στις 10/8/2019)

Προχωρώντας μπορούμε να ανακαλύψουμε το εύρος των ευκαιριών και προοπτικών που αναπτύσσονται μέσα από τις άλλες Βασικές Δράσεις. Όσον αφορά τη Βασική Δράση 2 (ΚΑ2)⁵¹ στην ιστοσελίδα της Επιτροπής αναφέρεται:

Καινοτομία και ορθές πρακτικές

Οι δυνατότητες συνεργασίας για την προώθηση της καινοτομίας και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών σκοπό έχουν τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των συστημάτων στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεολαίας.

Οι συμμετέχοντες οργανισμοί θα επωφεληθούν από νέες προσεγγίσεις όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση, ένα πιο επαγγελματικό και αποτελεσματικό περιβάλλον εργασίας και ενίσχυση της ικανότητάς τους να εργάζονται σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Με πλήθος των δυνατοτήτων:

- *Στρατηγικές Συμπράξεις*
- *Συμμαχίες Γνώσης*
- *Τομεακές συμμαχίες δεξιοτήτων*
- *Ανάπτυξη ικανοτήτων (ανώτατη εκπαίδευση)*
- *Ανάπτυξη ικανοτήτων (νεολαία)*

---

⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Erasmus+, *Καινοτομία και Ορθές Πρακτικές*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/organisations/innovation-good-practices_el (Προσπελάστηκε στις 10/8/2019)

Τέλος, στη Βασική Δράση 3 (ΚΑ3), η οποία ορίζεται μεγαλύτερης κλίμακας και αφορά φορείς άσκησης πολιτικής, αναφέρεται:⁵²

Υποστήριξη μεταρρυθμίσεων πολιτικής

Οι δυνατότητες στο πλαίσιο αυτής της βασικής δράσης στοχεύουν στην υποστήριξη του συνολικού προγράμματος της ΕΕ, δηλαδή του πλαισίου συνεργασίας «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» και της «Στρατηγικής για τη Νεολαία».

Οι οργανισμοί θα συμβάλουν, αφενός, στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και των συστημάτων που απευθύνονται στη νεολαία στην Ευρώπη και, αφετέρου, στην προώθηση διακρατικής ανταλλαγής γνώσεων και συνεργασίας μεταξύ φορέων. Θα συμβάλουν επίσης στη δημιουργία της βάσης για μια τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής καθώς και στην υποστήριξη δικτύων και εργαλείων χρήσιμων για την εφαρμογή της πολιτικής.

Οι οργανισμοί θα συμβάλουν επίσης στη μεγαλύτερη συμμετοχή των νέων στον δημοκρατικό βίο και την ανάμειξή τους στην πολιτική.

Με παρεχόμενες δυνατότητες:

- *Διαρθρωμένος διάλογος*
- *Συνεργασία της κοινωνίας των πολιτών (νεολαία)*
- *Συνεργασία της κοινωνίας των πολιτών (εκπαίδευση και κατάρτιση)*
- *Πρωτοβουλίες για καινοτομίες στην πολιτική*

---

⁵² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Erasmus+, *Υποστήριξη Μεταρρυθμίσεων Πολιτικής*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/support-policy-reform_el (Προσπελάστηκε στις 10/8/2019)

- *Ολοκληρωμένα πλαίσια πολιτικής για συνεχή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση*
- *Στήριξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που προσφέρουν θέσεις μαθητείας*

Main type of actions per Erasmus+ Key Actions

Learning mobility of individuals (KA 1)	Cooperation for innovation and exchange of good practices (KA2)	Support for policy reform (KA3)
<ul style="list-style-type: none"> - Mobility of learners and practitioners - Erasmus Mundus Joint Master Degrees - Student Loan Guarantee Facility 	<ul style="list-style-type: none"> - Strategic Partnerships - IT support platforms - Knowledge Alliances (HE) - Sector Skills Alliances (VET) - Capacity Building (HE and Youth) 	<ul style="list-style-type: none"> - Open method of Coordination (OMC) - Prospective initiatives - EU transparency and recognition tools - Dissemination & exploitation - Policy dialogue with stakeholders, third countries and international organisations

Εικόνα 5: Οι κύριες μορφές δράσης του Erasmus+ ανά Βασική Δράση. Με μαύρο (σημείωση από την πηγή) φαίνονται οι βασικότεροι νεωτερισμοί του προγράμματος Erasmus+. Πηγή: European Commission, (2018)b: 10

Εκτός αυτού, μέσω του προγράμματος Erasmus+ στηρίζεται η πολυγλωσσία και προωθείται η ισότητα και η ένταξη, μέσα από τη διευκόλυνση συμμετοχής ατόμων από μειονοτικές κοινωνικές ομάδες ή με λιγότερες ευκαιρίες πρόσβασης. Επιπλέον, το πρόγραμμα εξασφαλίζει την ασφάλεια και την προστασία όλων των συμμετεχόντων, την ανοιχτή πρόσβαση των δεδομένων και φυσικά τη διάδοση και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των σχεδίων. Τονίζεται, βέβαια, ότι τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται μέσω των συγκεκριμένων σχεδίων, μπορεί να παρουσιάζουν μεγάλη σημασία για ευρύτερα πεδία και γι' αυτό προτείνεται η ανάπτυξη στρατηγικών και μεθόδων διάχυσης και διάδοσης, ώστε περισσότεροι/ες να μπορούν να έχουν πρόσβαση στα αποτελέσματα αυτών.⁵³ Γι' αυτό και η διάχυση ορίζεται ως ένα από τα σημαντικότερα μέρη των προτεινόμενων σχεδίων.

Μέσω της συμμετοχής στο πρόγραμμα Erasmus+ σε όλους τους τομείς αναγνωρίζονται δεξιότητες και προσόντα, για να εξασφαλιστεί η διαφάνεια. Αυτό γίνεται με:⁵⁴

⁵³ European Commission, 2017: 15-20

⁵⁴ European Commission, 2017: 14

- το Europass
- το Youthpass
- το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ)
- το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS)
- το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET)
- το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EQAVET)
- το ευρωπαϊκό μητρώο οργανισμών διασφάλισης της ποιότητας (EQAR)
- την ευρωπαϊκή ένωση για την διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση (ENQA).

Σε κάθε χώρα ορίζεται και μια Εθνική Μονάδα Συντονισμού. Στην Ελλάδα, το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (πλέον ΙΚΥ) ορίστηκε, επί υπουργίας Κ. Αρβανιτόπουλου, ως η Εθνική Μονάδα Συντονισμού του προγράμματος Erasmus+, για την περίοδο 2014-2020 για τους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.⁵⁵

Ξεχωριστή θέση στην υλοποίηση ενός προγράμματος Erasmus+ παίζει η διάχυση, στην οποία αξίζει να γίνει και ιδιαίτερη αναφορά. Η διάχυση, ή όπως αλλιώς ονομάζεται η *διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων*, αποτελεί ένα από τα ουσιαστικότερα τμήματα υλοποίησης μιας δράσης. Βασικές έννοιες του Erasmus+ είναι:⁵⁶

- **Τα αποτελέσματα:** είναι όσα παράγονται από τη δράση που χρηματοδοτείται (τα οποία μπορεί να είναι προϊόντα, όπως προγράμματα σπουδών, μελέτες, εκθέσεις, υλικό, εκδηλώσεις ή ιστότοποι) ή να έχουν άυλη μορφή, δηλαδή οι γνώσεις και η πείρα που αποκτούν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες).

---

⁵⁵ ΙΚΥ, *Ανάθεση προγράμματος Erasmus + στο ΙΚΥ ως Εθνική Μονάδα Συντονισμού*, στο: <https://www.iky.gr/el/anakoinoseis-11p/item/1173-anathesi-programmatos-erasmus-sto-iky-os-ethniki-monada-sintonismou> (Προσπελάστηκε στις 11/8/2019)

⁵⁶ ΙΚΥ, 2016: 6

- **Η διάδοση:** σημαίνει ευρεία εξάπλωση των αποτελεσμάτων ενός σχεδίου.
- **Η αξιοποίηση:** σημαίνει χρήση και αποκόμιση οφέλους από τα αποτελέσματά του.

Όπως αναφέρεται και από τον «Οδηγό Διάδοσης και Αξιοποίησης των Αποτελεσμάτων» που εξέδωσε το ΙΚΥ⁵⁷, «η Επιτροπή εστιάζει στη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων κατανομής των πόρων του Προγράμματος, την κατανομή που θα έχει δηλαδή την πιο αποδοτική επιρροή στην ευρύτερη κοινωνία». Η καίρια σημασία και η αποτελεσματικότητα ενός έργου μετριέται με την ποιότητα και τον τελικό αντίκτυπο που μπορεί να έχει στην κοινωνία, με την αξιοποίηση δηλαδή των αποτελεσμάτων, των εμπειριών και της αποκτηθείσας γνώσης στην κοινωνία. Χαρακτηριστικά, λοιπόν, αναφέρεται η *συν-ανάπτυξη ενός ευρύτερου ευρωπαϊκού πλούτου γνώσεων και εμπειριών*.⁵⁸ Ουσιαστικά, φαίνεται πως μέσα από το Erasmus+ δίνονται ευρείες δυνατότητες χρηματοδότησης και δράσεων, μέσα από συμπράξεις, συνέργειες και συνεργασίες σε πολλούς τομείς και πολλά επίπεδα. Γίνεται μια μεγάλη προσπάθεια παραγωγής και μεταφοράς γνώσης που δεν μπορεί να μείνει μέσα σε στενά πλαίσια όσων υλοποιούν τα έργα. Γι' αυτό καλούνται οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχοντες να αναδείξουν τα έργα που έχουν υλοποιήσει μέσα από παραδοσιακά μέσα, αλλά και από μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ώστε αυτά να λάβουν μεγαλύτερη εμβέλεια. Εκτός αυτού, υπάρχει και η ευρωπαϊκή *Πλατφόρμα Αποτελεσμάτων Σχεδίων Erasmus+* <http://ec.europa.eu/programmes/erasmusplus/projects/> ανεπτυγμένη ειδικά για μια ολοκληρωμένη παρουσίαση των έργων, αλλά και για να δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων των έργων.⁵⁹

Γενικά, θα μπορούσαμε να πούμε πως πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα και με τεράστια χρηματοδότηση για την ενίσχυση της κινητικότητας στον ευρωπαϊκό χώρο και όχι μόνο. Ακολουθεί, φυσικά, τις κατευθυντήριες και τους βασικούς στόχους της Στρατηγικής 2020, η οποία στα πλαίσια της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής σχετίζεται άμεσα με την οικονομική ανάπτυξη, την οικονομική και κοινωνική συνοχή, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την οικονομία που

---

⁵⁷ ΙΚΥ, 2016: 4

⁵⁸ ΙΚΥ, 2016: 7

⁵⁹ ΙΚΥ, 2016: 23

βασίζεται στη γνώση και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας.⁶⁰ Προσδοκά σε μια σειρά θετικών αποτελεσμάτων, που θα ωφελήσουν τους/τις Ευρωπαίους/ες πολίτες σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, τη συνοχή, την ανάπτυξη, την καινοτομία, την ευρωπαϊκή οικονομία και κοινωνία εν γένει. Εν τέλει, όμως, τα αποτελέσματα αυτά καλούνται να λάβουν δημόσιας και ευρύτερης απήχησης, ώστε καλές πρακτικές και ιστορίες επιτυχίας να μπορούν να διαδοθούν, να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για νέα έργα και να αξιοποιηθούν ευρύτερα από την κοινωνία.

---

⁶⁰ Dumciuvienea, 2015: 2435

Οφέλη από τα προγράμματα κινητικότητας

«Το Erasmus+ είναι το πρόγραμμα της Ένωσης για τη στήριξη των δράσεων στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού. Με προϋπολογισμό ύψους 16,45 δις. EUR για την περίοδο 2014-2020, το πρόγραμμα αποσκοπεί στο να παράσχει σε περισσότερα από 4 εκατομμύρια άτομα την ευκαιρία να αποκτήσουν ικανότητες και να επιτύχουν προσωπική, κοινωνικο - εκπαιδευτική και επαγγελματική ανάπτυξη μέσω μελετών, κατάρτισης, εργασιακών εμπειριών ή εθελοντισμού στο εξωτερικό σε παγκόσμιο επίπεδο. Στόχος του είναι η βελτίωση της ποιότητας, η προαγωγή της καινοτομίας, της αριστείας και της διεθνοποίησης των οργανισμών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού. Το πρόγραμμα Erasmus+ βοηθά επίσης τις ευρωπαϊκές χώρες να εκσυγχρονίσουν και να βελτιώσουν τα συστήματά τους εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και τις πολιτικές τους για τη νεολαία και τον αθλητισμό, ενισχύοντας τον ρόλο τους ως κινητήριων δυνάμεων για την ανάπτυξη, την απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία και την κοινωνική συνοχή».⁶¹

Η συμμετοχή των ιδρυμάτων και των φοιτητών/τριών τους, αλλά και των νέων γενικότερα, στα προγράμματα κινητικότητας δεν είναι άνευ σημασίας. Πολύ σημαντικό ρόλο παίζει να διερευνηθεί πώς τα ιδρύματα αλλά και μεμονωμένα άτομα έχουν ευνοηθεί από αυτή τη συμμετοχή. Στην πραγματικότητα, έρευνες έχουν δείξει πολυεπίπεδα οφέλη από την κινητικότητα και τα προγράμματα. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, που το πρόγραμμα Erasmus θεωρείται σύμβολο στην ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πραγματικότητα.⁶²

---

⁶¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018: 2

⁶² Krzaklewska, 2008: 1

Πρωταρχικά Οφέλη

Σύμφωνα με μελέτες, πολύ σημαντική φαίνεται να είναι η συνεισφορά των προγραμμάτων κινητικότητας για την απασχολησιμότητα, την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης και αύξηση ευκαιριών προσωπικής ανάπτυξης, μετά από μια περίοδο σπουδών ή εργασίας στο εξωτερικό.

Μέσα στα χρόνια ιστορίας του Erasmus, είναι γνωστό ότι δόθηκε ευκαιρία σε περίπου εννέα εκατομμύρια νέους και νέες να περάσουν χρόνο σπουδών, επιμόρφωσης, απασχόλησης ή εθελοντικής εργασίας στο εξωτερικό. Όσοι και όσες συμμετείχαν στα προγράμματα αυτά, σύμφωνα με έρευνες είχαν άριστες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας.⁶³

Σύμφωνα με τη Στρατηγική 2020, η οποία ξεκίνησε από το 2010, τέθηκε ως στόχος έως το 2020 τουλάχιστον το 20% όσων σπουδάζουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση να έχουν περάσει ένα διάστημα εκπαίδευσης στο εξωτερικό μέσω των προγραμμάτων κινητικότητας. Αυτή η απόφαση, φυσικά, αντανακλά και μια σειρά από στοιχεία που καταδεικνύουν την αξία της κινητικότητας, ιδιαιτέρως των μεμονωμένων ατόμων να αναπτύξουν τις εγκάρσιες βασικές ικανότητες⁶⁴ και να προετοιμαστούν για την αγορά εργασίας σε μία ολοένα και πιο ευρωπαϊκή και διεθνοποιημένη οικονομία.⁶⁵ Στην πραγματικότητα, το πτυχίο από μόνο του δεν

---

⁶³ Τούμπος, 2018: 29

⁶⁴ Με τον όρο εγκάρσιες ικανότητες ή δεξιότητες εννοούνται εκείνες οι ικανότητες που κρίνονται απαραίτητες για κάθε επάγγελμα ξεχωριστά και δημιουργούν το συνολικό προφίλ του ατόμου. Μπορούν να κατακτηθούν μέσα από την επαγγελματική δραστηριότητα ή φυσικά και μέσα από κατάρτιση, εκπαίδευση ή και μέσω δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον ελεύθερο χρόνο. Η σημασία τους είναι μεγάλη, καθώς οι εγκάρσιες ικανότητες βοηθούν τα άτομα να διαχειρίζονται ποικίλες καταστάσεις σε ποικίλα και εναλλασσόμενα επαγγελματικά περιβάλλοντα. Μεταξύ των εγκάρσιων ικανοτήτων λογίζονται: οι διαπολιτισμικές δεξιότητες και η παγκόσμια ευαισθητοποίηση, η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα, η στρατηγική και η καινοτόμος σκέψη, η οργάνωση και η διαχείριση του χρόνου, η λήψη αποφάσεων, η εργασία σε ομάδα, η ενσυναίσθηση, η επίλυση προβλημάτων, ο προσανατολισμός στη μάθηση, οι ικανότητες διαπραγμάτευσης, οι ηγετικές ικανότητες, η συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών. (Πηγή: European Commission, Erasmus+, KeySTART2Work: Κατάλογος Εγκάρσιων Ικανοτήτων Απαραίτητων για την Απασχολησιμότητα, στο: https://ec.europa.eu/programmes/proxy/alfresco-webscripts/api/node/content/workspace/SpacesStore/4ef742d5-309b-4a8a-8364-b677594158a3/O2.%20Catalogue%20of%20Transversal%20Competences_EL.pdf) (Προσπελάστηκε στις 10/11/2019)

⁶⁵ European Commission, 2011: 33, 34, 39

εγγυάται και την εργασία στον τομέα σπουδών, παράλληλα όμως η ζήτηση περισσότερων προσόντων αυξάνεται και έτσι χρειάζεται περισσότερος χρόνος για τους νέους και τις νέες ώστε να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες. Η πρόκληση, λοιπόν, που παραμένει είναι να καταφέρουν οι νέοι/ες να χτίσουν ένα προφίλ που θα τους/τις βοηθήσει στην αναζήτηση εργασίας και στην επαγγελματική επιτυχία.⁶⁶

Τα προγράμματα κινητικότητας προσφέρουν ακριβώς αυτές τις ευκαιρίες στους νέους σπουδαστές και σπουδάστριες από νωρίς. Παλιότερες έρευνες, όπως η έρευνα Valera του 2005 «Η επαγγελματική αξία της κινητικότητας μέσω Erasmus», αναφέρονται στις θετικές συνέπειες και στα οφέλη της κινητικότητας, τόσο για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες, όσο και για το διδακτικό προσωπικό των ιδρυμάτων. Διαφαίνεται πως η κινητικότητα συμβάλλει στην προσωπική ανάπτυξη, στην επαγγελματική και στην ανάπτυξη της προσωπικότητας εξίσου. Τα οφέλη είναι μεγαλύτερα για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες, καθώς μέσω της κινητικότητας αναπτύσσουν δεξιότητες και ικανότητες, οι οποίες εκτιμώνται από τους εργοδότες.⁶⁷

Πιο πρόσφατα στοιχεία, σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής του 2011⁶⁸, με βάση μια έρευνα για τις επαγγελματικά «μονοπάτια» όσων έχουν συμμετάσχει σε πρόγραμμα Erasmus, φάνηκε ότι όσοι/ες έχουν περάσει μια περίοδο σπουδών στο εξωτερικό ήταν ευκολότερο κατά 15% να βρουν εργασία, έναντι των υπολοίπων. Εκτός αυτού, μελέτη της Επιτροπής του 2014 δείχνει ότι απόφοιτοι/ες με διεθνή πείρα και εμπειρίες έχουν πολύ καλύτερες προοπτικές στην αγορά εργασίας.⁶⁹ Στις παρακάτω εικόνες φαίνονται συνοπτικά τα αποτελέσματα της μελέτης για τον αντίκτυπο της κινητικότητας σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο.

---

⁶⁶ Fussell 2002 : 34; Morch 2003 : 59

⁶⁷ Engel, 2010: 351-363

⁶⁸ European Commission, 2011: 39

⁶⁹ Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, Erasmus+, *Μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον αντίκτυπο του προγράμματος Erasmus*, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/1789-deltio-tipou-gia-to-erasmus> (Προσπελάστηκε στις 25/9/2019)

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS

Εικόνα 6: Η εικόνα με τα στοιχεία για τον αντίκτυπο του Erasmus+ στις επαγγελματικές προοπτικές των νέων προέρχεται από στοιχεία του ΙΚΥ, της Εθνικής Μονάδας Συντονισμού, στο. <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/1789-deltio-tipou-gia-to-erasmus>

Εικόνα 7: Η εικόνα με τα στοιχεία για τον αντίκτυπο του Erasmus+ στις επαγγελματικές προοπτικές των νέων προέρχεται από στοιχεία του ΙΚΥ, της Εθνικής Μονάδας Συντονισμού, στο. <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/1789-deltio-tipou-gia-to-erasmus>

Εκτός όμως από τα οφέλη που συνδέονται άμεσα με την οικονομία ή την ανάπτυξη, τα προγράμματα Erasmus, σύμφωνα με τη Λαδή⁷⁰, αποτελούν έναν «ήπιο» μηχανισμό εξευρωπαϊσμού. Είναι αλήθεια ότι τις τελευταίες δεκαετίες γίνεται μεγάλη προσπάθεια στην ΕΕ στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης, ώστε από τη μία να αποφοιτούν άτομα υψηλών προσόντων από τα ανώτατα ιδρύματα των κρατών μελών, από την άλλη να συμβάλλουν στη βαθύτερη πολιτιστική ένωση, καλλιεργώντας την αίσθηση του Ευρωπαίου πολίτη. Μπορεί να ειπωθεί ότι τα προγράμματα κινητικότητας, και ιδιαιτέρως το πρόγραμμα Erasmus, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην καλλιέργεια της αίσθησης του Ευρωπαίου πολίτη, με την αύξηση των ροών εξερχόμενων και εισερχόμενων φοιτητών/τριών προς τα ευρωπαϊκά ιδρύματα.⁷¹ Με αυτόν τον τρόπο, το πρόγραμμα Erasmus καθίσταται ακριβώς ένας ήπιος μηχανισμός εξευρωπαϊσμού, εφόσον μέσω αυτού οι νέοι/ες έρχονται σε επαφή με άλλα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης, με νέους/ες από πολλές άλλες χώρες της Ευρώπης, και ως εκ τούτου και με το πνεύμα της ΕΕ. Αυτά άλλωστε, μαζί με τις προοπτικές για περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης, τις σπουδές σε καλύτερα ιδρύματα, ακόμα και τη διαμονή στο εξωτερικό παραμένουν και τα βασικότερα κίνητρα σε πρόγραμμα κινητικότητας.⁷²

Σύμφωνα με έρευνες, τα προγράμματα κινητικότητας, και συγκεκριμένα το πρόγραμμα Erasmus, συμβάλλει στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ταυτότητας στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες, αλλά παράλληλα καθίσταται ένα πολιτικό εργαλείο και μια κοινωνική εμπειρία. Υπό αυτήν την έννοια, οι φοιτητές/τριες Erasmus έρχονται σε επαφή με περισσότερους/ες Ευρωπαίους/ες και ενδιαφέρονται περισσότερο για ευρωπαϊκά θέματα, με αποτέλεσμα να αποκτούν περισσότερο μια ευρωπαϊκή πολιτική ταυτότητα -να νιώθουν περισσότερο Ευρωπαίοι/ες- και να γίνονται περισσότερο «πιστοί/ές» στην Ευρωπαϊκή Ένωση.⁷³

Σύμφωνα με τον Teichler⁷⁴, με μια πιο στενή προσέγγιση, οι πληροφορίες για τη διεθνή κινητικότητα δεν είναι πολλές. Οι περισσότερες διαθέσιμες μελέτες τείνουν

---

⁷⁰ 2008: 131

⁷¹ Gonzalez et al, 2011: 413-430

⁷² Endes, 2015: 1409

⁷³ Oborune, 2013: 194-195; Mitchell: 2012: 510-511

⁷⁴ 2017: 197-198

να λαμβάνουν περισσότερη προβολή και διάχυση ως διαφόρου τύπου έγγραφα ή δημοσιεύματα σε διάφορες γλώσσες και ακόμα και η συστηματοποίηση των πληροφοριών και η εξαγωγή βάσιμων συμπερασμάτων αντιμετωπίζει προβλήματα. Από τη μία, πολλές μελέτες είναι μικρές μελέτες περίπτωσης, οι οποίες εστιάζουν σε μεμονωμένα ιδρύματα ή τμήματα ή σε μικρές ροές κινητικότητας, οπότε και έχουν μικρό αντίκτυπο. Από την άλλη, το εύρος των αποτελεσμάτων από αυτές τις μελέτες για την κινητικότητα μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις κατηγορίες: α) επιτυχία στις σπουδές, β) ενίσχυση των ικανοτήτων, αλλαγή σε προσωπικό επίπεδο σε αξίες και σε συμπεριφορές και δ) επιπτώσεις στην επαγγελματική σταδιοδρομία, που όμως αφορούν και πάλι μικρό ερευνητικό πεδίο και τα αποτελέσματα δεν μπορούν να συγκριθούν. Λόγω αυτού, σύμφωνα με τον Teichler, δεν μπορούν να παρθούν γενικευμένες απαντήσεις για τη σχετικότητα των ευρημάτων πέρα από την εξεταζόμενη μελέτη. Παρά την κριτική ματιά, και χωρίς προσπάθεια υποτίμησης ή υπερεκτίμησης των αποτελεσμάτων κινητικότητας, γίνεται αντιληπτό ότι τα παραπάνω συμπεράσματα, παρόλο που δεν μπορούν να θεωρούν μαζικά ή δεδομένα, υφίστανται σε πολλές περιπτώσεις ως αποτέλεσμα της κινητικότητας.

Συνοψίζοντας, φαίνεται ότι για τα μεμονωμένα άτομα τα οφέλη αφορούν την προσωπική και την επαγγελματική ανάπτυξη, όσον αφορά την είσοδό τους στην αγορά εργασίας και την αλληλεπίδραση με πολίτες από άλλες χώρες, ενώ σε εθνικό επίπεδο η κινητικότητα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και τονώνει την αποτελεσματική αγορά εργασίας.⁷⁵

Το Erasmus+ φαίνεται, όμως, πως όχι μόνο έχει σημαντικά οφέλη στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες, εφόσον τος/τις εξασφαλίζει μεγαλύτερη επιτυχία στην προσωπική και την επαγγελματική τους ζωή, αλλά συνδέει και τα ιδρύματα με την οικονομία και την κοινωνία, καθιστώντας τα πιο καινοτόμα.⁷⁶

Όπως φάνηκε και στα προηγούμενα κεφάλαια, τα ευρωπαϊκά προγράμματα ξεκίνησαν με συγκεκριμένη στοχοθεσία, όπως τη συνεργασία των εκπαιδευτικών

---

⁷⁵ Souto-Otero, 2013: 1

⁷⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Erasmus+»: *Σημείο καμπής για τη ζωή 5 εκατομμυρίων Ευρωπαίων φοιτητών*, στο: https://ec.europa.eu/greece/news/20190520/erasmus_plus_el (Προσπελάστηκε στις 15/9/2019)

ιδρυμάτων, την αύξηση των ευκαιριών για τους νέους και τις νέες, τον εξευρωπαϊσμό της εκπαίδευσης, κοκ. Λιγότερο ή περισσότερο, όλες οι χώρες υποστηρίζουν προγράμματα κινητικότητας για να μη μείνουν πίσω στις εξελίξεις.⁷⁷

Πολυτιμότερη, λοιπόν, αναγνωρίζεται η σημασία του προγράμματος, όταν γίνεται λόγος για διεθνοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης και των ιδρυμάτων, η αξία της οποίας κρίνεται ακόμα μεγαλύτερη όταν σκεφτεί κανείς/καμία τις συνέπειες της απομόνωσης στο σύγχρονο διεθνοποιημένο περιβάλλον.

Η «επιβαλλόμενη» διεθνοποίηση, λόγω κυρίως των παγκόσμιων εξελίξεων και κελυσομάτων, δίνει και διευρυμένες προοπτικές στην αποστολή, το όραμα και τις αξίες των ιδρυμάτων.⁷⁸ Για τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ένα υψηλό επίπεδο κινητικότητας εισερχόμενων και εξερχόμενων φοιτητών και φοιτητριών είναι τουλάχιστον δείγμα κύρους, γοήτρου και ποιότητας, κι αυτό γιατί η διεθνοποίηση των ιδρυμάτων σήμερα είναι ένας σημαντικός δείκτης στις παγκόσμιες κατατάξεις των ιδρυμάτων.⁷⁹ Η κινητικότητα των φοιτητών/τριών, η αναγνώριση χρόνου σπουδών και πιστωτικών μονάδων στο εξωτερικό, αλλά και οι αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης μετά τη συμμετοχή σε προγράμματα κινητικότητας -είτε για σπουδές είτε για πρακτική άσκηση- σηματοδοτούν σε μεγάλο βαθμό τη διεθνοποίηση των ιδρυμάτων. Στα πλαίσια της διεθνοποίησης των ιδρυμάτων δε λογίζεται μόνο η κινητικότητα, αλλά και μια σειρά άλλων μέτρων που λαμβάνουν τα ιδρύματα για να ακολουθήσουν ή να προπορευθούν των εξελίξεων στο ανταγωνιστικό πεδίο της εκπαίδευσης. Μερικά από αυτά είναι η διεθνής προσέλκυση φοιτητών/τριών για σπουδές, η προετοιμασία των αποφοίτων για την αγορά εργασίας, η προσέλκυση ταλέντων από το εξωτερικό, η βελτίωση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών, με την ηλεκτρονική μάθηση και τα ανοιχτά μαθήματα για τη μετάδοση της γνώσης, οι διεθνείς συνεργασίες ιδρυμάτων στην έρευνα και την καινοτομία και αποδεικνύουν το «άνοιγμα» των ιδρυμάτων, την εξωστρέφεια.⁸⁰

---

⁷⁷ Τούμπος, 2018: 29

⁷⁸ Blessinger, 2015

⁷⁹ Souto-Otero, 2013: 1

⁸⁰ Αστεριώτη, 2018: 11-14

Ωστόσο, σύμφωνα με την Green, η διεθνοποίηση από μόνη της ως στόχος, ως αυτοσκοπός, μπορεί να γίνει επιβλαβής. Λόγω της σημασίας της, δεν πρέπει να κρίνεται και να αξιολογείται μόνο η ποσότητα αλλά και η ποιότητα που έχει και τα εξαγόμενα αποτελέσματα, όπως πχ πόσο συμβάλλει στην επίτευξη των γενικότερων στόχων και στην αποστολή του ιδρύματος, πώς κρίνεται η γενικότερη στρατηγική διεθνοποίησης του ιδρύματος και τα μέσα αυτής, πώς αξιολογείται συγκριτικά με άλλα ιδρύματα, αν βελτίωσε τα προγράμματα και τις πρακτικές του.⁸¹ Η Green⁸² προτείνει τη θέσπιση μετρήσιμων και πιο συγκεκριμένων στόχων με σημείο αναφοράς πάντα τους σκοπούς και την αποστολή του ιδρύματος με σκοπό την ανάπτυξη καλύτερης στρατηγικής διεθνοποίησης και την αποκόμιση μεγαλύτερων ωφελειών από αυτόν, όπως τη βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών και της διδασκαλίας, την ανάπτυξη των ικανοτήτων του προσωπικού ώστε να λειτουργούν παραγωγικότερα, γενικά τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων μέσα από τις εισροές και τις εκροές μιας κινητικότητας.

Σε θεωρητικό επίπεδο, η διεθνοποίηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έγινε ακόμα εντονότερη μετά τη Στρατηγική της Λισσαβόνας και τη Στρατηγική 2020. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη δεύτερη, ο διεθνής ανταγωνισμός, η καθ-υστέρηση των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων σε σχέση με τα αντίστοιχα των ΗΠΑ υπέδειξαν την ανάγκη για μεγαλύτερη διεθνοποίηση των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων.⁸³ Η εξωστρέφεια των πανεπιστημίων τονίζονταν ότι θα οδηγήσει σε καλύτερες συνεργασίες και διεθνή αναγνώριση, μεγαλύτερη κινητικότητα και αύξηση της αριστείας και φυσικά ένταση της έρευνας και της καινοτομίας στον ευρωπαϊκό χώρο. Άλλωστε, πρέπει να ληφθεί υπόψιν η άμεση σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την οικονομική ανάπτυξη.⁸⁴

Σημειώνεται, μάλιστα, ότι η επίτευξη της διεθνοποίησης δεν τίθεται ως αυτοσκοπός. Η διεθνοποίηση των ιδρυμάτων, ώστε τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να καταστούν περισσότερο ανταγωνιστικά σε σχέση με των ΗΠΑ, καθώς και η

---

⁸¹ Green, 2012: 4

⁸² 2012: 4

⁸³ Καλογιαννίδου, 2017: 16-17

⁸⁴ Καλογιαννίδου, 2017: 74-75; Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011: Εισαγωγή

κινητικότητα φοιτητών/τριών, σπουδαστών/στριών, ερευνητών και προσωπικού μπορούν να παίξουν καταλυτικό ρόλο στην επίτευξη των βασικών στόχων με κύρια κατεύθυνση *την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη*⁸⁵, σύμφωνα με τους στόχους της Στρατηγικής 2020.

Ιστορικά, αξίζει να αναφερθεί ότι, όσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα, η νομοθεσία για την ανώτατη εκπαίδευση άρχισε να εναρμονίζεται ουσιαστικά μετά το 2000, και συγκεκριμένα με το Νόμο Γιαννάκου 3549/2007. Η δε διεθνοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης εισήχθη ουσιαστικά με το Νόμο Διαμαντοπούλου 4009/2011, εφόσον ο στόχος της διεθνοποίησης των ελληνικών ιδρυμάτων τέθηκε και στον τίτλο *«Δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων»*. Η ανάγκη της εξωστρέφειας διαπερνά όλο το νόμο, τόσο με τα άρθρα 40-46 που αφορούν αποκλειστικά τη διεθνοποίηση των ιδρυμάτων, όσο και με το άρθρο 10, όπου προτείνεται η διάρθρωση των σπουδών σε τρεις κύκλους. *«Η σύγκλιση της διάρθρωσης των σπουδών στην Ελλάδα με εκείνη του E.X.A.E. διασφαλίζει την αναγνώριση των σπουδών στα ελληνικά Α.Ε.Ι. και διευκολύνει την ευρωπαϊκή κινητικότητα των φοιτητών, κατά τη διάρκεια των σπουδών, καθώς και τη συνέχιση των σπουδών σε επόμενο κύκλο ή την επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων... Με τη σύγκλιση αυτή διασφαλίζεται η διευκόλυνση της αναγνώρισης των σπουδών στα ελληνικά Α.Ε.Ι. σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ αποτρέπεται ο κίνδυνος της εθνικής απομόνωσης των ελληνικών Α.Ε.Ι.»*⁸⁶ Με το νόμο αυτό και με την αιτιολογική έκθεση που τον συνοδεύει διαφαίνεται και η αναγκαιότητα να τεθούν οι βάσεις για τη διεθνοποίηση των ελληνικών ιδρυμάτων, ώστε να *αποτραπεί ο κίνδυνος της εθνικής απομόνωσης των ελληνικών Α.Ε.Ι.»*.

Συνεπώς, η διεθνοποίηση των ιδρυμάτων αποτελεί κομβικό κομμάτι για την ευρωπαϊκή πολιτική ώστε να καταστεί περισσότερο ανταγωνιστική, και παράλληλα κρίνεται σημαντική για την ανάπτυξη των ίδιων των ιδρυμάτων, της φήμης και της λειτουργίας τους.

---

⁸⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011: Εισαγωγή

⁸⁶ Αιτιολογική Έκθεση, 2011: 11

Στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα, σημαντικό ρόλο στη διεθνοποίηση των ιδρυμάτων, παίζουν σαφώς τα προγράμματα κινητικότητας, με «πρωτοπόρο» το πρόγραμμα Erasmus. Το πρόγραμμα Erasmus+, ιδιαιτέρως με τη μορφή που πήρε μετά το 2014 και με τις δυνατότητες δράσεων στις Βασικές Δράσεις 1, 2 και 3 δείχνει ότι εξελίσσεται με σκοπό να μεγιστοποιήσει και τα οφέλη από τις προοπτικές διεθνοποίησης των ιδρυμάτων. Η τεράστια χρηματοδότηση, μάλιστα, που δίνεται για να επιτευχθεί η κινητικότητα υποδεικνύουν και την ανάγκη για μεγαλύτερη διεθνοποίηση. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία από μελέτες της Επιτροπής που δημοσιεύτηκαν το 2019, από το 2014 έως το 2018 περισσότεροι από δύο εκατομμύρια φοιτητές και φοιτήτριες και προσωπικό διεκπεραίωσαν μια περίοδο μάθησης, κατάρτισης ή διδασκαλίας στο εξωτερικό στα πλαίσια του προγράμματος Erasmus+. Την περίοδο αυτή χρηματοδοτήθηκαν και πραγματοποιήθηκαν σχεδόν 1000 στρατηγικές συμπράξεις μεταξύ τριτοβάθμιων ιδρυμάτων και 93 συμμαχίες γνώσεις μεταξύ ιδρυμάτων και επιχειρήσεων. Πάνω από το 40 % αυτών των συμπράξεων και συμμαχιών κατάφεραν να καταρτίσουν φοιτητές, φοιτήτριες και προσωπικό στην ανάπτυξη δεξιοτήτων του μέλλοντος στους καίριους -για την ΕΕ τομείς- του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής, της ενέργειας και των πόρων, των ψηφιακών τεχνολογιών (ΤΠΕ και ψηφιακές δεξιότητες) και της επιχειρηματικότητας.⁸⁷

Η διεθνοποίηση, λοιπόν, και η αύξηση της εξωστρέφειας, αποτελούν ένα σημαντικό κίνητρο, αλλά παράλληλα και ένα σημαντικό όφελος των προγραμμάτων κινητικότητας, με την εισαγωγή καινοτομιών και καλών πρακτικών αλλά και με τη σύνδεση με τις ανάγκες της αγοράς και της οικονομίας.

Συνοψίζοντας τα βασικά οφέλη σε προσωπικό επίπεδο, από τη συμμετοχή σε προγράμματα κινητικότητας, αναφέρονται ως τα βασικότερα:

---

⁸⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Erasmus+»: *Σημείο καμπής για τη ζωή 5 εκατομμυρίων Ευρωπαίων φοιτητών*, στο: https://ec.europa.eu/greece/news/20190520/erasmus_plus_el (Προσπελάστηκε στις 15/9/2019)

- Η απόκτηση ευρωπαϊκής ταυτότητας από πλευράς των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών και η βαθύτερη ένωση
- Η προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη και βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων
- Η διεθνοποίηση των ιδρυμάτων, η εξωστρέφεια και η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων μέσα από την αύξηση της καινοτομίας και της έρευνας

Οφέλη στα ιδρύματα

Όπως φάνηκε και παραπάνω, τόσο η χρηματοδότηση του προγράμματος έχει αυξηθεί πολύ, όσο και οι δράσεις έχουν δομηθεί με σκοπό τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Εξειδικεύοντας τα οφέλη του προγράμματος Erasmus+, οι Βασικές Δράσεις δομήθηκαν για να (χρηματοδοτήσουν και να) ενισχύσουν τις δυνατότητες αυτές προς τους Ευρωπαίους πολίτες και την ευρωπαϊκή οικονομία και κοινωνία.

Η Βασική Δράση 1 σκοπεύει στην ενδυνάμωση των δεξιοτήτων, της απασχολησιμότητας και στη γνωριμία με συμμετέχοντες και συμμετέχουσες από άλλες χώρες, ουσιαστικά στη διαπολιτισμική ενσυναίσθηση και ευαισθητοποίηση. Επιπλέον, παρέχει υποστήριξη ώστε να εμπλακούν οι νέοι και οι νέες στο δημόσιο δημοκρατικό βίο, παρέχει τη συμπερίληψη ατόμων με λιγότερες ευκαιρίες και ενισχύει την επαγγελματική ανάπτυξη του προσωπικού που εργάζεται στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νεολαία.⁸⁸

Σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις τόσο του 2016 όσο και του 2017, οι συμμετέχοντες/ουσες παρέχουν μεγάλη υποστήριξη στην αξιολόγηση του προγράμματος μέσα από την ανατροφοδότηση από έρευνες συμμετεχόντων/ουσών. Οι δείκτες ικανοποίησης παραμένουν πολύ υψηλοί με πάνω από το 95% των

---

⁸⁸ European Commission, 2017: 15

φοιτητών/τριών και 99% του προσωπικού να μένουν ικανοποιημένοι ή πολύ ικανοποιημένοι με την εμπειρία γενικότερα. Περισσότερη ανάλυση των δεδομένων δείχνει τη θετική επίδραση (σε ποσοστό συνήθως πάνω από 90%) της κινητικότητας σε προσωπικό επίπεδο, στη βελτίωση των μαθησιακών ικανοτήτων, στην εκμάθηση καλών πρακτικών και στην ανάπτυξη των εγκάρσιων δεξιοτήτων, όπως της ευελιξίας, της αυτοπεποίθησης, της υπομονής, της ικανότητας συνεργασίας και ομαδικής εργασίας.⁸⁹

Από την άλλη, οι συμπράξεις τύπου KA2 σκοπεύουν στην αποκόμιση αποτελεσμάτων που ωφελούν απευθείας και κυρίως τους οργανισμούς από τους επιλέξιμους εταίρους που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, ενώ το KA3 για μεταρρυθμίσεις έχει ως σκοπό να επιδράσει στα συστήματα ανώτατης εκπαίδευσης και να προωθήσει μεταρρυθμίσεις σε εθνικό ή σε τοπικό επίπεδο στις επιλέξιμες χώρες εταίρους.⁹⁰

Ωστόσο, ελάχιστες είναι οι αναφορές για το πώς αναπτύχθηκαν ή βελτιώθηκαν τα ιδρύματα χάρις την κινητικότητα τύπου KA2, και πώς αυτά ευνοήθηκαν. Βέβαια, η ισχύς του KA2 και KA3 είναι μόλις μερικών ετών, από το 2014 και εξής, και στην πραγματικότητα αποβλέπουν σε μακροπρόθεσμο και συστημικό αντίκτυπο, παρέχοντας υποστήριξη για καινοτομίες και μεταρρυθμίσεις που βελτιώνουν την ποιότητα και τη συνάφεια των ιδρυμάτων, των οργανισμών και των πολιτικών.⁹¹ Η ενδιάμεση αξιολόγηση του 2018, βασισμένη σε στοιχεία των προηγούμενων ετών, αναφέρει πως ουσιαστικά η τελική αξιολόγηση του προγράμματος θα μπορέσει να αξιολογήσει τα αποτελέσματα των ευρείας κλίμακας «συμμαχιών γνώσης» και «τομεακών συμμαχιών δεξιοτήτων», δηλαδή του προγράμματος KA2 που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο του Erasmus+ μετά το 2014 με σκοπό την ενίσχυση της καινοτομίας. Τα διαθέσιμα στοιχεία μέχρι τότε έδειξαν ότι οι εν λόγω δράσεις δεν ήταν αρκετά πλήρεις με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αξιολογηθούν στην ενδιάμεση αξιολόγηση.⁹²

---

⁸⁹ European Commission, 2017: 19-20

⁹⁰ European Commission, 2017: 41

⁹¹ European Commission, 2017: 5

⁹² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018: 5

Τη στιγμή, λοιπόν, που παρατηρείται έντονη διασπορά ποσοστών επιτυχίας και ικανοποίησης για την ανάπτυξη σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, λιγότερες είναι αναφορές για την πραγματική συνεισφορά του προγράμματος στη βελτίωση ή την ανάπτυξη των ιδρυμάτων μέσα από αυτά.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος Erasmus+ του 2018 επιβεβαίωσε τα μέχρι τώρα γνωστά στοιχεία για τη συμβολή του προγράμματος στην προσωπική ανάπτυξη, μέσα από την απόκτηση και βελτίωση δεξιοτήτων και ικανοτήτων, στην αύξηση της απασχολησιμότητας και την ενίσχυση της αίσθησης του ευρωπαίου πολίτη⁹³. Όμως, σχετικά με τους συμμετέχοντες οργανισμούς (σχολεία, πανεπιστήμια, φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων, οργανώσεις νεολαίας και αθλητισμού κ.λπ.), αναφέρεται πως *«οι αναμενόμενες αλλαγές είναι σταδιακές και διαφέρουν σε ένταση μεταξύ των τομέων του προγράμματος»*. Αναφέρεται, επίσης, πως *«απαιτείται συνεχής συμμετοχή για την εμφάνιση των αλλαγών. Αλλά, η αξιολόγηση δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει σαφές «εξευρωπαϊστικό» αποτέλεσμα»*.⁹⁴

Για παράδειγμα, το 2016 μέσω του Erasmus+ υποστηρίχθηκαν 725000 κινητικότητες, σε 79000 περίπου οργανισμούς και χρηματοδοτώντας περίπου 21000 projects στους διάφορους τομείς δράσεις του. Το πρόγραμμα επέδειξε μεγάλες επιδόσεις εφαρμογής όπως και αποτελεσματική απορρόφηση των κονδυλίων, δείχνοντας τη δυναμική του για ένα πιο φιλόδοξο μέλλον.⁹⁵

Ορισμένα αποτελέσματα σύμφωνα με τις εκθέσεις της Επιτροπής του 2016 και του 2017, δείχνουν ότι θετικός φαίνεται να είναι ο αντίκτυπος στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Πολλές από τις προβλέψεις του Χάρτη Erasmus+ για την Ανώτατη Εκπαίδευση, υλοποιήθηκαν με επιτυχία, αυξάνοντας την ποιότητα των δραστηριοτήτων στην ανώτατη εκπαίδευση.⁹⁶ Η Επιτροπή αναφέρει ότι η

---

⁹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018: 2

⁹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018: 3

⁹⁵ European Commission, 2017: 5

⁹⁶ European Commission, 2017: 5

κινητικότητα του προσωπικού έχει συστηματική επίδραση για τα συμμετέχοντα ιδρύματα.⁹⁷ Αναλυτικότερα, τα στοιχεία δείχνουν ότι:

- Το 96% του προσωπικού που συμμετείχε σε κινητικότητα είχε την ευκαιρία να διαδώσει καινούργια γνώση στο ίδρυμα εργασίας του.
- Το 93% αναφέρει ότι έμαθε νέες καλές πρακτικές κατά τη διάρκεια της κινητικότητας.
- Το 84% του κινούμενου προσωπικού αναφέρει ότι η κινητικότητα θα οδηγήσει σε περαιτέρω διεθνοποίηση του ιδρύματός τους.⁹⁸

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία που εκδόθηκαν από την Επιτροπή το 2019 σχετικά με τον αντίκτυπο στα Ιδρύματα, αναφέρεται ότι μεταξύ του 2014 και 2018 δύο εκατομμύρια φοιτητές/τριες και προσωπικό πέρασαν μία περίοδο εκπαίδευσης, κατάρτισης ή διδασκαλίας στο εξωτερικό μέσω του προγράμματος Erasmus+. Τα αποτελέσματα βασίστηκαν σε περίπου 77.000 απαντήσεις από αυτές τις ομάδες συμμετεχόντων με σκοπό να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος της κινητικότητας στα ιδρύματα.⁹⁹ Τα αποτελέσματα αυτά είναι τα πιο διαφωτιστικά όσον αφορά το πώς το πρόγραμμα επιδρά στα ίδια τα ιδρύματα και όχι μόνο σε προσωπικό επίπεδο, όπως δείχνουν οι περισσότερες έρευνες.

Σύμφωνα με αυτήν την έρευνα, από τους βασικότερους λόγους συμμετοχής του προσωπικού σε πρόγραμμα κινητικότητας είναι η έμπνευση για νέες διδακτικές μεθόδους, η οικοδόμηση ή η ενδυνάμωση των συνεργασιών στην έρευνα, η παροχή συμφερούσων ευκαιριών για την ανάπτυξη του προσωπικού, η έμπνευση για ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών, καθώς και το να γνωρίσουν νέα εργαλεία για υποστήριξη των φοιτητών/τριών, για επαγγελματική καθοδήγηση και συμβουλευτική. Λιγότερο δημοφιλείς αλλά υπαρκτοί είναι η αύξηση της ελκυστικότητας του ιδρύματος, η προσέλκυση ξένου προσωπικού, όπως και η

---

⁹⁷ European Commission, 2017: 22; European Commission, 2018a: 25

⁹⁸ European Commission, 2018a: 25

⁹⁹ European Commission, 2019a: 1

προσέλκυση προσωπικού έξω από το χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη διδασκαλία.¹⁰⁰

Όσον αφορά τα ευρήματα¹⁰¹ για την επίδραση του Erasmus+ σε επίπεδο ιδρυμάτων που βασίστηκαν σε δύο έρευνες: μία έρευνα για το προσωπικό (που ρωτήθηκε για τις επιδράσεις της κινητικότητας προσωπικού στο ίδρυμα και στη Σχολή ειδικότερα, παρά σε προσωπικό επίπεδο) και μία έρευνα για την ηγεσία των ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Σύμφωνα με αυτά, το Erasmus+ είναι σημαντικό για την ευρωπαϊκή στρατηγική για τα ανώτατα ιδρύματα ώστε να βελτιώσει τη διεθνή ανταγωνιστικότητά τους και την ποιότητα των προγραμμάτων, παρόλο που στις περιφέρειες σε όλη την Ευρώπη υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις αντικειμενικές τους επιδιώξεις και σκοπούς ώστε να ενταχθούν στο πρόγραμμα. Τα περισσότερα ιδρύματα αναφέρουν συνεχή μεγαλύτερη ζήτηση για τις κινητικότητες προσωπικού και φοιτητών/τριών, ενώ έχει παρατηρηθεί και βελτίωση των υπηρεσιών υποστήριξής τους.¹⁰² Πιο συγκεκριμένα:¹⁰³

- Η συμβολή του Erasmus+ αναφέρθηκε πως ήταν πολύ σημαντική ή απολύτως ουσιαστική από το 95% των ιδρυμάτων.
- Έχουν παρατηρηθεί ανισορροπίες μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς για τις θέσεις εντός των συμμετεχουσών χωρών. Κατά κοινή ομολογία των ιδρυμάτων, η ζήτηση για κινητικότητα είναι μεγαλύτερη από τον αριθμό των προσφερόμενων θέσεων, τόσο για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες (24%) όσο και για το προσωπικό (28%). Στο 21% των ιδρυμάτων υπάρχει χαμηλότερη ζήτηση από τις προσφερόμενες θέσεις για κινητικότητα και στο 19% αυτό ισχύει για το προσωπικό. Η ζήτηση για κινητικότητα είναι μεγαλύτερη από την προσφορά ειδικότερα στις χώρες εταίρους (όπου πάνω από το 50% όλων όσοι/ες απάντησαν ανέφεραν μεγαλύτερη ζήτηση απ' ότι η προσφορά στην περίπτωση της κινητικότητας των φοιτητών/τριών και της κινητικότητας του προσωπικού).

---

¹⁰⁰ European Commission, 2019a: 147

¹⁰¹ European Commission, 2019a: 144-145

¹⁰² European Commission, 2019a: 7

¹⁰³ European Commission, 2019a: 144-145

- Τα ιδρύματα αναμένουν να έχουν προστιθέμενη αξία συγκριτικά με τις άλλες τους δραστηριότητες: περίπου το 80% των ιδρυμάτων αναμένουν η κινητικότητα των φοιτητών/τριών να ωφελήσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες να αποκτήσουν νέες δεξιότητες και πάνω από το 50% (63% στην περίπτωση των μικρών Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης) προσδοκούν ότι η κινητικότητα προσωπικού θα παρέχει έμπνευση για νέες διδακτικές μεθόδους.
- Τα οφέλη της συμμετοχής σε πρόγραμμα Erasmus+ διαχέονται μεταξύ των μεμονωμένων συμμετεχόντων. Η πλειοψηφία (54%-83% εξαρτάται από τη μέθοδο) του κινούμενου προσωπικού αναφέρουν σημαντική επίδραση στη χρήση νέων διδακτικών μεθόδων στα οικεία και στα φιλοξενούμενα ιδρύματα ως αποτέλεσμα της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα. Αντιστοίχως, μεγάλο μέρος του προσωπικού αναφέρει επιρροή στη δόμηση του προγράμματος σπουδών και στις διδακτικές δραστηριότητες (72%-85% αναλόγως με τον τύπο της δραστηριότητας). Προσωπικό από τη Νότια, την Ανατολική Ευρώπη και από τις συνεργαζόμενες χώρες αναφέρουν τη μεγαλύτερη επιρροή σε επίπεδο ιδρύματος.
- Μία μεγάλη πλειοψηφία όσων απάντησαν αποδίδουν τις βελτιώσεις στη διαχείριση της κινητικότητας των φοιτητών/τριών και στην υποστήριξη των φοιτητών/τριών. Περίπου το ένα τέταρτο των ερωτηθέντων/εισών ανέφεραν ότι το Erasmus+ έχει επηρεάσει τις υποστηρικτικές υπηρεσίες σε μεγάλο βαθμό.
- Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των Ιδρυμάτων ανέφεραν ότι είχαν στρατηγική διεθνοποίησης (περίπου το 90%). Τέτοιου είδους στρατηγικές τείνουν να γίνουν σαφώς φοιτητο-κεντρικές (με επίκεντρο το φοιτητή/τρια) και αναφέρονται στη διεθνή κινητικότητα φοιτητών/τριών.
- Η πρόσκληση προσωπικού από επιχειρήσεις πολλαπλασιάζει τα θετικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών και στις διδακτικές δραστηριότητες. Σύμφωνα με το προσωπικό, η επίδραση του να καλείται προσωπικό από επιχειρήσεις είναι το ισχυρότερο εργαλείο, με γνώμονα το να βοηθήσουν τους φοιτητές και τις φοιτήτριες να κερδίσουν καλύτερη κατανόηση της επιχειρηματικότητας, την εφαρμογή της γνώσης σε

πραγματικές συνθήκες και στις απαιτήσεις των εργοδοτών (περίπου το 90% όσων απάντησαν ανέφεραν τουλάχιστον κάποια αποτελέσματα σε αυτό το πεδίο).

- Τα project συνεργασίας μέσω Erasmus+ συμβάλλουν στην ανάπτυξη και στην ενδυνάμωση των συνεργασιών μεταξύ των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων, όπως και άλλους συμμετέχοντες και συμμετέχουσες έξω από του χώρο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων σχετίζεται με τη διάχυση της γνώσης και την ερευνητική συνεργασία και αναφέρεται να έχει πολύ θετικές επιδράσεις στα προγράμματα σπουδών και στις διδακτικές μεθόδους.

Παρόμοια είναι και τα συμπεράσματα που εξήγαγε και το Ελληνικό Υπουργείο Παιδείας μετά την ενδιάμεση αξιολόγηση του 2017. Όσον αφορά την Ανώτατη Εκπαίδευση, τα ελληνικά ιδρύματα θεωρούν το πρόγραμμα Erasmus+ ως ένα σημαντικό εργαλείο για τη διεθνοποίηση και είναι πρόθυμα να δημιουργήσουν δίκτυα με «ξακουστά», γνωστά ιδρύματα διεθνώς. Επίσης αναφέρεται και η βελτιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών και η εικόνα του ιδρύματος του ιδρύματος στο εξωτερικό. Τα γραφεία διεθνών σχέσεων εκφράζουν την άποψη ότι η διεθνής κινητικότητα μπορεί επιπλέον να ενισχύσει τη διεθνοποίηση των ιδρυμάτων.¹⁰⁴

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι τα οφέλη για τα ιδρύματα πολλαπλασιάζονται, αν ειδικά ληφθούν υπόψιν οι νέες ευκαιρίες που δίνονται μέσω του Erasmus+. Πλέον, το πρόγραμμα παρέχει πολύ περισσότερες ευκαιρίες για συνεργασίες απ' ό,τι ήταν παλιότερα δυνατόν.¹⁰⁵ Θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε τα συνολικά οφέλη του Erasmus+ σε προσωπικό επίπεδο, αλλά και σε επίπεδο ιδρύματος στα εξής:

---

¹⁰⁴ Hellenic Republic, 2017: 7

¹⁰⁵ European Commission, 2018b: 31

- Η ενίσχυση της αίσθησης του Ευρωπαίου πολίτη, η βαθύτερη ένωση και η απόκτηση ευρωπαϊκής ταυτότητας στους συμμετέχοντες φοιτητές και στις συμμετέχουσες φοιτήτριες.
- Η προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη και η αύξηση της απασχολησιμότητας, μέσα από την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων των φοιτητών και των φοιτητριών και τη βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων του προσωπικού.
- Η διεθνοποίηση των ιδρυμάτων και η ανάπτυξη στρατηγικών διεθνοποίησης, για την ελκυστικότητα του ιδρύματος και την προσέλκυση προσωπικού και φοιτητών/τριών από το εξωτερικό.
- Η διεθνοποίηση των ιδρυμάτων οδηγεί στη δημιουργία νέων συνεργασιών ή η ενδυνάμωση αυτών με άλλα ιδρύματα, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της έρευνας.
- Η εκμάθηση νέων γνώσεων και καλών πρακτικών και η διάδοση, διάχυση της νέας γνώσης στα ιδρύματα.
- Η χρήση νέων διδακτικών μεθόδων, η βελτίωση ή η ανάπτυξη νέων προγραμμάτων σπουδών και η βελτίωση των υποστηρικτικών υπηρεσιών. Γενικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η προσωπική ανάπτυξη του συμμετέχοντος προσωπικού και η ανάπτυξη και βελτίωση των δεξιοτήτων τους ενσωματώνονται στις λειτουργίες και στον τρόπο εργασίας τους μετά την κινητικότητα, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη του ίδιου του ιδρύματος.
- Η προσέλκυση προσωπικού από τον κόσμο των επιχειρήσεων και η προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.¹⁰⁶

---

¹⁰⁶ Το υπό μελέτη ζήτημα θα μπορούσε να σταθεί σημείο κριτικής, ωστόσο δεν είναι στόχος της παρούσας εργασίας.

- Τέλος, τα προγράμματα τύπου ΚΑ2 και ΚΑ3 έχουν μακροπρόθεσμα οφέλη, που ωφελούν στην αύξηση της καινοτομίας και στις εις βάθος αλλαγές ή μεταρρυθμίσεις στα υπάρχοντα εκπαιδευτικά συστήματα αντιστοίχως. Ωστόσο, τα οφέλη αυτών ακόμα δεν είναι ορατά ή διακριτά.

Erasmus+: Προγράμματα τύπου KA2

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει προσπάθεια να φανεί πώς έχει μετεξελιχθεί και αλλάξει ο ρόλος τόσο των προγραμμάτων, όσο και των ιδρυμάτων μέσα από τις δυνατότητες που αναδύονται από τα νέα προγράμματα.

Το Erasmus+ KA2 μέχρι σήμερα

Εξετάζοντας όλα τα δεδομένα σχετικά με τα προγράμματα Erasmus+, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής ανάπτυξης, της ανάπτυξης των επαγγελματικών προσόντων, της διεθνοποίησης των εμπλεκόμενων φορέων και την ενίσχυση της καινοτομίας και φυσικά της πλήρους οικονομικής υποστήριξης μέσα από το πρόγραμμα, γίνεται αντιληπτό το εύρος δυνατοτήτων που αυτά προσφέρουν. Τόσο στην κινητικότητα τύπου KA1 όσο και του KA2 οι προοπτικές είναι πολλές για ιδρύματα και άλλους φορείς, που εκτελούν μια βραχυχρόνια κινητικότητα για παρακολούθηση σεμιναρίων και διεύρυνση γνώσεων και εμπειριών ή για μεγαλύτερου εύρους συμπράξεις, στις οποίες έγκεινται και τα μεγαλύτερα αποτελέσματα.¹⁰⁷

Οι στρατηγικές συμπράξεις και οι συμμαχίες γνώσεις, σύμφωνα σαφώς με τις εξαγγελίες των έργων από τα επίσημα όργανα, προσφέρουν ευκαιρίες σε ένα ευρύ φάσμα δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών για την υλοποίηση ποικίλων δραστηριοτήτων, όπως:¹⁰⁸

- την ενίσχυση της συνεργασίας και της δικτύωσης μεταξύ των οργανισμών,

---

¹⁰⁷ Μεγάλα και συστηματικά αποτελέσματα αναμένονται και στην κινητικότητα τύπου KA3, ωστόσο πλήρης εικόνα δεν μπορεί να υπάρξει πριν την ολοκλήρωση της περιόδου, δηλαδή πριν το 2020. Η ενδιάμεση αξιολόγηση που δημοσιεύθηκε το 2018 αναφέρθηκε πως είναι πολύ νωρίς να βγουν συμπεράσματα για τον επιπρόσθετο συστηματικό αντίκτυπο που μπορούν να φέρουν τα προγράμματα τύπου KA3.

¹⁰⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Στρατηγικές Συμπράξεις*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/strategic-partnerships-field-education-training-and-youth_el (προσπελάστηκε στις 3/11/2019)

- την προώθηση της ανάπτυξης, της δοκιμής και της υλοποίησης καινοτόμων πρακτικών,
- τη διευκόλυνση της αναγνώρισης και πιστοποίησης των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων,
- την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ περιφερειακών αρχών για την ανάπτυξη νέων συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας,
- τη στήριξη των εκπαιδευομένων με αναπηρία/ειδικές ανάγκες και διευκόλυνση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας,
- τη στήριξη των επαγγελματιών της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο την προαγωγή της ισότητας, της διαφορετικότητας και της ένταξης στο μαθησιακό περιβάλλον,
- τη προώθηση της ένταξης των νεοαφικνούμενων μεταναστών και ευαισθητοποίηση σχετικά με την προσφυγική κρίση στην Ευρώπη,
- την προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων και της ενεργού συμμετοχής τους στα κοινά.

Το 2019 εκδόθηκε από την Επιτροπή μία μελέτη με τίτλο «Μελέτη για τον αντίκτυπο των Στρατηγικών Συμπράξεων και των Συμμαχιών Γνώσης του Erasmus+ σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τις προτεραιότητες της Ανώτατης Εκπαίδευσης»¹⁰⁹.

Σύμφωνα με τη μελέτη, από τα μέχρι τώρα παραδείγματα κοινοπραξιών, σε επίπεδο στρατηγικών συμπράξεων και συμμαχιών γνώσης, φάνηκε ότι οι δραστηριότητες κινητικότητας συνέβαλαν στους αντικειμενικούς σκοπούς των έργων ενισχύοντας τη συν-δημιουργία, την ικανότητα καινοτομίας και τη διατομεακή συνεργασία (ειδικότερα στα προγράμματα με εστίαση στην επιχειρηματικότητα).

---

¹⁰⁹ Μτφ από: *Study on the impact of Erasmus+ Higher Education Partnerships and Knowledge Alliances at local, national and European levels on key Higher Education policy priorities*

Φάνηκε επίσης ότι μπορούν να εμπλέξουν πολυδιάστατα αποτελέσματα και να υποστηρίξουν την ανάπτυξη τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και διεθνών δικτύων.¹¹⁰

Τα μέχρι τώρα παραδείγματα δείχνουν τη συνεργασία των τοπικών αρχών, των επιχειρήσεων και των ιδρυμάτων και δυνάμει τις αλλαγές που μπορούν να έρθουν στα περιβάλλοντα δραστηριοποίησης.

Σύμφωνα με στοιχεία από ποιοτικές έρευνες, μέσω των συμπράξεων των ανώτατων ιδρυμάτων υλοποιήθηκαν δραστηριότητες που περιελάμβαναν αλληλεπιδράσεις με ανθρώπους με αναπηρίες, με πρόσφυγες και μετανάστες/στρίες, όπως και με ομάδες από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα. Οι συμπράξεις αποσκοπούσαν να αναπτύξουν προγράμματα σπουδών που α) θα βοηθούσαν τους ειδικούς εξοπλίζοντάς τους με γνώση και εργαλεία που ανταποκρίνονταν στις ανάγκες αυτών των ομάδων ή β) θα απευθύνονταν σε περιθωριοποιημένα άτομα κατευθείαν. Για παράδειγμα, το *eTransFair* project συνδέθηκε με οργανισμούς που εκπροσωπούσε τους ανθρώπους με αναπηρία και συγκέντρωσε ανατροφοδότηση στο πώς να καταστήσουν τα εκπαιδευτικά προγράμματα πιο περιεκτικά και πιο προσιτά σε όλους/ες. Παρομοίως, το project *EC+* απευθυνόταν σε ανθρώπους με ειδικές ανάγκες και αποσκοπούσε στην εκπαίδευση φοιτητών/τριών στην εξειδικευμένη επικοινωνία μαζί τους και στην πρόληψη του αποκλεισμού. Άλλα προγράμματα επίσης αναγνώρισαν την ανάγκη βελτίωσης και διαμόρφωσης σύγχρονων πολυπολιτισμικών αιθουσών και καλύτερης ένταξης μαθητών/τριών και ακαδημαϊκών με μεταναστευτική ή προσφυγική εμπειρία, δεδομένου ότι οι εξαιρετικά διαφορετικές ικανότητες μάθησης σε αυτές τις τάξεις οδηγούν μερικές φορές σε ασυνεπή απόδοση. Ως εκ τούτου, πολλές συμπράξεις πήραν μέτρα για να εντείνουν τη συνεργασία τους με τις τοπικές αρχές και τις ΜΚΟ για να αποκτήσουν περισσότερη εμπειρία σε κάποια θέματα.¹¹¹

Μπορούν να αναφερθούν παραδείγματα συμμαχιών γνώσης που συνέβαλλαν στην τοπική και περιφερειακή καινοτομία, βάσει των περιφερειακών πλαισίων και

---

¹¹⁰ European Commission, 2019b: 105

¹¹¹ European Commission, 2019b: 28

αναγκών που μπορούσαν να περιέχουν αναπτυξιακές υπηρεσίες, τοπικές αρχές, οργανισμούς μεταφοράς τεχνολογίας, κα. Για παράδειγμα αναπτύχθηκαν τέσσερις συμμαχίες που έφεραν σε συνεργασία ανώτατα ιδρύματα, επιχειρήσεις και άλλους διακυβευματούχους στην περιφερειακή καινοτομία. Μία συμμαχία εστίασε στη διασυνοριακή καινοτομία ενδυναμώνοντας την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην έρευνα και την καινοτομία των ιδρυμάτων στη Βόρεια Ιρλανδία, με τη συμμετοχή τοπικών ιδρυμάτων, μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οργανισμούς υποστήριξης της καινοτομίας και τις τοπικές αρχές. Αυτό το μοντέλο δικτύου συνεργασίας βρήκε πολλή επιτυχία και ήταν ικανό να συμβάλει στην ανάπτυξη, τη διαχείριση και την υλοποίηση του «Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση» του Υπουργείου Εργασίας, Επιχειρήσεων και Καινοτομίας της Ιρλανδίας, σχετικά με τον τρόπο προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης και της αύξησης της απασχόλησης στα περιφερειακά οικοσυστήματα. Συνέβαλε επίσης στην αυξημένη γνώση των ασκούντων πολιτική για την ανάγκη ύπαρξης ενός κύριου προγράμματος καινοτομίας για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, το οποίο οδήγησε σε ένα πρόγραμμα υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ιρλανδία, τη Βόρεια Ιρλανδία και τη Δυτική Σκωτία.¹¹²

Άλλο έργο που θα μπορούσε να έχει τη δυναμική να έχει αντίκτυπο σε περιφερειακό επίπεδο και στην άσκηση πολιτικής είναι το *TWL-The Wine Lab*, το οποίο αποσκοπεί να δημιουργήσει και να επιταχύνει την καινοτομία στον τομέα του κρασιού και τα μικρά οινοποιία, που συχνά βρίσκονται σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές. Η τοπική και περιφερειακή εστίαση είναι εμφανής στην προσέγγιση του προγράμματος ώστε να εγκαθιδρύσει περιφερειακούς κόμβους-δίκτυα με πολλούς σχετικούς ενδιαφερόμενους (όπως παραγωγούς, ερευνητές/τριες, πολιτικούς, τουριστικούς οργανισμούς, κλπ.) και σημαίνει ότι υπάρχουν δραστηριότητες κατάλληλες για κάθε περιφέρεια και για κάθε πλαίσιο. Σύμφωνα με τις συνεντεύξεις, το *TWL* έχει ήδη συμπεριληφθεί στην έξυπνη στρατηγική εξειδίκευσης μίας από τις περιφέρειες, και εκτός από το ότι είναι ένα νέο πρόγραμμα που ξεκίνησε το 2016, έχει

---

¹¹² European Commission, 2019b: 50

τη δυναμική να πετύχει ακόμα ευρύτερο αντίκτυπο στις περιφερειακές διαδικασίες άσκησης πολιτικής.¹¹³

Άλλα προγράμματα με ισχυρή περιφερειακή διάσταση είναι το ERDI (αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα των περιφερειακών οικονομιών μέσα από την αύξηση των βιο-οικονομικών επιχειρήσεων), το KAUC (που απευθύνεται σε αστικές προκλήσεις και σε ζητήματα βιωσιμότητας μέσα από τη συνεργασία μεταξύ των Ιδρυμάτων, οργανισμών και Δήμων). Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι τα έργα με περιφερειακή εστίαση έχουν συνήθως τις τοπικές ή τις περιφερειακές αρχές ως εταίρους ή βρίσκουν τους κατάλληλους τρόπους να εμπλέξουν τα περιφερειακά ή εθνικά πολιτικά πρόσωπα στις δραστηριότητες, τις συζητήσεις, τις εκδηλώσεις ή το Διάλογο. Άλλος παράγοντας επιτυχίας (ή έστω σημάδι υψηλής δυναμικής) είναι ότι, προσαρμόζοντας τους στόχους και τις δραστηριότητες του έργου ανάλογα με τα περιφερειακά πλαίσια, τις προτεραιότητες και τις προκλήσεις-που έχουν ως εκ τούτου περιορισμένο πεδίο εφαρμογής- ένα project είναι σε καλύτερη θέση να παρέχει στοιχεία για άσκηση και για πρωτοβουλίες πολιτικής.¹¹⁴

Εκτός αυτού, **οι Συμπράξεις ανέπτυξαν εκροές που συμβάλλουν στη διατομεακή συνεργασία πέρα από τις κοινοπραξίες.** Μέσω προγραμμάτων προέκυψε καλύτερη συνεργασία των ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και αντιστρόφως. Υπήρξαν περιπτώσεις όπου οι συμπράξεις απευθείας δημιούργησαν διατομεακές συνεργασίες με την ανάπτυξη, τον έλεγχο και την υλοποίηση ενός προγράμματος κατάρτισης για τη μεταφορά καινοτομίας για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την ανάπτυξη δεξιοτήτων ή που οδήγησαν στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων.¹¹⁵ Υπήρξαν project, όπως το project *APInno*, το οποίο ξεκίνησε σαν ένα πιλοτικό μάθημα για τη διαχείριση της καινοτομίας. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του μαθήματος ανέλαβαν να δημιουργήσουν μία στρατηγική για τη διαχείριση της καινοτομίας για το Δήμο της Σόφιας στη Βουλγαρία. Οι ιδέες που γεννήθηκαν από τους φοιτητές και από τις φοιτήτριες εφαρμόστηκαν αργότερα από επιχειρήσεις στη Σόφια, διευκολύνοντας την απασχολησιμότητα που βασίζεται στη

---

¹¹³ European Commission, 2019b: 51

¹¹⁴ European Commission, 2019b: 50-51

¹¹⁵ European Commission, 2019b: 90

μάθηση.¹¹⁶ Φυσικά, δεν πρέπει να αγνοείται και η σημασία της προστιθέμενης αξίας που φέρνουν οι νέοι και οι νέες, οι οποίοι/ες φαίνεται ότι βελτιώνουν τα προσόντα τους και τις επαγγελματικές τους προοπτικές από τη στιγμή που εμπλέκονται σε ασχολίες υψηλών δυνατοτήτων και προσόντων.¹¹⁷

Τέλος, τα μέχρι τώρα στοιχεία από τη μελέτη της Επιτροπής φυσικά αναδεικνύουν και το πώς μετασχηματίστηκαν οι οργανισμοί μέσα από τη συμμετοχή τους σε προγράμματα συμμαχιών γνώσης και στρατηγικών συμπράξεων. Ενδεικτικά, πάνω από το 79% των ερωτηθέντων οργανισμών υπέδειξαν ότι μετέδωσαν ή απέκτησαν γνώση από οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε άλλα πεδία. Παρομοίως, περίπου το 97% των οργανισμών δήλωσε ότι υιοθέτησαν πιο αποτελεσματικές πρακτικές συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα, χάρις στη συμμετοχή του σε στρατηγικές συμπράξεις, ενώ το 72% των οργανισμών δήλωσαν ότι απέκτησαν και στενότερες σχέσεις με τις τοπικές, περιφερειακές ή εθνικές αρχές λόγω της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα.¹¹⁸

Συνοψίζοντας, και εξειδικεύοντας τα βασικά οφέλη του ΚΑ2 για τους συμμετέχοντες οργανισμούς είναι:

- Τα άμεσα οφέλη στα ιδρύματα και σε προσωπικό επίπεδο όσων συμμετέχουν.
- Η αύξηση και η βελτίωση των συνεργασιών σε επίπεδο ιδρυμάτων, έρευνας και καινοτομίας, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό συνεχίζονται και έξω από τα πλαίσια του προγράμματος.
- Η αύξηση και η βελτίωση των διατομεακών συνεργασιών με την εμπλοκή επιχειρήσεων/ ιδιωτικού τομέα ή τοπικών και περιφερειακών αρχών, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό συνεχίζονται και έξω από τα πλαίσια του προγράμματος, με ενίσχυση του τριγώνου της γνώσης.
- Η μεταφορά γνώσης μεταξύ των διαφόρων εταίρων σε μια κοινοπραξία.
- Η δυνατότητα εμπλοκής στα έργα διακυβευματούχων από το χώρο της πολιτικής και η προστιθέμενη αξία που αυτά μπορούν να φέρουν σε

---

¹¹⁶ European Commission, 2019b: 111

¹¹⁷ European Commission, 2019b: 111, 121

¹¹⁸ European Commission, 2019b: 72

οικονομικό ή πολιτικό επίπεδο. Μπορεί να υπάρξει μεγάλο εύρος εκροών ή αποτελεσμάτων σε επίπεδο κοινωνιών, όταν τα έργα έχουν περιφερειακή ή τοπική εστίαση.

Προγράμματα Erasmus+ και άσκηση πολιτικής

Συνολικά, στη μελέτη που δημοσιεύτηκε το 2019 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των προγραμμάτων που έχουν ήδη γίνει και τον αντίκτυπο αυτών σε τρία βασικά επίπεδα: α) τον αντίκτυπο σε προσωπικό επίπεδο, β) τον αντίκτυπο σε επίπεδο οργανισμών και γ) τον αντίκτυπο σε επίπεδο συστημικό, στην άσκηση πολιτικής.

Παραμερίζοντας τα δύο πρώτα, καθώς αναλύθηκαν εκτενέστερα σε προηγούμενα κεφάλαια, φάνηκε ότι τα προγράμματα τύπου KA2 δίνουν έτσι κι αλλιώς τη δυνατότητα διεύρυνσης των συνεργασιών των Ιδρυμάτων με άλλους φορείς και άλλες χώρες. Από τη μελέτη φάνηκε όντως ότι τα projects διεθνικής συνεργασίας συμβάλλουν στην ενδυνάμωση των σχέσεων και των δικτύων των ανώτατων ιδρυμάτων με τις τοπικές ή τις εθνικές αρχές. Οι στρατηγικές συνεργασίες των ανώτατων ιδρυμάτων συνέβαλαν στη μεταφορά γνώσης μεταξύ διάφορων τομέων και εταίρων, όπως με το να μοιράζονται γνώσεις και καλές πρακτικές μεταξύ των διάφορων τύπων των συμμετεχόντων οργανισμών από διάφορους τομείς, περιοχές και χώρες. Μάλιστα, το Erasmus+ γέννησε και συνεργασίες, οι οποίες συνεχίστηκαν και έξω από τα πλαίσια αυτού.¹¹⁹

Το πιο ενδιαφέρον όμως στοιχείο, σύμφωνα με τη μελέτη για τον αντίκτυπο των προγραμμάτων, είναι ότι -ακριβώς λόγω του εύρους που καλύπτουν στις διάφορες θεματικές περιοχές- **έχουν τη δυναμική να συμβάλλουν σε πολλά πεδία για άσκηση πολιτικής βάσει στοιχείων**, όχι μόνο όσον αφορά την ανώτατη εκπαίδευση, αλλά και άλλες τομεακές πολιτικές.¹²⁰

---

¹¹⁹ European Commission, 2019b: 11, 25

¹²⁰ European Commission, 2019b: 50

Μέχρι τώρα κατά βάση οι τοπικές και εθνικές δημόσιες αρχές είναι μόνο περιφερειακοί «παίκτες» στο συνολικό δίκτυο των συμμετεχόντων οργανισμών στις στρατηγικές συμπράξεις των ιδρυμάτων.¹²¹ Παρόλα αυτά, με τα μέχρι τώρα στοιχεία, φαίνεται πως ιδιαιτέρως οι Συμμαχίες Γνώσης (ΚΑ) έχουν μεγάλη δυναμική στην άσκηση πολιτικής, επειδή πολλά από τα από τα προγράμματα είχαν τοπική/περιφερειακή εστίαση. Μέχρι τώρα πολλά από τα διεξαχθέντα προγράμματα είχαν ως εταίρους ανθρώπους από τις τοπικές ή περιφερειακές διοικήσεις ή βρήκαν τρόπους να τους εμπλέξουν με κάποιο τρόπο στο πρόγραμμα, ώστε να έχουν καλύτερα αποτελέσματα στο μέλλον.¹²² Από τη μελέτη φαίνεται πόσο μεγάλη είναι η δυναμική των Συμμαχιών Γνώσης για την άσκηση πολιτικής -βάσει στοιχείων. Φυσικά, η κύρια δύναμή τους είναι ακριβώς στο ότι ως εργαλείο απευθύνεται, «ανοίχτηκε» σε πληθώρα θεμάτων και οργανισμών. Οι συμμαχίες γνώσης με ισχυρή τοπική εστίαση υπέδειξαν (ή τουλάχιστον πέτυχαν) τη μεγαλύτερη δυναμική για την επιρροή πολιτικών ή επιρροή στη λήψη αποφάσεων.¹²³ Αναλυτικότερα, τα έργα που πραγματοποιήθηκαν με ισχυρή τοπική εστίαση συχνά αποσκοπούσαν να συμβάλουν στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και να τονώσουν την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση. Η θεματική αυτή, σχετικά με την τοπική ή περιφερειακή ανάπτυξη, δείχνει (ή τουλάχιστον πέτυχε εν μέρει) μεγαλύτερη δυναμική στην επιρροή αποφάσεων σχετικά με την τοπική και περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη.¹²⁴

Φυσικά και δεν είναι εφικτό κάθε project να έχει και πολιτικό αντίκτυπο σε τοπικό ή περιφερειακό αντίκτυπο.¹²⁵

Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα, όμως, και μεγαλύτερο όφελος από τη συμμετοχή σε πρόγραμμα Erasmus+ είναι η μεταφορά γνώσης και η ανταλλαγή καλών πρακτικών εντός και εκτός συνόρων και φυσικά ανάμεσα σε διαφόρους τομείς. Η συμμετοχή για τους εταίρους σημαίνει και καλύτερη αντίληψη των αναγκών, των προκλήσεων και των λύσεων για κάθε ευρύτερη περιοχή, περιφέρεια ή

---

¹²¹ European Commission, 2019b: 34

¹²² European Commission, 2019b: 64-65

¹²³ European Commission, 2019b: 49

¹²⁴ European Commission, 2019b: 34-54

¹²⁵ European Commission, 2019b: 54

χώρα, όσον αφορά την ανάπτυξη της καινοτομίας, τη συνεργασία ιδρυμάτων και οργανισμών και την εξέλιξη των οργανωσιακών λειτουργιών και παρεχόμενων υπηρεσιών.¹²⁶

Η άμεση συμμετοχή στην υλοποίηση των έργων θα πρέπει να είναι χρήσιμη όχι μόνο για την εκμάθηση των ζητημάτων που αντιμετωπίζονται και των αποτελεσμάτων που παράγονται από τις συμπράξεις των ιδρυμάτων, αλλά και **για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων και των δημοσίων φορέων εν γένει.**¹²⁷

Λόγω του εύρους των θεματικών, υπάρχει μεγάλη δυνατότητα για τις διάφορες δράσεις να συμβάλλουν σε πολιτικές αποφάσεις, βασισμένες στα οφέλη των συνεργασιών ιδρυμάτων με τις επιχειρήσεις μέσω της μεταφοράς γνώσης και καλών πρακτικών, ενισχύοντας το τρίγωνο της γνώσης και εμπλέκοντας την περιφερειακή/τοπική ανάπτυξη. Γι' αυτό και παρατηρείται αύξηση του προϋπολογισμού στις εν λόγω δράσεις επιτρέποντας τη διεύρυνση αυτών. Ενδεικτικά, από 8 εκατομμύρια ευρώ που ήταν το 2014, έφτασε τα 30 εκατομμύρια ευρώ το 2019.¹²⁸

Γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, γιατί η διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων - η διάχυση – παίζει τόσο σημαντικό ρόλο κατά το σχεδιασμό ενός έργου. Η διάχυση συμβάλλει στην ουσιαστική επιρροή πολιτών και αυτών που διαμορφώνουν πολιτικές, αλλά και διευκολύνει τη συμμετοχή νέων ενδιαφερόμενων, τη δημιουργία δικτύων και την προώθηση νέων λύσεων.¹²⁹ Γι' αυτό και η διάχυση αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των έργων προς τη μεγαλύτερη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.

Συμπερασματικά, αναλογίζεται κανείς α) αφενός πόσο σημαντικό είναι να διαδίδεται η γνώση ανάμεσα σε διάφορους εταίρους, β) και φυσικά πόσο σημαντική είναι η εμπλοκή ατόμων από δημόσιες αρχές ή φορείς σε τέτοιου είδους

---

¹²⁶ European Commission, 2019b: 53, 54

¹²⁷ European Commission, 2019b: 34

¹²⁸ European Commission, 2019b: 57

¹²⁹ IKY, 2016: 7

προγράμματα, συμπράξεις ή συμμαχίες (όπως άνθρωποι από τοπικές διοικήσεις, ακριβώς για να υπάρχει αντίκτυπος του προγράμματος στην άσκηση πολιτικής).¹³⁰

Αναστοχασμός

Αναλογιζόμενοι/ες τις διευρυμένες πλέον δυνατότητες και οφέλη της νέας γενιάς του προγράμματος, και ειδικότερα μέσω των Βασικών Δράσεων 2 και 3 (ΚΑ2 και ΚΑ3) ορισμένες σκέψεις είναι αναπόφευκτες.

Το Erasmus πριν από τρεις δεκαετίες ξεκίνησε ως ένα πρόγραμμα κινητικότητας εντός της ΕΕ (τότε ΕΟΚ) που αποσκοπούσε στο να φέρει τους νέους Ευρωπαίους και τις νέες Ευρωπαίες πιο κοντά, δημιουργώντας το αίσθημα του ευρωπαίου πολίτη και αποκτώντας ευρωπαϊκή ταυτότητα. Παράλληλα, έδωσε τη δυνατότητα αναγνώρισης της κινητικότητας και της περιόδου σπουδών στο εξωτερικό, καθιστώντας τα ευρωπαϊκά ιδρύματα μέρος της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής.

Η εξέλιξη όμως του Erasmus σε Erasmus+ δίνει ακριβώς αυτήν την προστιθέμενη αξία. Πλέον τα ιδρύματα έχουν αποκτήσει περισσότερο από ποτέ δυνατότητες και ευκαιρίες συνεργασίας. Όμως, ουσιαστικά, λαμβάνοντας υπόψιν τις παρεχόμενες δυνατότητες, όχι μόνο οι φοιτητές/τριες ή τα ιδρύματα, αλλά και κοινωνίες ολόκληρες γίνονται μέρος της ευρωπαϊκής κοινότητας, και αποδέκτες όλων των ευκαιριών και θετικών, όπως της καινοτομίας και της προώθησης αλλαγών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Ο ρόλος της διάχυσης, της αποτελεσματικής διάδοσης και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων, παίζει ακριβώς αυτό το ρόλο, να αποκτήσουν δηλαδή τα έργα έναν πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα προς όφελος περισσότερων ενδιαφερομένων. Η χρηματοδότηση φαίνεται, δηλαδή, να αποτελεί μια επένδυση για την εμβάθυνση

---

¹³⁰ European Commission, 2019b: 34, 54

της γνώσης, των συνεργασιών, των αλλαγών, των εξελίξεων και των ζυμώσεων μέσα στην ευρωπαϊκή κοινωνία.

Με τα μέχρι τώρα στοιχεία, το Erasmus+ τείνει να αποτελέσει ένα εργαλείο άσκησης πολιτικής, που δυνάμει μπορεί να φέρει ή να οδηγήσει σε εις βάθος αλλαγές στα άτομα που συμμετέχουν, σε ανώτατα ιδρύματα και πλέον και σε κοινωνίες ολόκληρες.

Στο πλαίσιο αυτής της νέας οπτικής, σημαντικός κρίνεται ο ρόλος των Ιδρυμάτων, τα οποία ως κοιτίδες γνώσης, τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και έρευνας, μπορούν να αναδιαμορφώσουν το ρόλο τους. Με βάση αυτή τη σκέψη, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να υπερβούν τον παραδοσιακό τους ρόλο, που αφορούσε την εκπαίδευση των φοιτητών/τριών, με το να γίνονται οι βασικοί «παίκτες» στο κομμάτι των συνεργασιών, της ανάπτυξης, της προώθησης αλλαγών σε επίπεδο πολιτικής και ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών τους.

Πέρα από αυτό, η ήπια μορφή άσκησης της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής αρχίζει και παίρνει το δρόμο της μέσα από τη μετεξέλιξη των ίδιων των προγραμμάτων. Οι μεγάλες χρηματοδοτήσεις και οι αυξημένες προσδοκίες μέσα από τα προγράμματα τα καθιστούν αυτομάτως ένα σοβαρό μέσο επιρροής, (εξάρτησης;) και προώθησης αλλαγών, οι οποίες ίσως θα ήταν αδύνατον να συμβούν σε εθνικό επίπεδο, ιδιαιτέρως στις χώρες της Νότιας Ευρώπης. Το Erasmus+, μαζί με όλα τα θετικά που αποφέρει ως εργαλείο και ως πρόγραμμα, ως ένα ακόμα «δούρειος ίππος» μπορεί να έρθει για να φέρει μεγάλες αλλαγές, ειδικότερα φυσικά όταν υπάρχει και η πολιτική βούληση για να για να μετουσιώσει τις ευκαιρίες σε πραγματικότητα.

Το ΑΤΕΙΘ

Ο δρόμος για την ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση στην Ελλάδα άνοιξε ουσιαστικά το 1970, μετά το Νομοθετικό Διάταγμα 652/1970 (ΦΕΚ 180/τ.Α΄/29-08-1970), με το οποίο ιδρύθηκαν ουσιαστικά τα Κέντρα Ανώτερης Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Κ.Α.Τ.Ε.), ημερομηνία η οποία σηματοδοτεί και την έναρξη του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Με το Νόμο 1404/1983 (ΦΕΚ173/τ.Α΄/24-11-1983) τα ΚΑΤΕΕ μετατράπηκαν σε ΤΕΙ, τα οποία και από το 2001 με το Νόμο 2916/2001 (ΦΕΚ 114/τ.Α΄/11-06-2001) για την διάρθρωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης, αποτελούν αυτοδιοικούμενα ιδρύματα. Σύμφωνα με το Νόμο 4009/2011 (ΦΕΚ Α΄ 195/06.09.2011, Άρθρο 1, παρ. 2) η Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελείται από δύο παράλληλους τομείς, τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ, γεγονός που ξεκαθαρίζει και την ισοτιμία όλων των ιδρυμάτων.¹³¹

Το Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης (ΑΤΕΙΘ) αποτελεί ένα Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα, το οποίο στεγάζεται στην περιοχή της Σίνδου Θεσσαλονίκης, στο Δήμο Δέλτα. Πιο συγκεκριμένα, οι εγκαταστάσεις του ιδρύματος βρίσκονται στο 15^ο χιλιόμετρο της εθνικής οδού Θεσσαλονίκης-Αθηνών.¹³²

Το ΑΤΕΙΘ έχει έκταση 1600 στρεμμάτων, εκ των οποίων τα 35000 τμ καταλαμβάνει η συνολική επιφάνεια των κτιρίων, ένα αγρόκτημα που φτάνει τα 9000 στρέμματα και ένα γυμναστήριο. Σήμερα στο ΑΤΕΙΘ στεγάζονται τέσσερις διαφορετικές σχολές, με 17 συνολικά τμήματα, ενώ το πλήθος των φοιτητών/τριών φτάνει τους 20.000.¹³³ Συγκεκριμένα:¹³⁴

1. Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας (ΣΔΟ):

¹³¹ Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Ιστορικό του Ιδρύματος: <https://www.teithe.gr/to-tei-thessalonikis/istoriko-tou-idrimatos/> (Προσπελάστηκε στις 5/9/2019)

¹³² Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Ιστορικό του Ιδρύματος: <https://www.teithe.gr/to-tei-thessalonikis/istoriko-tou-idrimatos/>; Δήμος Δέλτα, 2015: 21

¹³³ Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Ιστορικό του Ιδρύματος: <https://www.teithe.gr/to-tei-thessalonikis/istoriko-tou-idrimatos/>; Δήμος Δέλτα, 2015: 21

¹³⁴ Οι πληροφορίες παρέχονται από την ιστοσελίδα του ΑΤΕΙΘ, και συγκεκριμένα: ΑΤΕΙΘ, Προπτυχιακές Σπουδές στο ΑΤΕΙΘ, στο: <https://www.teithe.gr/ekpedefsi/proptichiakes-spoudes-sto-a-t-e-i-th/#prettyPhoto> (Προσπελάστηκε στις 5/9/2019)

- 1) Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης
- 2) Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
- 3) Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
2. Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας (ΣΕΥΠ):
  - 1) Τμήμα Αισθητικής και Κοσμητολογίας
  - 2) Τμήμα Ιατρικών Εργαστηρίων
  - 3) Τμήμα Μαιευτικής
  - 4) Τμήμα Νοσηλευτικής
  - 5) Τμήμα Προσχολικής Αγωγής
  - 6) Τμήμα Φυσικοθεραπείας
3. Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών (ΣΤΕΦ):
  - 1) Τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών ΤΕ
  - 2) Τμήμα Μηχανικών Αυτοματισμού ΤΕ
  - 3) Τμήμα Μηχανολόγων Οχημάτων ΤΕ
  - 4) Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής ΤΕ
  - 5) Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών ΤΕ
4. Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας και Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής (ΣΤΕΓΤΕΤΡΟΔ):
  - 1) Τμήμα Διατροφής και Διαιτολογίας
  - 2) Τμήμα Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής
  - 3) Τμήμα Τεχνολόγων Γεωπόνων

Σύμφωνα, ωστόσο, με μια από τις πιο πρόσφατες εξελίξεις στο χώρο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, και κατ' εφαρμογή του Ν. 4610/2019 «Συνέργειες Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι., πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πειραματικά σχολεία, Γενικά Αρχεία του Κράτους και λοιπές διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. Α' 70/07.05.2019) τα Τ.Ε.Ι. της χώρας¹³⁵ καταργήθηκαν ως αυτοτελή νομικά τμήματα και εντάχθηκαν στο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας (ΔΙ.ΠΑ.Ε.), με έδρα τη Θεσσαλονίκη, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου.

---

¹³⁵ Συγκεκριμένα πρόκειται για το Τ.Ε.Ι. Κεντρικής Μακεδονίας, το Τ.Ε.Ι. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και το Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης.

Συνακολούθως, άλλαξε και η δομή του Πανεπιστημίου, το οποίο πλέον αποτελείται από 7 σχολές και 34 τμήματα, εκ των οποίων τα 16 βρίσκονται στη Θεσσαλονίκη.¹³⁶

ΑΤΕΙΘ και Erasmus+

Στις 9/12/2013, σύμφωνα με την αντίστοιχη πρόσκληση υποβολής προτάσεων 2013 - DG EAC/S06/13 (2013/C 85/07), το ΑΤΕΙΘ έλαβε τον καταστατικό Χάρτη Erasmus για την τριτοβάθμια εκπαίδευση¹³⁷ στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus + από τον Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού (EACEA) C 85/07).¹³⁸

Στη σελίδα του Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ βρίσκεται αναρτημένη και η Στρατηγική του Ιδρύματος για το πρόγραμμα Erasmus+ 2014-2020, η οποία ανταποκρίνεται στους πέντε βασικούς στόχους για την εκπαίδευση της Στρατηγικής 2020. Η κινητικότητα και η διεθνοποίηση του ιδρύματος παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη του ΤΕΙ, όπως φανερώνεται και από τον ίδιο τον Πρύτανη του ΑΤΕΙΘ, Παναγιώτη Τζιώνα:

«Η στρατηγική της διεθνούς ανάπτυξης είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της βασικής στρατηγικής του Ιδρύματος, που σχετίζεται άμεσα με τους κανονισμούς της ΕΕ, τα διεθνή στάνταρντ και τις προοπτικές. Υλοποιώντας αυτήν τη διεθνή στρατηγική, το Ίδρυμα γίνεται μέρος του δικτύου των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και συμβάλλει στους στόχους της ΕΕ για την αύξηση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, για την ενίσχυση της

---

¹³⁶ Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙΠΙΑΕ), *Το Πανεπιστήμιο, Η δομή του Πανεπιστημίου*, στο: <https://www.ihu.gr/about/> (Προσπελάστηκε στις 5/9/2019)

¹³⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Χάρτης Erasmus για την Ανώτατη Εκπαίδευση 2014 – 2020*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/he-charter_el.pdf (Προσπελάστηκε στις 5/9/2019)

¹³⁸ Erasmus+, Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, *Institutional Strategy*, στο: <http://erasmus.teithe.gr/index.php/el/institutional-strategy/6-institutional-strategy> (Προσπελάστηκε στις 6/9/2019)

*συνεργασίας των ευρωπαϊκών ανώτατων ιδρυμάτων, όπως και για την αύξηση της μεταφοράς της καινοτομίας».*¹³⁹

Στην Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης του ΤΕΙΘ του 2016¹⁴⁰, όπως και στην Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του ΑΤΕΙΘ του 2016¹⁴¹, μεταξύ άλλων τονίζεται πως αποστολή του είναι να *προωθεί τη συνεργασία με άλλα εκπαιδευτικά Ιδρύματα και ερευνητικούς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό, την αποτελεσματική κινητικότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού, των φοιτητών/τριών και των αποφοίτων του, συμβάλλοντας στην οικοδόμηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας*. Μάλιστα στην έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης του ΑΤΕΙΘ του 2016 στα συγκεντρωτικά θετικά σημεία αναφέρεται ότι το Γραφείο Erasmus του ΤΕΙ παίζει πολύ ενεργό ρόλο στην προώθηση και την επίτευξη υψηλής διεθνούς κινητικότητας μεταξύ φοιτητών/τριών και μέλη των σχολών.¹⁴²

Συνεπώς, σύμφωνα με τα έως το 2016 στοιχεία, το ΑΤΕΙΘ προωθεί και έχει ενσωματώσει πρακτικές για την αύξηση της κινητικότητας, αξιοποιώντας το Erasmus ως ένα βασικό εργαλείο για την ανάπτυξη και τη διεθνοποίησή του, ενώ θετική κρίνεται και η αποτίμηση για τις ενέργειες αυτές, σύμφωνα με τις εκθέσεις αξιολόγησης.

---

¹³⁹ Όπ.π

¹⁴⁰ Ελληνική Δημοκρατία, 2016: 24

¹⁴¹ Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, 2016: 15

¹⁴² Ελληνική Δημοκρατία, 2016: 159

Προοπτικές

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η αναγκαιότητα συνεισφοράς του ΑΤΕΙΘ προς την τοπική κοινωνία. Τα χρηματοδοτικά και αναπτυξιακά εργαλεία, τα οποία δίνονται μέσω του Erasmus+ κρίνονται ως ένας σημαντικός παράγοντας που μπορεί να οδηγήσει το ίδρυμα σε συνεργασίες με το Δήμο Δέλτα, όπου και εδρεύει.

Η αποστολή των Ιδρυμάτων

Η βιβλιογραφία αναφέρεται στο ρόλο που μπορούν να παίξουν τα ιδρύματα προς όφελος της τοπικής κοινωνίας, και τούμπαλιν. Σε πρώτο βαθμό, η ύπαρξη ενός ανώτατου ιδρύματος σε μια περιοχή τονώνει την τοπική ανάπτυξη και λειτουργεί πολλαπλασιαστικά στο συνολικότερο εισόδημά της. Η συγκέντρωση μεγάλου φοιτητικού, αλλά και διδακτικού, πληθυσμού, όχι μόνο σε μεγάλα αστικά κέντρα αλλά σε μικρότερες περιοχές, όπως είναι και τα περιφερειακά ΤΕΙ, συμβάλλουν στην αύξηση του συνολικού εισοδήματος της περιοχής. Μέσα από την «εσωτερική» αυτή μετακίνηση είναι αναμενόμενη η ενίσχυση της εσωτερικής ζήτησης και η τόνωση οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως την ενοικίαση ή αγορά κατοικιών, αγορά τροφίμων, ενδυμάτων, και άλλων υπηρεσιών.¹⁴³

Ωστόσο, η συμβολή στην οικονομική δραστηριότητα περιορίζεται ακριβώς σε αυτά, δηλαδή βασική αναπτυξιακή συμβολή είναι η ενοικίαση σπιτιών, η αύξηση της κατανάλωσης και των μέσων μεταφοράς.¹⁴⁴

Στην πραγματικότητα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σήμερα έχουν τρεις βασικές αποστολές: την εκπαίδευση, την έρευνα και την τοπική ανάπτυξη. Παραβλέποντας τις δύο πρώτες, καθώς υπάρχουν εδώ και αιώνες, αναδεικνύεται πλέον και η τρίτη αποστολή, η οποία είναι νέα. Τα ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να δημιουργούν δίκτυα με την περιβάλλουσα βιομηχανία και επιχειρήσεις, αλλά και να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.¹⁴⁵ Άλλωστε, δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι η

---

¹⁴³ Γκίκας et al, 2006: 104

¹⁴⁴ Sdroliaw et al., 2006: 289-302

¹⁴⁵ Lassithiotakis, 2006: 212

εκπλήρωση των στόχων της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της περιοχής και της τοπικής κοινωνίας, αποτελεί δέσμευση για τα ελληνικά ιδρύματα και βασικό προαπαιτούμενο της ίδρυσης και της λειτουργίας τους.¹⁴⁶ Κι αυτό γιατί ο ρόλος των ιδρυμάτων έχει υπερβεί πλέον το παραδοσιακό μοντέλο και αντιμετωπίζονται πλέον ως σημαντικοί καταλύτες για την ενίσχυση της καινοτομίας και της ανάπτυξης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, όπως ορίζουν άλλωστε και τα παγκόσμια κελεύσματα. Φυσικά, και μόνο η παρουσία των ιδρυμάτων δεν εγγυάται την ανάπτυξη, αλλά μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά προς αυτήν την κατεύθυνση. Με άλλα λόγια, τα ιδρύματα έχοντας την κατάλληλη στήριξη αλλά και την απαραίτητη αλληλεπίδραση και συνεργασία με την τοπικούς και περιφερειακούς φορείς, μπορούν να συντελέσουν στην προώθηση ζητημάτων που αφορούν την ανάπτυξη μιας περιοχής μέσα από καινοτόμες δράσεις ή λειτουργώντας τεχνολογικά κέντρα και επενδυτικοί φορείς.¹⁴⁷

Εκτός αυτού, η λειτουργία ανώτατων ιδρυμάτων μπορεί να φέρει μακροχρόνια αναπτυξιακά αποτελέσματα μέσα από τη «δημιουργία» ικανότερου και πιο εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού και μέσα από την προσφορά αυξημένων εξειδικευμένων υπηρεσιών. Αυτό σαφώς μπορεί να γίνει μέσα από την εξασφάλιση της παροχής εξειδικευμένης γνώσης και τη σύνδεση με τις ανάγκες της τοπικής οικονομίας, και φυσικά μέσα από την παροχή διά βίου εκπαίδευσης. Κατά βάση, όμως, μπορεί να προσφέρει την απαραίτητη τεχνογνωσία και καινοτομία σε τομείς που αφορούν την περιφέρεια ή την περιοχή που εδρεύουν, την ενσωμάτωση δηλαδή της επιστημονικής γνώσης στην τοπική πραγματικότητα, ώστε να συμβάλλουν στην γενικότερη ανάπτυξη και ευημερία.¹⁴⁸ Μελέτες, μάλιστα, που έγιναν σε πόλεις στην Αγγλία έχουν δείξει ότι τα πανεπιστήμια συνεισφέρουν περίπου στο 45% του συνολικού εισοδήματος στην περιοχή που εδρεύουν, δε συμβαίνει όμως το ίδιο και στην Ελλάδα.¹⁴⁹

---

¹⁴⁶ Sdroliaw et al., 2006: 289-302

¹⁴⁷ Τάγκας, 2006: 371-372

¹⁴⁸ Γκίκας et al, 2006: 103-113

¹⁴⁹ Όπ.π.

Σχέσεις ΑΤΕΙΘ και Δήμου Δέλτα

Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω, και τη σημασία αλληλεπίδρασης και συνεργασίας ιδρυμάτων και τοπικών κοινωνιών, κρίνεται σημαντικό να εξεταστεί ο ρόλος που παίζει το ΑΤΕΙΘ στις σχέσεις του με τη τοπική κοινωνία.

Στην Έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης του ΑΤΕΙΘ του 2014 – 2015 τονίζεται πως «τα ιδρύματα δεν μπορούν να είναι ξεκομμένα από το ευρύτερο περιβάλλον» αλλά και πόσο σημαντική προτεραιότητα έχει η συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη.¹⁵⁰

---

¹⁵⁰ Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης του 2014-2015 αναφέρεται: «Σημαντική προτεραιότητα έχει και η εξέταση της συμβολής στην περιφερειακή ανάπτυξη, καθώς τα Ιδρύματα δεν μπορεί να είναι ξεκομμένα από το ευρύτερο περιβάλλον, με την υπογραφή συνεργασιών με τοπικούς φορείς, επιμελητήρια και οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή, την πραγματοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων, την υποστήριξη ερευνητικά με τα εργαστήρια του την παραγωγή και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του παραγωγικού ιστού της Κεντρικής Μακεδονίας. Πιο συγκεκριμένα, το Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης (ΑΤΕΙΘ) στα 40 χρόνια της λειτουργίας του είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης. Η προσφορά του στην οικονομία και την ανάπτυξη της περιοχής είναι εξαιρετικά σημαντική και πολύπλευρη αλλά δύναται να γίνει πολύ μεγαλύτερη αν συνδεθεί στενότερα με τους τοπικούς και περιφερειακούς παραγωγικούς και θεσμικούς φορείς και αξιοποιηθούν κατάλληλα οι δυνατότητες που προσφέρει. Το Ίδρυμα είναι συνδεδεμένο με τον παραγωγικό ιστό της πόλης και στόχος του είναι να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της βιομηχανικής ζώνης της σε κάθε τομέα. Διατηρεί μία δυναμική αμφίδρομη σχέση υποστήριξης με όλους τους επαγγελματικούς φορείς και τα επιμελητήρια ενώ η συμβολή του, λόγω του μεγάλου αριθμού των φοιτητών και του προσωπικού του, στα επισιτιστικά επαγγέλματα, στην στέγαση και στον επαγγελματικό και βιοτεχνικό κλάδο είναι σημαντική. Υπάρχει μία άμεση σχέση τόσο με τον πρωτογενή όσο και με τον δευτερογενή τομέα παραγωγής, με την εκπαίδευση φοιτητών σε ειδικότητες που ενισχύουν την αγροτική και ζωική παραγωγή, την μεταποίηση και τα τρόφιμα. Τουλάχιστον εξίσου σημαντική είναι η συνεισφορά του στην εκπαίδευση στελεχών στις σύγχρονες τεχνολογίες της πληροφορικής, του αυτοματισμού, των ηλεκτρονικών, των οχημάτων και των κατασκευών. Ακόμη, καίρια είναι η κοινωνική του συνεισφορά στις πολυποίκιλες δομές υγείας και περίθαλψης της πόλης, εκπαιδύοντας καταρτισμένα στελέχη. Αξιόλογη είναι η υποστήριξη του διαμεσολαβητικού εμπορίου και των λογιστικών εργασιών όλων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της πόλης, των εταιρειών έντασης κεφαλαίου και γνώσης, μέσω της εκπαίδευσης καταρτισμένων στελεχών. Τέλος, αξιοσημείωτη είναι η συμμετοχή του Ιδρύματος στην ανάπτυξη καίριων τομέων της οικονομίας της πόλης όπως οι τουριστικές επιχειρήσεις και ο ξενοδοχειακός κλάδος. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, το Ίδρυμα στοχεύει στο να αποτελέσει έναν καίριο μοχλό ανάπτυξης για την περιφέρεια συνεισφέροντας στα μεγάλα τεχνικά έργα της αλλά και στην ανάπτυξη ερευνητικών πεδίων εφαρμογής κρίσιμων για το μέλλον της όπως η ρύπανση, το Μετρό, ο Λιμένας Θεσσαλονίκης, οι οδικοί άξονες. Όλα αυτά επιτυγχάνονται σε αρμονική συνεργασία με όλα τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και τα Ερευνητικά Κέντρα της περιοχής συντελώντας στην διαμόρφωση μιας συνεργατικής κοινωνίας της μάθησης στην περιοχή της Θεσσαλονίκης... Πέραν τούτου το Ίδρυμα επενδύει στην διαρκή ενίσχυση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας μέσω των συνεργασιών του τόσο με τοπικές όσο και με διεθνείς επιχειρήσεις». (Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, 2016: 16-17)

Πράγματι, το ΑΤΕΙΘ παρουσιάζει μεγάλη παρουσία και σύνδεση με τον αστικό ιστό, κυρίως όμως της Θεσσαλονίκης. Όμως, ισχνή φαίνεται να είναι η συνεργασία του με το Δήμο όπου εδρεύει, το Δήμο Δέλτα. Η μόνη σύνδεση και συνεργασία με το Δήμο φαίνεται να είναι στο επίπεδο της διαχείρισης των αστικών αποβλήτων και στην ανακύκλωση.¹⁵¹ Εκτός αυτού, στην αξιολόγηση του προγράμματος σπουδών εμφανίζεται στα αρνητικά πως δεν είναι σαφές πόσο χρήσιμο είναι το πρόγραμμα σπουδών για την τοπική βιομηχανία.¹⁵² Σύμφωνα με τα παραπάνω, συμπεραίνουμε πως ούτε υπάρχει συνεργασία σε κάποιο επίπεδο με το Δήμο Δέλτα, ούτε έχει διαμορφωθεί ένα πρόγραμμα σπουδών που θα μπορεί να ευνοήσει αναπτυξιακά το Δήμο ή να συμβάλλει στην ευημερία της τοπικής κοινωνίας.

Παρόμοια φαίνονται να είναι και τα συμπεράσματα, αν εξεταστεί και ο Στρατηγικός Σχεδιασμός του Δήμου Δέλτα.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Στρατηγικό Σχεδιασμό του Δήμου που δημοσιεύθηκε το 2015, το ΑΤΕΙΘ αποτελεί σημαντικό πόλο κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης της περιοχής¹⁵³. Ήδη από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου για την περίοδο 2012-2014 προτείνεται και προβάλλεται πολλές φορές ο ρόλος που μπορεί να παίζει το ΑΤΕΙΘ τόσο στην οικονομική ανάπτυξη του Δήμου όσο και στην απασχόληση του ανθρώπινου δυναμικού. Αφενός προτείνεται η «Πρόωθηση συνεργασίας ΑΤΕΙΘ - Δήμου - Επιχειρήσεων όλων των τομέων παραγωγής» στον τομέα Τοπική Οικονομία και Απασχόληση και με άξονα την οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση όσον αφορά την πρωτογενή, τη δευτερογενή και την τριτογενή παραγωγή, αφετέρου παρουσιάζεται ως ευκαιρία¹⁵⁴ η «δυνατότητα εφαρμογής ολοκληρωμένου προγράμματος με επιμορφώσεις ανθρώπινου δυναμικού σε συνεργασία με ΑΤΕΙΘ» στην Ενότητα «Απασχόληση και Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»¹⁵⁵.

Αντιστοίχως, όμως, στον επόμενο στρατηγικό σχεδιασμό 2015-2019 δε φαίνεται πουθενά η αξιολόγηση για το ρόλο που παίζει το ΑΤΕΙΘ και πώς ενσωματώνεται δημιουργικά στο Δήμο Δέλτα. Αντ' αυτού τίθενται και παράλληλα

¹⁵¹ Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, 2016: 34

¹⁵² Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, 2016: 50

¹⁵³ Δήμος Δέλτα, 2015: 21

¹⁵⁴ Δήμος Δέλτα, 2015: 34 (Σύμφωνα με τη SWOT ανάλυση)

¹⁵⁵ Συγκεκριμένα βλ. Δήμος Δέλτα, 2011: 34, 57, 67, 73, 79

επαναλαμβάνονται και οι ίδιοι στόχοι που τέθηκαν και στον προηγούμενο στρατηγικό σχεδιασμό αυτούσιου.

Ο παρών στρατηγικός σχεδιασμός και τα αποτελέσματα αυτού για την αξιοποίηση του ΑΤΕΙΘ στο Δήμο σαφώς και δεν μπορούν ακόμη να αξιολογηθούν ή να αναλυθούν εφόσον το πέρας αυτού ορίζεται ως το 2019. Ωστόσο, παρότι γίνονται σημαντικές αναφορές τόσο στο σχεδιασμό 2015-2019 όσο και του 2012-2014 για το ρόλο που μπορεί να παίζει το ΑΤΕΙΘ στην ανάπτυξη της περιοχής, δεν υπάρχει μία ουσιαστική αξιολόγηση ή αποτίμηση που να υποδεικνύει το κατά πόσο υλοποιήθηκαν οι προβλεπόμενες προσδοκίες σύμφωνα με το στρατηγικό σχεδιασμό του Δήμου. Τα σημειούμενα του σχεδιασμού του 2015-2019, λοιπόν, η επανάληψη δηλαδή αυτούσιων των στόχων όσο και η απουσία μιας αποτίμησης για το τι τελικά έγινε σχετικά με τους στόχους που τέθηκαν, δείχνουν πως δεν υλοποιήθηκε κάτι από τα παραπάνω. Εν κατακλείδι, συμπεραίνουμε πως, αν και η σημασία του ΑΤΕΙΘ τονίζεται στο σημαντικό κείμενο του στρατηγικού σχεδιασμού, στην πράξη παραγκωνίζεται και δεν υπάρχει καμία ουσιαστική σύμπραξη ή προσπάθεια αξιοποίησής του ως μοχλού κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης.

Σύμφωνα, ωστόσο, με όλα τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό πως παρά την αναγκαιότητα και τη σπουδαιότητα της συνεργασίας των ιδρυμάτων με την τοπική κοινωνία, αυτό δεν υπάρχει στην περίπτωση του ΑΤΕΙΘ με τον τοπικό Δήμο Δέλτα, παρά τις αυξημένες ανάγκες και προκλήσεις σε πολλά επίπεδα. Από τη μία, το ΑΤΕΙΘ όλα τα προηγούμενα χρόνια έχει αναπτύξει σχέσεις και δεσμούς με τον αστικό ιστό της Θεσσαλονίκης και με επιχειρήσεις. Από την άλλη, σύμφωνα με το σχεδιασμό του Δήμου, το ΑΤΕΙΘ αποτελεί έναν οργανισμό υψίστης σημασίας για το Δήμο Δέλτα και προβάλλεται η ανάγκη και η προοπτική αξιοποίησής του μέσα από την προώθηση συνεργασιών, χωρίς όμως αποτέλεσμα, ή τουλάχιστον χωρίς κάποια αποτίμηση τα προηγούμενα χρόνια.

Αναστοχαζόμενοι/ες τα παραπάνω, αναδύεται σαφώς η αναγκαιότητα συνεργασιών, αλλά και διεύρυνσης των δυνατοτήτων, μέσα από συμπράξεις στα πλαίσια χρηματοδοτικών προγραμμάτων, όπως του Erasmus+.

Αξίζει, σε αυτό το σημείο να αναφερθεί πως ο Δήμος Δέλτα έχει ήδη συμμετάσχει σε πρόγραμμα Erasmus+ ήδη από το 2016. Συγκεκριμένα, συμμετείχε σε πρόγραμμα με τίτλο «*Managing the refugee and migrant flows through the*

development of educational and vocational frames for children and adults»¹⁵⁶, σε στρατηγική σύμπραξη στη σχολική εκπαίδευση, με κωδικό έργου 2016-1-EL01-KA201-023512. Το πρόγραμμα άγγιζε τις θεματικές Ενσωμάτωση των προσφύγων, τις νέες τεχνολογίες και τον ψηφιακό γραμματισμό, και τη συμπερίληψη, ισότητα, προφανώς εφορμώμενο από την εγκατάσταση του hot spot με πρόσφυγες στα Διαβατά, ήδη από το 2015. Συντονιστής του προγράμματος ήταν η Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας, με εταίρους το Δήμο Δέλτα, το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (και συγκεκριμένα την Παιδαγωγική Σχολή), το Δήμο Παιονίας, το Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Δυτικής Θεσσαλονίκης «Δίκτυο Άλφα», το Πανεπιστήμιο της Aix-Marseille της Γαλλίας (ESPE) και την H.R.Y.O. της Ιταλίας (Μ.Κ.Ο. για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε νέους). Η συμμετοχή στο παραπάνω πρόγραμμα σαφώς δείχνει και την ανταπόκριση στις προκλήσεις και αξιοποίηση των παρεχόμενων ευκαιριών για την παραγωγή καινοτομιών.

Αναλογιζόμενοι/ες τις δυνατότητες που μπορούν να ανοιχτούν μέσα από το πρόγραμμα, θα μπορούσε να παρουσιαστεί ως προοπτική η συνεργασία ιδρύματος και Δήμου μέσα στα πλαίσια του Erasmus+, ώστε να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις με την εισαγωγή καλών πρακτικών, να ενισχυθεί η εξωστρέφεια ιδρύματος και Δήμου, αλλά κυρίως να μπορέσουν να εισαχθούν καινοτομίες, που θα κάνουν το ΑΤΕΙΘ να εκπληρώσει την αποστολή του για την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Τα παραπάνω λαμβάνουν μεγαλύτερη υπόσταση, αν ληφθούν υπόψιν και τα αποτελέσματα που είχαν στις τοπικές κοινωνίες διάφορες συμπράξεις ανά την Ευρώπη. Γι' αυτό προτείνεται η αξιοποίηση όλων των προσφερόμενων δυνατοτήτων μέσα από το Erasmus+, με την ουσιαστική δημιουργία διασυνοριακών ή πανευρωπαϊκών δικτύων, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στο μετασχηματισμό της τοπικής κοινωνίας, με την ουσιαστική συμβολή και το ρόλο του οικείου Ιδρύματος.

---

¹⁵⁶ Αναλυτικότερα στην ιστοσελίδα του project: Xenios Zeus Erasmus Plus KA2 Project, στο: <http://xenioszeus.kmaked.eu/index.php/en/> (Πρπσπελάστηκε στις 16/11/2019)

Β' Μέρος: Η Έρευνα

Στο μέρος αυτό παρουσιάζεται η διεξαχθείσα έρευνα σχετικά με τη συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στα προγράμματα Erasmus+ την περίοδο 2014-2020. Πρώτα παρουσιάζονται αποτελέσματα από προηγούμενες έρευνες στον ελληνικό χώρο. Αναλύονται τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας, η μεθοδολογία αυτής, το ερευνητικό εργαλείο, η δεοντολογία της έρευνας, η δειγματοληψία και η περιγραφή του δείγματος. Στη συνέχεια παρουσιάζονται ξεχωριστά τα αποτελέσματα για την κινητικότητα στα ΑΤΕΙΘ τύπου ΚΑ1 και ΚΑ2 και, τέλος, ακολουθεί η ανάλυση, η σύνθεση και ο σχολιασμός των αποτελεσμάτων.

Προηγούμενες Έρευνες

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να φανεί η συμμετοχή του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος σε προγράμματα κινητικότητας Erasmus+ τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, αξίζει να γίνει μια αναφορά σε προηγούμενες έρευνες που έγιναν είτε για το ΑΤΕΙΘ είτε για άλλο Ίδρυμα στην Ελλάδα.

Μετά από αναζήτηση στο διαδίκτυο, και συγκεκριμένα στο Ιδρυματικό Καταθετήριο «Εύρηκα»¹⁵⁷, στο Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών¹⁵⁸, στο Αποθετήριο «Κάλλιπος»¹⁵⁹ και στην αναζήτηση άρθρων μέσω του Μελετητή Google (Google Scholar)¹⁶⁰ δε βρέθηκε καμία προηγούμενη εργασία που να αφορά την κινητικότητα στο ΑΤΕΙΘ τα τελευταία χρόνια. Τα μόνα στοιχεία που υπάρχουν σχετικά με την κινητικότητα στο ΑΤΕΙΘ βρίσκονται στη σελίδα Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ, ωστόσο δεν είναι συγκεντρωτικά ούτε συγκριτικά. Από την άλλη, το ΙΚΥ, ως εθνική μονάδα συντονισμού, δεν παρέχει συγκεντρωτικά διαχρονικά στοιχεία για τη συμμετοχή των ιδρυμάτων στα προγράμματα Erasmus+. Παρέχει κατά βάση

---

¹⁵⁷ Ιδρυματικό Καταθετήριο Εύρηκα, στο: <http://eureka.teithe.gr/jspui/>

¹⁵⁸ Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, στο: <https://www.heal-link.gr/>

¹⁵⁹ Αποθετήριο Κάλλιπος, στο: <https://repository.kallipos.gr/>

¹⁶⁰ Google Scholar, στο: <https://scholar.google.com/>

συγκριτικά στοιχεία ανά έτος και ανά μορφή κινητικότητας σε μορφή infographics, αλλά όχι με πίνακες ή εξελικτικά.

Επίσης, μετά από σχετική αναζήτηση για άρθρα ή άλλες μεταπτυχιακές εργασίες, φαίνεται πως έχουν γίνει έρευνες σχετικά με την κινητικότητα σε άλλα Ιδρύματα της χώρας.

Συγκεκριμένα, υπάρχει η μεταπτυχιακή εργασία «Ευρωπαϊκή Ενοποίηση: Νέοι και Erasmus στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης», με έρευνα που διεξήχθη το 2016 σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, της μεταπτυχιακής φοιτήτριας Αναγνωστοπούλου Όλγας.¹⁶¹ Ωστόσο, στόχος της έρευνας ήταν να διερευνηθεί κατά πόσο *το πρόγραμμα κινητικότητας Erasmus επηρεάζει την ευρωπαϊκή ταυτότητα* με πεδίο έρευνας το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, και όχι η συνολική συμμετοχή του Ιδρύματος στα προγράμματα κινητικότητας.

Υπάρχει, επιπλέον, διπλωματική εργασία μεταπτυχιακού επιπέδου με τίτλο «Εξευρωπαϊσμός μέσω κινητικότητας: Η επίδραση του Προγράμματος Erasmus στη διεθνοποίηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης», στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, του μεταπτυχιακού φοιτητή Δημήτριου Μαραγκού.¹⁶² Η εργασία εξετάζει κατά πόσο *ο εξευρωπαϊσμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης μέσω των προγραμμάτων κινητικότητας ενισχύει τη διεθνοποίηση των Ιδρυμάτων*. Η έρευνα, ωστόσο, αποτελεί έρευνα αρχείου, από στοιχεία του ΙΚΥ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και δεν εστιάζει σε κάποιο εκπαιδευτικό Ίδρυμα της χώρας. Παρουσιάζει, παρόλα αυτά, ενδιαφέρον η ανάλυση των στοιχείων για τα προγράμματα και την εκπαιδευτική πολιτική.

Επίσης, βρέθηκαν οι εργασίες α) «Αξιολόγηση Προγράμματος Erasmus+ του ΑΕΙ Πειραιά Τ.Τ.» του 2017, που μελετά την ικανοποίηση των εισερχόμενων φοιτητών και φοιτητριών Erasmus+ όσον αφορά τις υπηρεσίες που παρέχει το Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα του Πειραιά¹⁶³ και β) «Εμπειρίες των φοιτητών από το πρόγραμμα ανταλλαγής ERASMUS+. Η περίπτωση του τμήματος Κοινωνικής

---

¹⁶¹ Αναγνωστοπούλου, 2016

¹⁶² Μαραγκός, 2012

¹⁶³ Τελεκφάλβι & Ουκπέμπορ, 2017

Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης», στο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης.¹⁶⁴ Οι εργασίες, αυτές, ωστόσο, αφενός εξετάζουν τις εμπειρίες και την ικανοποίηση του μετακινούμενου φοιτητικού πληθυσμού, αφετέρου αποτελούν έρευνες πτυχιακού - και όχι μεταπτυχιακού επιπέδου. Συνεπώς, τα αποτελέσματά τους δεν μπορούν να ληφθούν υπόψιν και να παρουσιαστούν συγκριτικά.

Τέλος, υπάρχει μεταπτυχιακή εργασία με τίτλο «Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας 37 ελληνικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα κοινοτικής δράσης Erasmus για τα ακαδημαϊκά έτη 2007-08 έως 2010-11 με βάση την περιβάλλουσα ανάλυση δεδομένων», με έρευνα που διεξήχθη στα πλαίσια μεταπτυχιακού στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πατρών, από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σταμάτη Αικατερίνη το 2014. Η εργασία παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, τόσο από άποψη μεθοδολογική όσο και από άποψη αποτελεσμάτων, εφόσον σκοπός της ήταν *η συγκριτική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε κάθε ακαδημαϊκή χρονιά, καθώς και η διαχρονική εξέλιξη της αποδοτικότητάς τους*, ακολουθώντας πρωτότυπη μεθοδολογία στην αξιολόγηση των προγραμμάτων Erasmus με δεδομένα που αντλήθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, καθώς και από τις κεντρικές ιστοσελίδες των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ. Η έρευνα καταλήγει πως για τα εξεταζόμενα ακαδημαϊκά έτη, 2007-2008 έως 2010-2011 η παρουσία των αποδοτικών ΤΕΙ ήταν ασθενής, έως μηδενική, ενώ μόνο ένα Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα στη χώρα - χωρίς να ονοματίζεται – παρουσίασε πλήρη αποδοτικότητα για δύο έτη. Ωστόσο, τονίζεται στην έρευνα πως τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν λόγω έλλειψης στοιχείων για όλα τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας (επειδή δεν είχαν όλα αναρτημένα στοιχεία στο διαδίκτυο) από τη μία, λόγω ελλιπών πληροφοριών από το Υπουργείο Παιδείας που θα ήταν χρήσιμες για την έρευνα από την άλλη. Αν και τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας δεν μπορούν να αξιοποιηθούν παραγωγικά και συγκριτικά με την παρούσα, παρέχει χρήσιμα συμπεράσματα και προτάσεις εν γένει σχετικά με την κινητικότητα σε ΑΕΙ και ΤΕΙ της Ελλάδας πριν από μία δεκαετία.¹⁶⁵

---

¹⁶⁴ Ζαχαρίου & Μανετάκη, 2017

¹⁶⁵ Σταμάτη, 2014

Ωστόσο, ακόμα και οι ξένες μελέτες -που αναζητήθηκαν και βρέθηκαν και στις οποίες υπήρχε πρόσβαση- εστιάζουν στα κίνητρα των μετακινούμενων -κατά βάση φοιτητικού πληθυσμού-, στην προσωπική τους ανάπτυξη μετά την κινητικότητα, στις δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια της κινητικότητας. Γενικότερα, οι περισσότερες έρευνες εστιάζουν σε ζητήματα που αφορούν τα άτομα και όχι τα ιδρύματα. Δε βρέθηκε κάποια μελέτη ή έρευνα που να αφορά τη συνολική συμμετοχή και παρουσία του ιδρύματος σε προγράμματα Erasmus+, ΚΑ1 ή ΚΑ2, ή να εξετάζει πώς ωφελήθηκαν και σε ποιο βαθμό τα ιδρύματα διαχρονικά μέσα από τα προγράμματα κινητικότητας, ή ποια είναι η συγκριτική παρουσία και συμμετοχή των ιδρυμάτων στα προγράμματα κινητικότητας.

Ερευνητικά Ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να καλύψει το ερευνητικό κενό σχετικά με τη συνολική συμμετοχή του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης και της ανάπτυξης αυτού μέσω των προγραμμάτων κινητικότητας, κενό που προέρχεται τόσο από τα δημοσιοποιημένα στοιχεία της Εθνικής Μονάδας Συντονισμού όσο και του ίδιου του ιδρύματος, αλλά και από την απουσία άλλων παρόμοιων εργασιών ή ερευνών.

Κυρίαρχος στόχος της παρούσας έρευνας είναι να αποτυπωθεί συγκεντρωτικά η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στα προγράμματα Erasmus+ την περίοδο 2014-2020. Η έρευνα αφορά τόσο τη συμμετοχή σε προγράμματα τύπου ΚΑ1 όσο και ΚΑ2. Προηγούμενες έρευνες δεν υπάρχουν που να αποτυπώνουν ή να συγκεντρώνουν τα στοιχεία για τη συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στα προγράμματα κινητικότητας και την εξέλιξή του μέσα από αυτά. Οπότε ουσιαστικά, δεν μπορούν να γίνουν υποθέσεις βασισμένες σε ήδη υπάρχοντα στοιχεία για τα δεδομένα συμμετοχής στα προγράμματα κινητικότητας Erasmus+, ούτε για την κινητικότητα τύπου ΚΑ1, πόσο μάλλον για την κινητικότητα τύπου ΚΑ2, το οποίο αποτελεί και νεότερο πρόγραμμα. Μία υπόθεση που μπορεί να γίνει είναι πως το ΑΤΕΙΘ θα έχει μέσα σε αυτά τα χρόνια εξελικτικά όλο και μεγαλύτερη παρουσία και συμμετοχή στα προγράμματα Erasmus+ ΚΑ1 και ΚΑ2, λόγω της αύξησης της χρηματοδότησης και της απόκτησης εμπειρίας,

ειδικότερα σε ό,τι αφορά τα προγράμματα τύπου ΚΑ2. Υποθέτουμε, επίσης, ότι το ΑΤΕΙΘ δε θα έχει συμμετοχή σε κανένα πρόγραμμα τύπου ΚΑ3, κυρίως λόγω του βεληνεκούς αυτού του είδους των προγραμμάτων.

Με βάση τα παραπάνω, τίθενται κάποια βασικά ερευνητικά ερωτήματα:

Ερευνητικά Ερωτήματα:

- Ποια είναι η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στην κινητικότητα τύπου ΚΑ1;
- Ποια είναι η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στην κινητικότητα τύπου ΚΑ2;
- Πώς ωφελήθηκε το ΑΤΕΙΘ από τη συμμετοχή του στα προγράμματα;
- Ποιες οι προοπτικές για το ΑΤΕΙΘ μέσα από το πρόγραμμα Erasmus+;

Μεθοδολογία

Η έρευνα θέτει τέσσερα βασικά ερωτήματα, που αφορούν τόσο την κινητικότητα τύπου ΚΑ1 όσο και την κινητικότητα τύπου ΚΑ2. Ωστόσο, ο όγκος των πληροφοριών για τη συλλογή των δεδομένων διαφαίνεται τεράστιος, καθώς, ειδικά για την κινητικότητα τύπου ΚΑ1, θα πρέπει να συλλεγούν στοιχεία και απαντήσεις τόσο από φοιτητές και φοιτήτριες, όσο και από το προσωπικό όλου του ιδρύματος. Από την άλλη, για την άντληση δεδομένων για την κινητικότητα τύπου ΚΑ2 αρκεί η συλλογή πληροφοριών αποκλειστικά από προσωπικό του ιδρύματος.

Για τους λόγους αυτούς, για την επίτευξη των στόχων της έρευνας προτιμήθηκε η πρωτογενής έρευνα, με διαφορετική όμως μεθοδολογία για τους διαφορετικούς τύπους κινητικότητας.

Εξειδικεύοντας τα πεδία, για την κινητικότητα τύπου ΚΑ1 προτιμήθηκε η πρωτογενής έρευνα, με τη συλλογή, μελέτη και επεξεργασία δεδομένων και στατιστικών ήδη αναρτημένων και δημοσιευμένων στο Διαδίκτυο. Συγκεκριμένα, στη σελίδα του γραφείου Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ <http://erasmus.teithe.gr/index.php/el/> βρίσκονται αναρτημένες όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για την κινητικότητα τα τελευταία χρόνια. Εκτός αυτού, στη σελίδα του ΙΚΥ, ως συντονίστριας μονάδας για

το Erasmus+ στο πεδίο της Ανώτατης Εκπαίδευσης, υπάρχουν δημοσιοποιημένα πολλά στοιχεία τα οποία μπορούν να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της έρευνας.

Αντίστοιχα αποτελέσματα υπάρχουν και παρουσιάζονται παρακάτω και για την κινητικότητα τύπου ΚΑ2. Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά δεν είναι επαρκή. Γι' αυτό και για την εύρεση στοιχείων για την κινητικότητα τύπου ΚΑ2 ακολουθήθηκε πιο πολύπλοκη διαδικασία. Αρχικά, ακολουθήθηκε μεν η ίδια διαδικασία μέσα από τη σελίδα του ΙΚΥ και μέσα από τη σελίδα της Επιτροπής σχετικά με τα υλοποιηθέντα σχέδια ΚΑ2, για την εύρεση όλων των έργων που έγιναν με συντονιστή ή εταίρο το ΑΤΕΙΘ. Στη συνέχεια όμως, και με σκοπό την άντληση πιο ουσιαστικών στοιχείων σχετιζόμενων με τα ερευνητικά ερωτήματα, προτιμήθηκε η διεξαγωγή έρευνας με τη χρήση ερωτηματολογίων. Συγκεκριμένα, προτιμήθηκε η πρωτογενής έρευνα, κυρίως λόγω της πρωτοτυπίας και της γνησιότητας στη συλλογή δεδομένων σχετικά με το μελετώμενο πρόβλημα,¹⁶⁶ αλλά και επειδή δεν μπορεί να ευνοηθεί κατά αποκλειστικότητα από τα ήδη δημοσιευμένα δεδομένα ή από δευτερογενείς πηγές.

Αρχικά υπήρχε η επιθυμία να γίνει ποιοτική έρευνα ειδικότερα για την άντληση δεδομένων για την κινητικότητα τύπου ΚΑ2, ώστε να αντληθούν και ποιοτικότερα στοιχεία για το σκοπό αυτό, αλλά και για να είναι δυνατόν οι ερωτώμενοι/ες να απαντήσουν με ειλικρίνεια και να αποτυπωθεί η αυθεντικότητα της άποψής τους.¹⁶⁷ Όμως, α) λόγω της έκτασης της έρευνας, β) λόγω της απουσίας της ερευνητριάς μακριά από το πεδίο έρευνας, αλλά και επειδή γ) κρίθηκε αδύνατον να γίνει η επεξεργασία των λεκτικών δεδομένων σε σύντομο χρονικό διάστημα,¹⁶⁸ επιλέχθηκε ως καταλληλότερη η ποσοτική έρευνα με δομημένες κλειστές ερωτήσεις, οι οποίες επιδέχονται στατιστικούς χειρισμούς και ανάλυση.¹⁶⁹ Άλλωστε, σύμφωνα με τους Rossi και Freeman¹⁷⁰ τα ποιοτικά δεδομένα καθορίζουν τη φύση της ανάγκης, ενώ τα ποσοτικά την έκτασή της. Συνεπώς, για τους σκοπούς της έρευνας, επιλέχθηκε

---

¹⁶⁶ Cohen, Manion & Morrison, 2008: 276

¹⁶⁷ Cohen et al., 2008: 430-431

¹⁶⁸ Cohen et al., 2008: 417

¹⁶⁹ Cohen et al., 2008: 417, 656

¹⁷⁰ Cohen et al., 2008: 656

άντληση πρωτογενών δεδομένων μέσω ποσοτικής έρευνας, με τη χρήση ερωτηματολογίων.

Το χρονικό διάστημα της έρευνας ήταν ένας μήνας, από 1/11/2019 έως και 1/12/2019.

Ερευνητικό εργαλείο

Κατά στο σχεδιασμό της έρευνας μελετήθηκε ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αλλά και ευρωπαϊκά κείμενα, που είναι η βασική πηγή πληροφοριών, ώστε να εντοπιστούν τα κύρια ζητήματα. Για τους σκοπούς της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν δύο τρόποι:

- Η ενδελεχής εξέταση και μελέτη των στοιχείων που βρίσκονται αναρτημένα στη σελίδα του Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ και στη σελίδα του ΙΚΥ για την άντληση δεδομένων σχετικά με τη συνολική συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στα προγράμματα Erasmus+ για κινητικότητα τύπου KA1 και KA2.
- Η διανομή ερωτηματολογίου με δομημένες κλειστές ερωτήσεις, καθώς το ερωτηματολόγιο αποτελεί το πιο διαδεδομένο και εύχρηστο εργαλείο για ποσοτικές έρευνες.

Για τη δόμηση του ερευνητικού εργαλείου¹⁷¹ χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία και από άλλο ερωτηματολόγιο, και συγκεκριμένα από το ερωτηματολόγιο που στάλθηκε από το Υπουργείο Παιδείας στους φορείς, στα πλαίσια της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Erasmus+.¹⁷² Προτιμήθηκε συνδυασμός πρακτικών ανάλογα με την ερώτηση και τι επιδιώκεται κάθε φορά να αντληθεί. Πιο συγκεκριμένα:

- Στο πρώτο τμήμα υπήρχαν πέντε ερωτήσεις σχετικά με τα γενικά στοιχεία των συμμετεχόντων/ συμμετεχουσών ως προς το φύλο, το Ίδρυμα και τη θέση (διοικητικό ή διδακτικό προσωπικό). Σε όλες αυτές τις ερωτήσεις υπήρχε και

---

¹⁷¹ βλ. Παράρτημα

¹⁷² Hellenic Republic, 2017: 38-41

η δυνατότητα ανοιχτής απάντησης σε περίπτωση συμμετέχοντα ή συμμετέχουσας από άλλο Ίδρυμα και, ως εκ τούτου, από άλλη Σχολή από τις προσφερόμενες επιλογές. Υπήρχε στο πρώτο μέρος και μία ερώτηση ανοιχτού τύπου, για την ελεύθερη συμπλήρωση του Τμήματος υπηρεσίας. Στο τμήμα αυτό όλες οι ερωτήσεις ήταν υποχρεωτικές.

- Στο δεύτερο τμήμα, σχετικά με τη συμμετοχή των ερωτηθέντων/ ερωτηθεισών σε πρόγραμμα Erasmus+, υπήρχαν 8 ερωτήσεις. Οι τέσσερις από αυτές ήταν διχοτομικές ερωτήσεις, οι δύο είχαν τη δυνατότητα μίας μοναδικής επιλογής, ενώ οι δύο ήταν ανοιχτού τύπου, για την ελεύθερη απάντηση σχετικά με το ερώτημα. Στο τμήμα αυτό μόνο οι δύο ερωτήσεις ήταν υποχρεωτικές, καθώς οι υπόλοιπες εξαρτώνταν από τις προηγούμενες απαντήσεις. Γι' αυτό και εδώ λήφθηκαν λιγότερες απαντήσεις σε σχέση με το σύνολο.
- Το τρίτο τμήμα που αφορούσε τον αντίκτυπο του προγράμματος στο Ίδρυμα είχε εννέα ερωτήσεις. Οι πέντε από αυτές ήταν κλίμακας Likert, με διαβάθμιση από το 1 έως το 5, οι δύο ήταν διχοτομικές ερωτήσεις και υπήρχε μία ερώτηση ανοιχτού τύπου, καθώς και μία ερώτηση πολλαπλής επιλογής, με περισσότερες της μίας δυνατές επιλογές. Οι επτά ερωτήσεις ήταν υποχρεωτικές, ενώ οι δύο εξαρτώνταν από τις ερωτήσεις της προηγούμενης ενότητας.
- Τέλος, στο πέμπτο και τελευταίο τμήμα για τις Προοπτικές, υπήρχαν δύο ερωτήσεις, η μία πολλαπλής επιλογής με περισσότερες της μίας δυνατές επιλογές και μία κλίμακας Likert με διαβάθμιση από το 1 έως το 5. Στο τελευταίο μέρος οι ερωτήσεις ήταν υποχρεωτικές.

Το ερωτηματολόγιο κατασκευάστηκε και διαμοιράστηκε διαδικτυακά μέσω της δυνατότητας που παρέχουν οι Google Forms. Οι ερωτήσεις ήταν απλά διατυπωμένες και ο εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης δεν ξεπερνούσε τα έξι λεπτά.

Τα στοιχεία που αναλύονται παρακάτω, σχετικά με τη δεοντολογία, τη δειγματοληψία και την περιγραφή του δείγματος αφορούν αποκλειστικά την ποσοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την κινητικότητα τύπου KA2 στο ΑΤΕΙΘ.

Δεοντολογία

Ζητήματα δεοντολογίας υπεισέρχονται στο χώρο των κοινωνικών επιστημών, με την υποχρέωση εκ μέρους των ερευνητών να τηρούν ορισμένες υποχρεώσεις κατά τις έρευνές τους. Κατά το σχεδιασμό της έρευνας, λήφθηκε υπόψιν η αρχή της αναλογίας κόστους-οφέλους, εφόσον τα αποτελέσματα της έρευνας κρίνονται περισσότερο σημαντικά από το κόστος των συμμετεχόντων/ουσών (όπως ο χρόνος συμμετοχής) καθώς τα αποτελέσματα αφορούν την ευρύτερη κοινότητα του ΑΤΕΙΘ. Επίσης, λήφθηκε υπόψιν η αρχή της συνειδητής συναίνεσης. Οι συμμετέχοντες/ουσες συμμετείχαν στην έρευνα με δική τους απόφαση.¹⁷³ Για την επίτευξη της συναίνεσης δόθηκαν εξαρχής εγγυήσεις στους/στις συμμετέχοντες/ουσες, για τήρηση της ανωνυμίας και η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων για τους σκοπούς της έρευνας.

Δειγματοληψία

Ο πληθυσμός της έρευνας είναι δυνητικά όλο το προσωπικό του ΑΤΕΙΘ, και κυρίως οι διδάσκοντες/ουσες που μπορούν να συμμετάσχουν ως συντονιστές/στριες ή ως εταίροι στα προγράμματα ΚΑ2, ώστε να εξειδικευτούν τα συμπεράσματα. Καταλληλότερο στη συγκεκριμένη περίπτωση κρίθηκε το δείγμα μη πιθανοτήτων, γνωρίζοντας βεβαίως το σαφή περιορισμό ότι το δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό της ευρύτερης κοινότητας διδασκόντων και του ευρύτερου προσωπικού (διδακτικού και διοικητικού).¹⁷⁴ Συγκεκριμένα, τα ερωτηματολόγια διαμοιράστηκαν μέσω Διαδικτύου στις γραμματείες των τεσσάρων σχολών του πρώην ΑΤΕΙΘ, δηλαδή α) της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας (ΣΔΟ), β) της Σχολής Επαγγελματίων Υγείας και Πρόνοιας (ΣΕΥΠ), γ) της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών (ΣΤΕΦ) και δ) της Σχολής Τεχνολογίας Γεωπονίας και Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής (ΣΤΕΓΤΕΤΡΟΔ), αλλά και στις γραμματείες όλων των Τμημάτων του πρώην ΑΤΕΙΘ, των Τμημάτων αυτών που στεγάζονταν στη Σίνδο (προ ΔΠΑΕ). Ζητήθηκε από τις γραμματείες να διαμοιράσουν το ερωτηματολόγιο τόσο σε διδάσκοντες και

---

¹⁷³ Cohen et al, 2008: 79-82

¹⁷⁴ Cohen et al., 2008: 169-170

διδάσκουσες του ΑΤΕΙΘ όσο και σε διοικητικό προσωπικό, ώστε να απαντηθεί από όσο γίνεται μεγαλύτερο πληθυσμό, με σκοπό τη μεγαλύτερη συλλογή δεδομένων σχετικά με τη συμμετοχή αυτών στα προγράμματα ΚΑ2. Επιχειρήθηκε οι γραμματείες να λειτουργήσουν ως η αρχική επαφή, να λειτουργήσουν ως «πληροφοριοδότης» δημιουργώντας δίκτυο επικοινωνίας, προωθώντας το ερωτηματολόγιο σε άλλους/ες ενδιαφερόμενους/ες από όλο το ΑΤΕΙΘ, διδακτικό και διοικητικό προσωπικό. Χρησιμοποιήθηκε, λοιπόν, η δειγματοληψία χιονοστιβάδας.¹⁷⁵

Ωστόσο, μετά το πέρας ενός διαστήματος, και συγκεκριμένα δύο εβδομάδων, μετά την αποστολή των ερωτηματολογίων στις γραμματείες, φάνηκε η μικρή ανταπόκριση σε αυτό. Συγκεκριμένα, απαντήθηκαν 24 ερωτηματολόγια κατά την πρώτη εβδομάδα, χωρίς ουσιαστική εξέλιξη το επόμενο διάστημα, με αποτέλεσμα να χρειαστεί ενίσχυση του τρόπου της δειγματοληψίας.

Κατά το δεύτερο στάδιο, λοιπόν, δειγματοληψίας, επιλέχθηκε και πάλι το δείγμα μη πιθανοτήτων. Συγκεκριμένα επιλέχθηκε η δειγματοληψία κατά διαστάσεις. Η δειγματοληψία εστίασε αυτή τη φορά στις περιπτώσεις που κρίθηκε σημαντικότερο να ενταχθούν στο δείγμα,¹⁷⁶ δηλαδή τους διδάσκοντες και τις διδάσκουσες που έχουν συμμετάσχει σε πρόγραμμα κινητικότητας τύπου ΚΑ2. Λόγω της δυνατότητας εύρεσης στοιχείων όλων όσων συμμετείχαν (σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με όλα τα υλοποιηθέντα έργα ΚΑ2, από το 2014 έως το 2019)¹⁷⁷, επιλέχθηκε η αναζήτηση απαντώντων που πληρούν όλα τα χαρακτηριστικά για την παρούσα ερευνητική μελέτη.¹⁷⁸ Αυτή τη φορά, λοιπόν, τα

---

¹⁷⁵ Cohen et al., 2008: 173

¹⁷⁶ Cohen et al., 2008: 173

¹⁷⁷ European Commission, Erasmus+ and Former Programmes Projects Overview ([Erasmus+ Cooperation for innovation and the exchange of good practices \(KA2\) Projects Overview](https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-projects-compendium_en)), στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-projects-compendium_en (Προσπελάστηκε στις 25/10/2019)

¹⁷⁸ Αν και υπήρχε εξ αρχής πρόθεση συμμετοχής και του διοικητικού προσωπικού στην έρευνα, κάτι τέτοιο κατέστη ανέφικτο. Το μέγεθος του πληθυσμού, ο μικρός χρόνος της έρευνας σε συνδυασμό με την αδυναμία εύρεσης καταλόγων με ονόματα και στοιχεία επικοινωνίας αυτών (δεδομένης και της αδυναμίας επικοινωνίας λόγω του υπάρχοντος νόμου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων) κατέστησαν αδύνατη τη δειγματοληψία με δείγμα πιθανοτήτων, με απλή τυχαία δειγματοληψία. Σε επικοινωνία με το γραφείο Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ κατέστη

ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε καθηγητές και καθηγήτριες που συμμετείχαν ως εταίροι σε προγράμματα ΚΑ2.

Σύμφωνα με τα αναρτημένα στοιχεία, το ΑΤΕΙΘ έχει συμμετάσχει μόλις σε εννιά προγράμματα ΚΑ2, σε δύο ως συντονιστής και σε επτά ως εταίρος.¹⁷⁹ Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε ξεχωριστά συνολικά σε 10 μέλη διδακτικού προσωπικού από οχτώ διαφορετικά προγράμματα (για το ένα πρόγραμμα δεν ήταν δυνατόν να βρεθούν περαιτέρω στοιχεία). Από αυτό το δείγμα το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε συνολικά από 6 διαφορετικά μέλη που συμμετείχαν σε 8 προγράμματα συνολικά.

Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε συνολικά από 30 μέλη διδακτικού και διοικητικού προσωπικού με ανομοιογενή χαρακτηριστικά ως προς το φύλο, τη Σχολή, το Τμήμα και τη θέση απασχόλησης.

Περιγραφή του δείγματος

Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε κατά 47% από γυναίκες και 53% από άντρες (Πίνακας 1). Σχεδόν όσοι/ες απάντησαν προέρχονται από το ΑΤΕΙΘ, με ποσοστό 97%, ενώ μόνο το 3% προέρχεται από άλλο ίδρυμα (Πίνακας 2), δεδομένο που προέκυψε από τη συγχώνευση των Ιδρυμάτων σε ΔΙΠΑΕ. Το μεγαλύτερο μέρος των απαντώντων εργάζεται στη Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας και Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής (40%). Το 26,7% απασχολείται στη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας και το 23,3% στη Σχολή Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας, ενώ τη μικρότερη συμμετοχή παρουσιάζεται από τη Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών (Πίνακας 3). Τη μεγαλύτερη συμμετοχή όσον αφορά τα Τμήματα την είχαν το Τμήμα

σαφές ότι ούτε από εκεί θα μπορούσε να γίνει διανομή των ερωτηματολογίων, λόγω του νόμου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

¹⁷⁹ Η μικρή συμμετοχή σε προγράμματα ΚΑ2 και η δυνατότητα εύρεσης στοιχείων επικοινωνίας με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες σε αυτά περιορίζει τη λίστα των απαντώντων. Λόγω του περιορισμένου δείγματος γίνεται προφανές ότι θα ήταν καταλληλότερη η περίπτωση της ποιοτικής έρευνας με το αντίστοιχο δείγμα. Ωστόσο, οι περιορισμοί της έρευνας, με την απουσία της ερευνήτριας και με το μικρό χρονικό διάστημα της έρευνας κατέστησαν ανέφικτη την ποιοτική έρευνα. Προτιμήθηκε, έτσι, και σε δεύτερη φάση η ποσοτική έρευνα με τη χρήση του ίδιου ερευνητικού εργαλείου και την εξαγωγή συνολικότερων αποτελεσμάτων με βάση όσους και όσες ανταποκρίθηκαν.

Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής και Προσχολικής Αγωγής, με συμμετοχή 16,7% και 13,3% αντίστοιχα, ενώ οι υπόλοιπες συμμετοχές ήταν περίπου μοιρασμένες (Πίνακας 4). Το 76,4% είναι διδακτικό προσωπικό, ενώ το 33,6% διοικητικό προσωπικό (Πίνακας 5).

Πίνακας 1: Φύλο

	Συχνότητα	Ποσοστό
Γυναίκες	14	47%
Άντρες	16	53%
Σύνολο	30	100%

Πίνακας 2: Ίδρυμα

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΑΤΕΙΘ	29	97%
Άλλο¹⁸⁰	1	3%
Σύνολο	30	100%

Πίνακας 3: Σχολή

	Συχνότητα	Ποσοστό
Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας και Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής	12	40%
Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών	3	10%
Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας	8	26,7%

---

¹⁸⁰ Συγκεκριμένα: ΤΕΙ ΑΜΘ

Σχολή Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας	7	23,3%
Σύνολο	30	100%

Πίνακας 4: Τμήμα

	Συχνότητα	Ποσοστό
Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής	5	16,7%
Διατροφής και Διαιτολογίας	2	6,7%
Γεωπονίας/Τεχνολόγων Γεωπόνων	5	16,7%
Προσχολικής Αγωγής	4	13,3%
Φυσικοθεραπείας	3	10%
Διοίκησης Επιχειρήσεων	3	10%
Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης	2	6,7%
Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής	1	3,3%
Μηχανικών Πληροφορικής	2	6,7%
Λογιστικής & Πληροφοριακών Συστημάτων	1	3,3%
Πολιτικών Μηχανικών	1	3,3%
Γραμματεία Σχολής	1	3,3%
Σύνολο	30	100%

Πίνακας 5: Θέση

	Συχνότητα	Ποσοστό
Διδακτικό Προσωπικό	23	76,4%
Διοικητικό Προσωπικό	7	23,3%
Σύνολο	30	100%

Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Παρακάτω φαίνονται τα αποτελέσματα της διεξαχθείσας έρευνας, χωρισμένα σε δύο μέρη, ένα για την κινητικότητα ΚΑ1 και ένα για την ΚΑ2.

ΚΑ1

Το ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης έχει ξεχωριστή σελίδα για το γραφείο Erasmus+, <http://erasmus.teithe.gr/index.php/el/>, όπου εκεί είναι και αναρτημένες όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για την κινητικότητα στα ΤΕΙ, όλα τα απαραίτητα έγγραφα, αλλά και τα στατιστικά στοιχεία κινητικότητας από το 2010 και μετά.

Επίσης, πολλά στοιχεία για τη συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στα προγράμματα Erasmus+, είναι εύκολο να αντληθούν από τα δημοσιοποιημένα -και αναρτημένα σε επίσημες σελίδες- στοιχεία τόσο στην ιστοσελίδα του ΑΤΕΙΘ, όσο και του ΙΚΥ για την περίοδο 2014-2019.¹⁸¹

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα ευρήματα από την έρευνα των στοιχείων αυτών.¹⁸²

Το ΙΚΥ ως η διαχειρίστρια αρχή του προγράμματος Erasmus+ για την περίοδο 2014-2020 παρέχει πολλά απαραίτητα στοιχεία και πληθώρα πληροφοριών, κυρίως με τη μορφή γραφημάτων, πινάκων ή στατιστικών για την κινητικότητα των ιδρυμάτων αυτήν την περίοδο.

Κάποια επιπλέον ενδιαφέροντα στατιστικά στοιχεία για την κινητικότητα την περίοδο 2007/8-2014/5 δείχνουν ότι το ΑΤΕΙΘ ήταν το δεύτερο ίδρυμα πανελλαδικώς που δέχονταν φοιτητές και φοιτήτριες για πρακτική άσκηση. Την ίδια περίοδο το ΑΤΕΙΘ ήταν ένα από τα δέκα κορυφαία ελληνικά ιδρύματα για κινητικότητα ακαδημαϊκού προσωπικού για διδασκαλία, αλλά και για επιμόρφωση προσωπικού, όπως φαίνεται και στα παρακάτω γραφήματα:

---

¹⁸¹ Ο χρόνος περιορίζεται στην περίοδο ισχύος του Erasmus+ έως και σήμερα.

¹⁸² Στα αποτελέσματα συμπεριλαμβάνονται οι συμμετοχές του ΑΤΕΙΘ μόνο σε προγράμματα Erasmus+ και όχι σε προγράμματα Erasmus+ Mundus

Εικόνα 8: Η εικόνα προέρχεται από τη σελίδα του ΙΚΥ-> Στατιστικά στοιχεία αιτήσεων Erasmus+ -> Κινητικότητα Erasmus 2007-2014, στο: <https://create.piktochart.com/embed/2357551-erasmus>

Εικόνα 9: Η εικόνα προέρχεται από τη σελίδα του ΙΚΥ-> Στατιστικά στοιχεία αιτήσεων Erasmus+ -> Κινητικότητα Erasmus 2007-2014, στο: <https://create.piktochart.com/embed/2357551-erasmus>

Εικόνα 10: Η εικόνα προέρχεται από τη σελίδα του ΙΚΥ-> Στατιστικά στοιχεία αιτήσεων Erasmus+> Κινητικότητα Erasmus 2007-2014, στο: <https://create.piktochart.com/embed/2357551-erasmus>

Επιπλέον, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του ΙΚΥ για τη Βασική Δράση 1, για την κινητικότητα φοιτητών/τριών και προσωπικού ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης για το 2014, το ΑΤΕΙΘ ήταν το τέταρτο ίδρυμα της χώρας σε μετακίνηση φοιτητών/τριών για πρακτική άσκηση και το τέταρτο ίδρυμα της χώρας σε υποδοχή φοιτητών/τριών.¹⁸³

Ο πρωταγωνιστικός ρόλος, όμως, του ΑΤΕΙΘ δεν παρατηρείται και στα επόμενα χρόνια στα προγράμματα Erasmus+.¹⁸⁴ Σύμφωνα με τα παρεχόμενα

¹⁸³ Τα στοιχεία προέρχονται από τα στατιστικά του ΙΚΥ: Erasmus+, Βασική Δράση 1, Μαθησιακή Κινητικότητα Ατόμων, Κινητικότητα Φοιτητών και Προσωπικού Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων: 2014 Στατιστικά στοιχεία ολοκληρωμένων σχεδίων στο: <https://create.piktochart.com/embed/20449810-2014-he-ka103-realised>

¹⁸⁴ Ενδεικτικά, βλ. Erasmus+, Βασική Δράση 1, Μαθησιακή Κινητικότητα Ατόμων, Κινητικότητα φοιτητών και προσωπικού Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, Στατιστικά στοιχεία ολοκληρωμένων σχεδίων, Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων

2015: <https://create.piktochart.com/output/32734508-2015-he-ka103-realised>

2016: <https://create.piktochart.com/output/38070227-2016-he-ka103-realised-copy>

στατιστικά από το ΙΚΥ, από το 2015 και μετά το ΑΤΕΙΘ δεν εμφανίζεται στα κορυφαία ελληνικά ιδρύματα, όπως στην προηγούμενη περίοδο.

Αν εξετάσει κάποιος/α τις ετήσιες επιχορηγήσεις για κινητικότητα τύπου ΚΑ1 γίνεται αντιληπτό ότι το ΑΤΕΙΘ λαμβάνει ένα πολύ μεγάλο ποσό επιχορηγήσεων. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται τα αντίστοιχα ποσά, από τα στοιχεία που αντλήθηκαν από αντίστοιχα αρχεία του ΙΚΥ¹⁸⁵. Οι κωδικοί αντιπροσωπεύουν το είδος της κινητικότητας, για την οποία δόθηκαν χρήματα:

- OS - Οργανωτική Υποστήριξη
- SMS - Κινητικότητα Φοιτητών για Σπουδές
- SMP - Κινητικότητα Φοιτητών για Πρακτική Άσκηση
- STA - Κινητικότητα Προσωπικού για Διδασκαλία
- STT - Κινητικότητα Προσωπικού για Επιμόρφωση

---

¹⁸⁵ Για το 2014 δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία. Τα στοιχεία του πίνακα προέρχονται από τη σελίδα του ΙΚΥ-> Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ΚΑ1/ Εγκεκριμένα Σχέδια:

2015: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2338-copy-of-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2015>

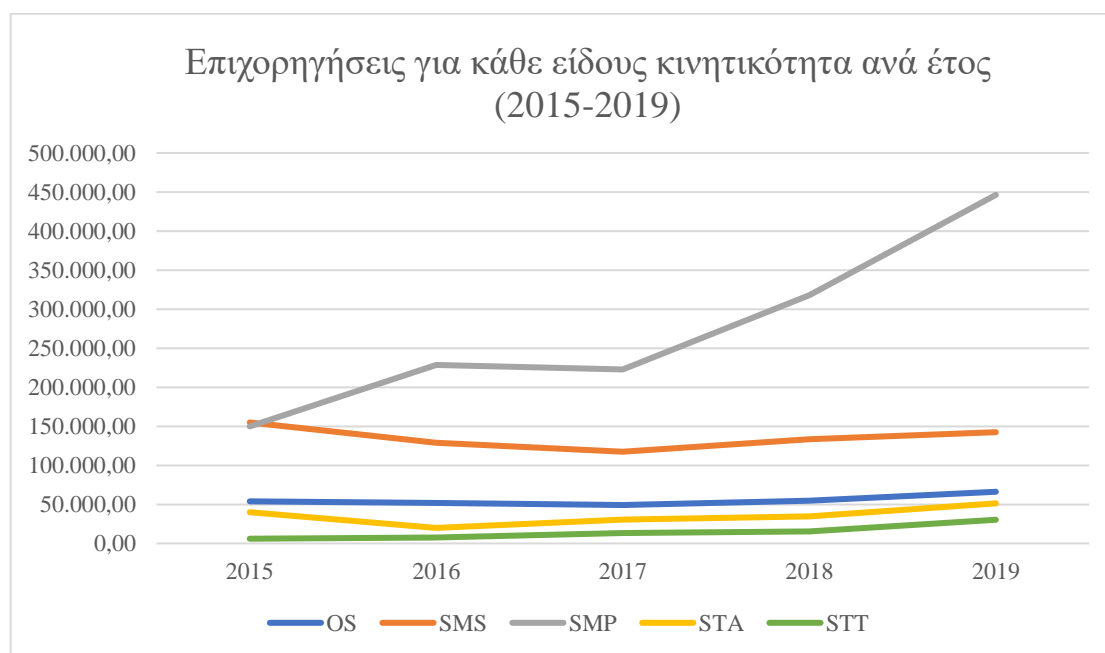
2016: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2678-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2016>

2017: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2915-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2017>

2018: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3089-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2018>

2019: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3306-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2019>

	<i>OS</i>	<i>SMS</i>	<i>SMP</i>	<i>STA</i>	<i>STT</i>	<i>Σύνολο Επιχορήγησης</i>
2015	54.000,00	154.916,50	149.843,59	40.045,99	6.084,59	404.890,67
2016	51.800,00	128.800,00	228.500,00	19.920,00	7.470,00	436.490,00
2017	49.200,00	117.450,00	222.750,00	30.492,00	13.230,00	433.122,00
2018	54.800,00	133.480,00	318.060,00	34.776,00	15.498,00	556.614,00
2019	66.200,00	142.410,00	446.310,00	51.320,00	30.360,00	736.600,00
<i>Σύνολο</i>	276.000,00	677.056,50	1.365.463,59	176.553,99	72.642,59	2.567.716,67

Παρατηρώντας τις επιχορηγήσεις που έλαβε αυτά τα χρόνια το ΑΤΕΙΘ, μπορούμε να βγάλουμε ορισμένα συμπεράσματα:

- Το 2019 το ΑΤΕΙΘ έλαβε τη μεγαλύτερη επιχορήγηση απ' όλα τα προηγούμενα χρόνια.
- Η συνολική ετήσια επιχορήγηση έχει αυξητικές τάσεις, σχεδόν κάθε χρόνο, με αποκορύφωμα το 2019, όπου λογικά αναμένονται και οι περισσότερες κινητικότητες.
- Τα μεγαλύτερα ποσά επιχορήγησης δίνονται για την πρακτική άσκηση φοιτητών και φοιτητριών και έπειτα για κινητικότητα φοιτητών/τριών για σπουδές.
- Ενώ τα χρήματα για την οργανωτική υποστήριξη, όπως και για την κινητικότητα φοιτητών/τριών για σπουδές, παραμένουν σε σχετικά σταθερά επίπεδα, βλέπουμε πως οι επιχορηγήσεις που δίνονται για κινητικότητα για πρακτική άσκηση και για κινητικότητα προσωπικού για επιμόρφωση, έχουν συνεχώς αυξητικές τάσεις. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την κινητικότητα φοιτητών για πρακτική άσκηση το ποσό από το 2015 έως το 2019 έχει σχεδόν τριπλασιαστεί, ενώ το ειδικότερα για την επιμόρφωση του προσωπικού το ποσό έχει σχεδόν πενταπλασιαστεί. Το παρόν στοιχείο είναι ίσως το σημαντικότερο που μπορεί να αντληθεί ως δεδομένο, καθώς αναγνωρίζει τα οφέλη που έχει για την επαγγελματική εξέλιξη φοιτητών/τριών και προσωπικού η περίοδος άσκησης και επιμόρφωσης στο εξωτερικό και, ως εκ τούτου, αυξάνει τις ευκαιρίες αυτές. Ας μην παραγνωρίζεται, μάλιστα, ότι η επιμόρφωση του προσωπικού ευνοεί αμεσότερα το ίδιο το ίδρυμα, εφόσον τα αποτελέσματα αυτής αξιοποιούνται από το προσωπικό προς όφελος του ίδιου του ιδρύματος.
- Αξίζει να σημειωθεί πως αν εξεταστούν προσεκτικά οι πίνακες χρηματοδοτήσεων όλων των ετών του ΙΚΥ για όλα τα ιδρύματα πανελλαδικώς, το ΑΤΕΙΘ παραμένει διαχρονικά ένα από τα ιδρύματα που (διεκδικούν και) λαμβάνουν από τις μεγαλύτερες επιχορηγήσεις πανελλαδικώς. Φυσικά, υπάρχουν ιδρύματα που πάντα προπορεύονται, ωστόσο ακόμα κι αυτό δηλώνει μια πολύ δυναμική παρουσία και συμμετοχή στις εξελίξεις.

Με μια προσεκτική και συστηματική μάλιστα μελέτη των στοιχείων που προσφέρονται από το ΙΚΥ¹⁸⁶, γίνεται αντιληπτό ότι το ΑΤΕΙΘ τις χρονιές 2015 έως 2019 έλαβε συνολικά από τις μεγαλύτερες επιχορηγήσεις μέσω Erasmus+ για κινητικότητα τύπου ΚΑ1, τη στιγμή που φυσικά την πρωτοκαθεδρία τη λαμβάνουν τα Πανεπιστήμια. Συγκριτικά με όλα τα ιδρύματα της χώρας το ΑΤΕΙΘ βρίσκεται στην 13^η θέση, από τα συνολικά πάνω από 40 ιδρύματα της χώρας που λαμβάνουν χρηματοδότηση για κινητικότητα:

	<i>Ίδρυμα</i>	<i>Συνολικά</i>
1	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	11.256.516,04
2	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	9.491.227,24
3	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	4.457.528,04
4	Πανεπιστήμιο Πατρών	4.208.211,55
5	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	3.832.398,28
6	Πάντειο Πανεπιστήμιο	3.644.000,12
7	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	3.546.128,73
8	ΤΕΙ Αθήνας (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής)	2.926.982,37
9	ΤΕΙ Αθήνας – Όμιλος (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής – Όμιλος)	2.831.504,59
10	Πανεπιστήμιο Κρήτης	2.829.380,96

¹⁸⁶ Για το 2014 δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία. Τα στοιχεία του πίνακα προέρχονται από τη σελίδα του ΙΚΥ-> Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ΚΑ1/ Εγκεκριμένα Σχέδια:

2015: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2338-copy-of-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2015>

2016: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2678-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2016>

2017: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2915-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2017>

2018: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3089-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2018>

2019: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3306-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2019>

11	Πανεπιστήμιο Πειραιώς	2.821.588,18
12	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	2.637.646,59
13	ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης	2.578.156,67
14	ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	2.264.730,11
15	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	2.125.651,46

Το πιο ενδιαφέρον, όμως, είναι ότι παρατηρώντας τον πίνακα φαίνεται ότι το ΑΤΕΙΘ είναι το τρίτο κατά σειρά Τεχνολογικό Ίδρυμα της χώρας με τις μεγαλύτερες επιχορηγήσεις, πίσω από το ΤΕΙ Αθήνας και πίσω από τον Όμιλο ΤΕΙ Αθήνας¹⁸⁷:

	<i>Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα</i>	<i>Συνολικά</i>
1	ΤΕΙ Αθήνας (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής)	2.926.982,37
2	ΤΕΙ Αθήνας – Όμιλος (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής – Όμιλος)	2.831.504,59
3	ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης	2.578.156,67
4	ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	2.264.730,11
5	ΤΕΙ Κρήτης	2.038.620,54

Εκτός αυτών, στη σελίδα Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ¹⁸⁸ προσφέρονται τα στοιχεία κινητικότητας από το 2010-2011 έως και το 2017-2018, για σπουδές, πρακτική, διδασκαλία και επιμόρφωση. Η παρουσίαση των προσφερόμενων στοιχείων γίνεται με γραφήματα, χωρίς ανάλυση, εξήγηση ή ακόμα και χωρίς συγκριτικά αποτελέσματα. Η κινητικότητα προσωπικού υπάρχει μετά το 2014-2015, ενώ για κάποιες χρονιές ή κάποιες κινητικότητες δεν υπήρξαν στοιχεία, οπότε τοποθετήθηκε το 0. Οι παρακάτω πίνακες έγιναν μετά από προσωπική επεξεργασία των στοιχείων και των πινάκων.¹⁸⁹ Παρακάτω γίνεται μια προσπάθεια συμπερίληψης και ανάλυσης

¹⁸⁷ Τα οποία στη συνέχεια, μετά το 2018, μετονομάστηκαν σε Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής – Όμιλος, αντίστοιχα.

¹⁸⁸ Και συγκεκριμένα στο: <http://erasmus.teithe.gr/index.php/el/>

¹⁸⁹ Στατιστικά Στοιχεία για την κινητικότητα Φοιτητών Erasmus 2011-2012:

της εισερχόμενης και εξερχόμενης κινητικότητας με βάση τα προσφερόμενα γραφήματα από τη σελίδα του ΑΤΕΙΘ για τις χρονιές 2010-2018.

Εξερχόμενη Κινητικότητα Φοιτητών/ Φοιτητριών

	Σπουδές	Πρακτική Άσκηση	Σύνολο
2010-2011	104	68	172
2011-2012	78	70	148
2012-2013	87	79	166
2013-2014	72	79	151
2014-2015	70	81	151
2015-2016	57	72	129
2016-2017	47	77	124
2017-2018	57	102	159
<i>Σύνολο</i>	572	628	1200

http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility_statistics_2011_2012.pdf

Στατιστικά Στοιχεία για την κινητικότητα Φοιτητών Erasmus 2012-2013:

http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility_statistics_2012_2013.pdf

Στατιστικά Στοιχεία για την κινητικότητα φοιτητών Erasmus 2013-2014:

http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility_statistics_2013_2014.pdf

Στατιστικά Στοιχεία για την κινητικότητα Erasmus 2014-2015:

<http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility-statistics-2014-2015.pdf>

Στατιστικά Στοιχεία για την Κινητικότητα Erasmus 2015-16:

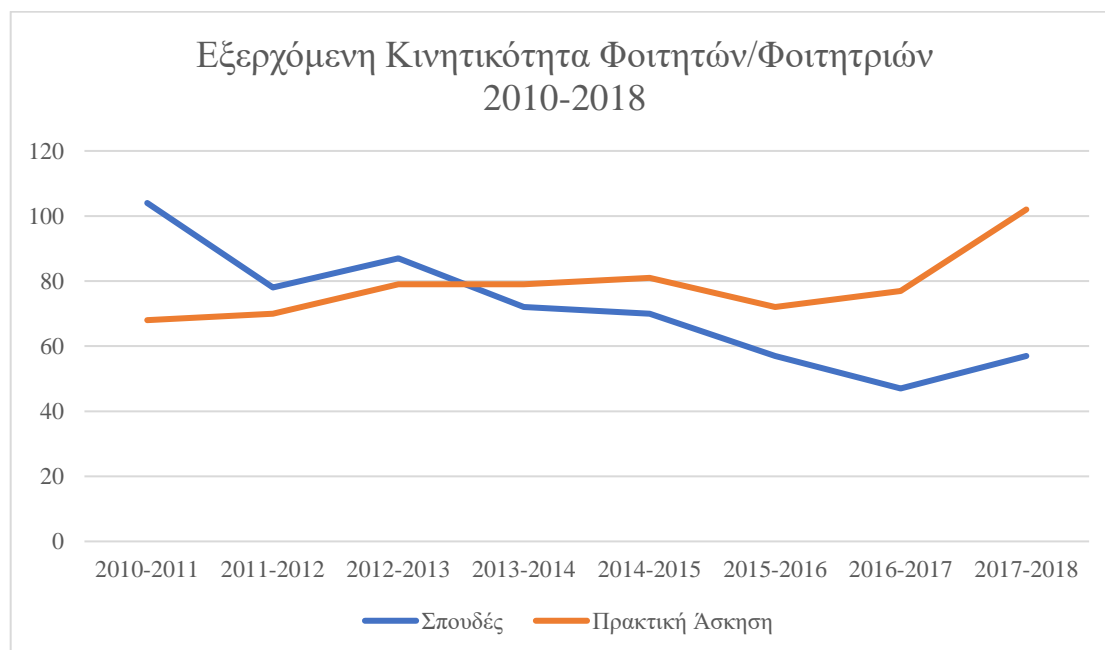
<http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility-statistics-2015-2016.pdf>

Στατιστικά Στοιχεία για την Κινητικότητα Erasmus 2016-17:

<http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility-statistics-2016-2017.pdf>

Στατιστικά Στοιχεία για την Κινητικότητα Erasmus 2017-18:

http://erasmus.teithe.gr/images/files/erasmus_statistics_2017-18.pdf

Όσον αφορά την εξερχόμενη κινητικότητα, φαίνεται ξεκάθαρα πως η κινητικότητα για πρακτική άσκηση στο εξωτερικό γίνεται όλο και δημοφιλέστερη σε σχέση με την κινητικότητα για σπουδές. Ενώ το 2010-2011 η κινητικότητα για σπουδές ήταν σαφώς μεγαλύτερη, σιγά σιγά φθίνει, ενώ η πρακτική άσκηση έχει αυξητικές τάσεις, με αποτέλεσμα το σύνολο των φοιτητών/τριών που μετακινήθηκαν για πρακτική άσκηση να είναι σαφώς μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των σπουδών. Ιδιαίτερος αν εξεταστεί και η κινητικότητα μετά το 2014-2015, μετά δηλαδή τη λειτουργία του Erasmus+, η διαφορά είναι ακόμα μεγαλύτερη. Γίνεται αντιληπτό, δηλαδή, ότι το ΑΤΕΙΘ διεκδικεί και διαθέτει κονδύλια περισσότερα για πρακτική άσκηση, ώστε να μπορεί να προσφέρει στους φοιτητές και τις φοιτήτριές του όλα τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που αυτό παρέχει.

Εισερχόμενη Κινητικότητα Φοιτητών/ Φοιτητριών

	Σπουδές	Πρακτική Άσκηση	Σύνολο
2010-2011	90	0	90
2011-2012	74	0	74
2012-2013	75	0	75
2013-2014	98	0	98
2014-2015	125	0	125
2015-2016	94	0	94
2016-2017	70	12	82
2017-2018 ¹⁹⁰	0	0	0
<i>Σύνολο</i>	626	12	638

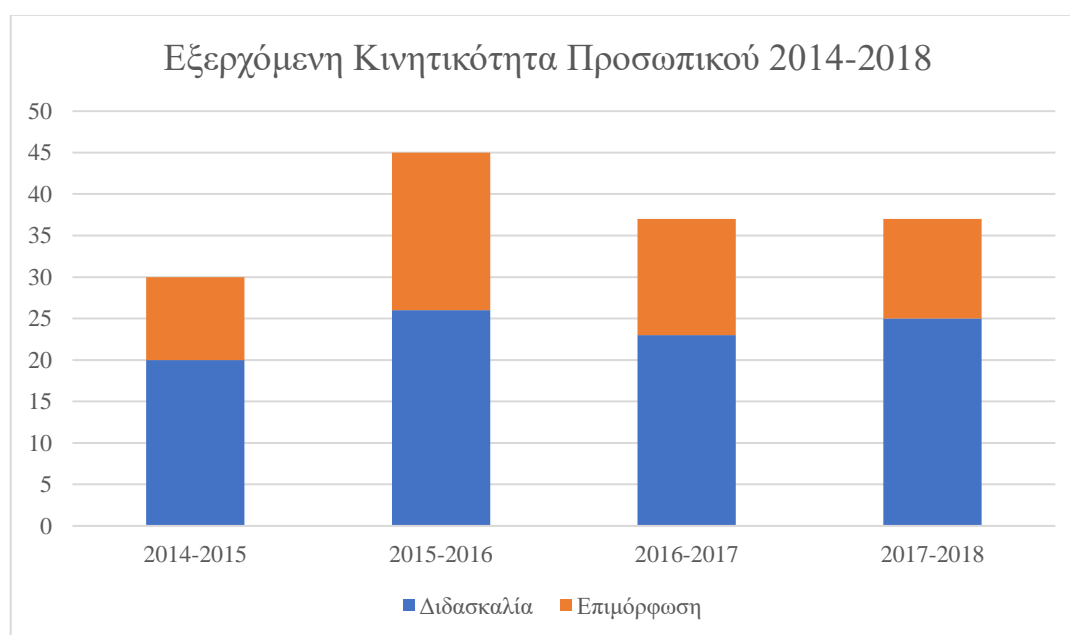
Αντιστρόφως, φαίνεται, και με βάση πάντα τα διαθέσιμα στοιχεία,¹⁹¹ ότι οι ξένοι φοιτητές και φοιτήτριες δεν επιλέγουν το ίδρυμα για πρακτική άσκηση. Στοιχεία εισερχόμενης κινητικότητας για πρακτική άσκηση υπάρχουν μόνο για το 2016-2017, αλλά και πάλι ο αριθμός είναι πολύ μικρός σε σχέση με την εξερχόμενη. Εκτός αυτού, με εξαίρεση τη χρονιά 2014-2015, που το σύνολο έφτασε τους/τις 125 φοιτητές/τριες, η εισερχόμενη κινητικότητα έχει μειούμενες τάσεις. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν το ΑΤΕΙΘ δεν είναι ελκυστικό ίδρυμα, με αποτέλεσμα να μην επιλέγεται ως ίδρυμα υποδοχής για σπουδές ή για πρακτική άσκηση.

¹⁹⁰ Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

¹⁹¹ Δεν παρατίθεται γράφημα λόγω ελλιπών δεδομένων.

Εξερχόμενη Κινητικότητα Προσωπικού¹⁹²

	Διδασκαλία	Επιμόρφωση	Σύνολο
2014-2015	20	10	30
2015-2016	26	19	45
2016-2017	23	14	37
2017-2018	25	12	37
Σύνολο	94	55	149

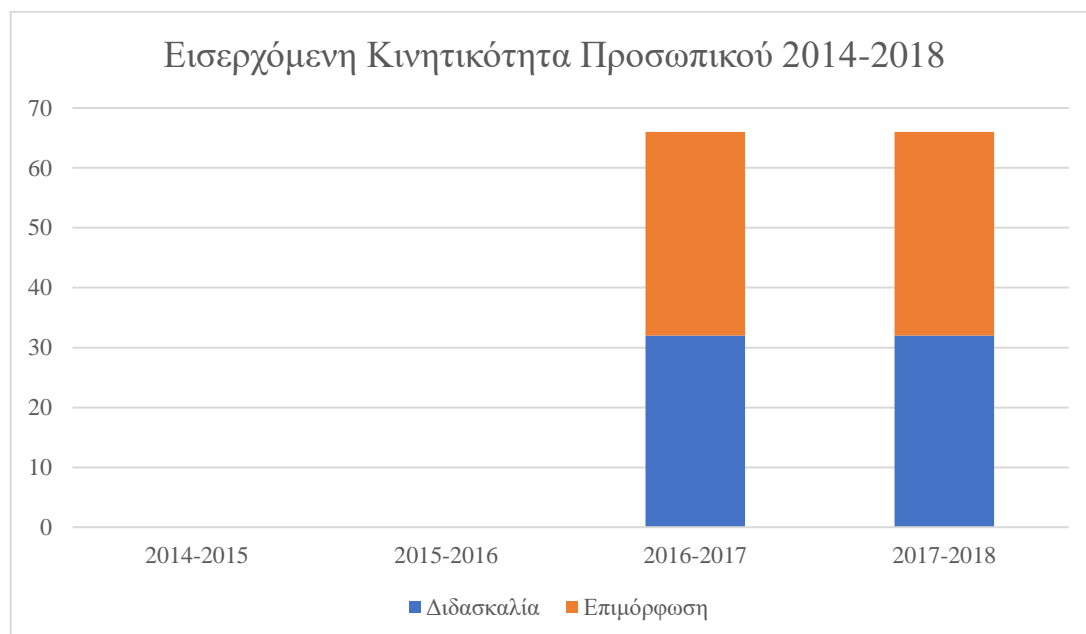
Όσον αφορά την κινητικότητα προσωπικού, τόσο για διδασκαλία όσο και για επιμόρφωση, η εξερχόμενη κινητικότητα κάθε χρονιά είναι σχετικά σε σταθερά επίπεδα, εκτός από τη χρονιά 2015-2016, οπότε άγγιξε και τα υψηλότερα επίπεδα. Τα στοιχεία αυτά, πάντως, δείχνουν ότι η διδασκαλία και η επιμόρφωση στο εξωτερικό από πλευράς προσωπικού του ΑΤΕΙΘ βρίσκεται σε μέτρια επίπεδα. Ενδιαφέρον,

¹⁹² Στοιχεία για την κινητικότητα προσωπικού υπάρχουν μετά το 2014-2015, εφόσον τότε ενσωματώθηκε ως δυνατότητα στο Erasmus+.

βέβαια, θα έχουν τα στοιχεία για τις επόμενες χρονιές, εφόσον η χρηματοδότηση που δόθηκε για το 2018-2019 και 2019-2020 ήταν σαφώς μεγαλύτερη, ιδιαιτέρως για την επιμόρφωση του προσωπικού.

Εισερχόμενη Κινητικότητα Προσωπικού

	Διδασκαλία	Επιμόρφωση	Σύνολο
2014-2015	0	0	0
2015-2016	0	0	0
2016-2017	32	34	66
2017-2018	32	34	66
Σύνολο	64	68	132

Πιο αισιόδοξα προοιωνίζονται τα στοιχεία για την εισερχόμενη κινητικότητα προσωπικού. Ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία για τις χρονιές 2014-2016 (χωρίς να είναι

γνωστό αν αυτό οφείλεται σε μηδενική κινητικότητα ή σε έλλειψη στοιχείων), τις χρονιές 2016-2018 η εισερχόμενη κινητικότητα προσωπικού, τόσο για επιμόρφωση όσο και για διδασκαλία, είναι πολύ υψηλότερη ακόμα και από την εξερχόμενη. Το προσωπικό από το εξωτερικό επιλέγει το ελληνικό ίδρυμα, γεγονός που το καθιστά ελκυστικό. Τα στοιχεία αυτό έχουν πολύ ενδιαφέρον, ειδικότερα αν ελεγχθούν σε αντιπαραβολή με την εισερχόμενη κινητικότητα φοιτητών/τριών, η οποία έχει μειούμενες τάσεις και δεν επιλέγεται σε μεγάλο βαθμό ούτε για σπουδές ούτε για πρακτική.

Συμπερασματικά και συνολικά με βάση όλα τα παραπάνω στοιχεία, είναι δυνατόν να λεχθεί ότι το ΑΤΕΙΘ έχει διεθνή παρουσία και διεκδικεί μεγάλες επιχορηγήσεις, σε σχέση μάλιστα και με άλλα ιδρύματα της χώρας. Φαίνεται πως κάθε χρόνο εξασφαλίζει όλο και μεγαλύτερα ποσά για πρακτική άσκηση φοιτητών και φοιτητριών στο εξωτερικό, αλλά και για επιμορφώσεις προσωπικού, τη στιγμή που η εξερχόμενη κινητικότητα φοιτητών και φοιτητριών είναι σε αρκετά υψηλά επίπεδα. Δε βρίσκεται, όμως, σε αντίστοιχα επίπεδα και η εισερχόμενη κινητικότητα ξένων φοιτητών και φοιτητριών, ούτε για πρακτική ούτε για σπουδές, γεγονός που δημιουργεί προβληματισμούς για την ελκυστικότητα του ιδρύματος και την εικόνα του στο εξωτερικό. Δε συμβαίνει το ίδιο με την εισερχόμενη κινητικότητα προσωπικού. Η έλλειψη στοιχείων για τα προηγούμενα χρόνια δε βοηθούν ώστε να διαφανεί μια σαφής εικόνα, ωστόσο τα υπάρχοντα στοιχεία δίνουν την εικόνα ότι το ίδρυμα επιλέγεται σε μεγαλύτερο βαθμό από προσωπικό του εξωτερικού για σπουδές και διδασκαλία, απ' ότι στέλνει το ίδιο στο εξωτερικό. Βέβαια, οι επιχορηγήσεις που λαμβάνει όλα αυτά τα χρόνια έχουν συνεχώς αυξητικές τάσεις, οπότε η γενική εικόνα ίσως δίνει αισιόδοξα μηνύματα τόσο για την εισερχόμενη όσο και για την εξερχόμενη κινητικότητα του προσωπικού.

ΚΑ2

Σε πρώτο στάδιο ελέγχθηκαν και παρουσιάζονται όλα τα δυνατά δημοσιοποιημένα αρχεία από το ΙΚΥ, τη σελίδα Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ και της

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται και τα αποτελέσματα της διεξαχθείσας έρευνας.

Ελέγχοντας όλα τα διαθέσιμα στοιχεία του ΙΚΥ στο πεδίο των συμπράξεων, αντιστοίχως, σχετικά αποτελέσματα βρέθηκαν και παρουσιάζονται και για την κινητικότητα τύπου ΚΑ2. Μέσα από αυτά φαίνεται ότι το ΑΤΕΙΘ από το 2014 έως το 2019 δε συμμετείχε σε καμία Βασική Δράση 2 (ΚΑ2) ως συντονιστής Στρατηγικής Σύμπραξης σε εγκεκριμένο σχέδιο.¹⁹³

Μόνο το 2018, ως συντονιστής σε εγκεκριμένο σχέδιο φαίνεται το Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, με τίτλο σχεδίου «Biosafety in Biotechnology: Connecting Academia with the Bioeconomy Market», κωδικό σχεδίου 2018-1-EL01- KA203-047726 και συνολική χρηματοδότηση 224.469,00 €¹⁹⁴. Ωστόσο, ακόμα η συγχώνευση των ιδρυμάτων και η μετονομασία του ΑΤΕΙΘ σε ΔΙΠΑΕ δεν είχε πραγματοποιηθεί, οπότε δεν μπορεί να ληφθεί υπόψιν. Το ίδιο συμβαίνει και το 2019, όπου το Διεθνές Πανεπιστήμιο (πρώην Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπως αναφέρεται στα αποτελέσματα) έχει εγκεκριμένο σχέδιο με τίτλο «Strategic Corporate Social Responsibility - the case of Europe», κωδικό σχεδίου 2019-1-EL01- KA203-062984 και συνολικό προϋπολογισμό 273.320,00 €.¹⁹⁵

Σύμφωνα με τα προσφερόμενα στοιχεία του ΙΚΥ, όσον αφορά τα επιλαχόντα και τα απορριφθέντα σχέδια ΚΑ2 για την περίοδο 2014-2019, δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για τα ιδρύματα που κατέθεσαν προτάσεις για συμπράξεις, αλλά δεν

---

¹⁹³Πηγές άντλησης πληροφοριών: ΙΚΥ->Στατιστικά Αιτήσεων Erasmus+ (για την Ανώτατη Εκπαίδευση) 2014: <https://www.iky.gr/el/statistika-stoixeia-ka2/erasmus-ka2-anotati-ekpaidefsi/2014>

2015: <https://create.piktochart.com/embed/23003199-2015-he-ka203>

2016: <https://create.piktochart.com/embed/22973437-2016-he-ka203>

2017: <https://create.piktochart.com/output/33666058-2017-he-ka203>

2018: <https://create.piktochart.com/output/33666746-2018-he-ka203>

2019: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3337-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka2-2019>

¹⁹⁴ ΙΚΥ, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ΚΑ2-2018, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3110-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka2-2018>

¹⁹⁵ ΙΚΥ, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης 2019-ΚΑ2, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3337-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka2-2019>

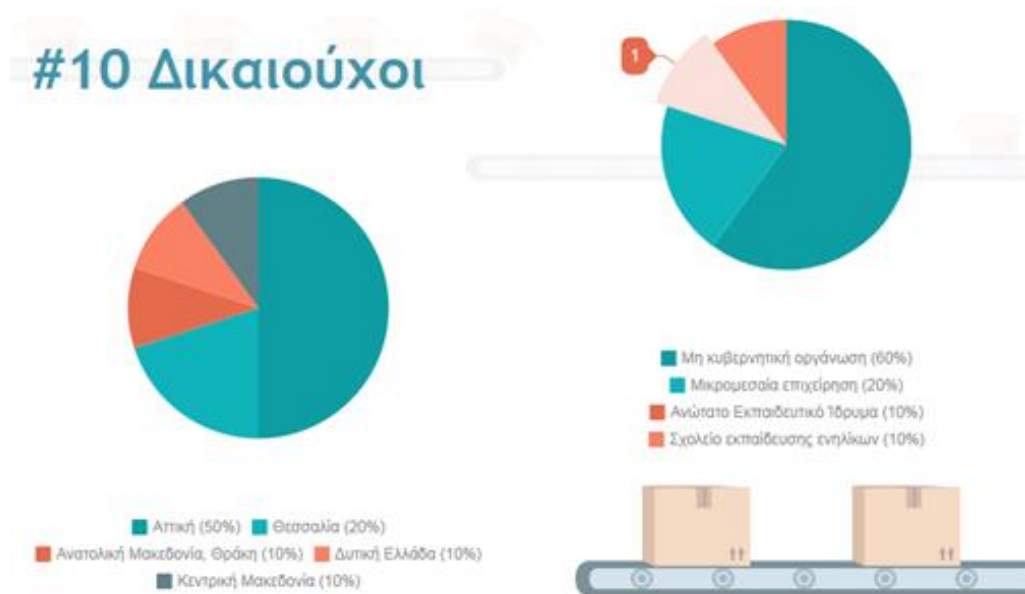
εγκρίθηκαν, καθώς στα αποτελέσματα εμφανίζεται μόνο ο αριθμός σχεδίου και ο τίτλος του. Μόνο στα αποτελέσματα του 2017,¹⁹⁶ είναι εμφανές πως από τις 32 προτάσεις που κατατέθηκαν από τα ιδρύματα της χώρας, υπήρχε μία πρόταση από το ΑΤΕΙΘ, με τίτλο «Next Generation Leaders in Innovative AgroEntrepreneurship» και αριθμό σχεδίου 2017-1-EL01- KA203-036133, η οποία όμως βρίσκεται στα επιλαχόντα σχέδια.

Έστω, όμως και το στοιχείο αυτό μας δείχνει την ενεργό προσπάθεια του ΑΤΕΙΘ να βρίσκεται στο προσκήνιο και μέσα στις εξελίξεις, όπως ορίζει και η αποστολή του. Δεν μπορούν να βγουν όμως περισσότερα και ασφαλέστερα συμπεράσματα, λόγω της μη δυνατότητας εύρεσης περισσότερων πληροφοριών μέσα από τα διαθέσιμα στοιχεία του ΙΚΥ για τις προτάσεις που κατατέθηκαν όλα αυτά τα χρόνια.

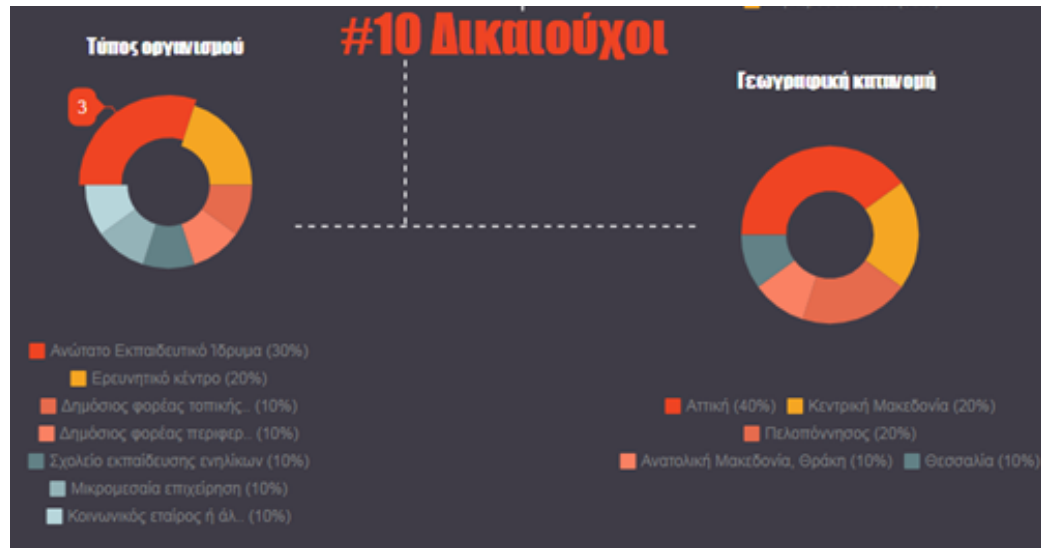
Με μια εξέταση των στοιχείων στην ιστοσελίδα του ΙΚΥ-> Αποτελέσματα Erasmus+, για τις περιόδους 2014-2019, δεν έχει εγκριθεί πρόταση με συντονιστή το ΑΤΕΙΘ (χωρίς να είναι επίσης γνωστό αν έχει κατατεθεί πρόταση και είναι επιλαχούσα ή απορριφθείσα) ούτε στα πεδία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων ή της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, τη στιγμή που υπάρχει μια ικανοποιητική συμμετοχή από άλλα ανώτατα ιδρύματα της χώρας. Ενδεικτικά, παρουσιάζονται τα στοιχεία του 2018:

---

¹⁹⁶ ΙΚΥ, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης 2017-KA2, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2945-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka2-2017>

Εικόνα 11: KA2-Εκπαίδευση Ενηλίκων, 2018. Από τους 10 δικαιούχους, η μία εγκριθείσα πρόταση ήταν από Ελληνικό Ανώτατο Ίδρυμα. Περισσότερα στο: <https://create.piktochart.com/output/33946601-2018-ae-ka204>

Εικόνα 12: KA2-Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, 2018. Από τους 10 δικαιούχους, οι τρεις εγκριθείσες προτάσεις ήταν από ελληνικά Ανώτατα Ίδρύματα. Περισσότερα στο: <https://create.piktochart.com/output/33744322-2018-vet-ka202>

Τα παραπάνω στοιχεία δε δείχνουν τη μη συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ σε προγράμματα κινητικότητας τύπου ΚΑ2. Συνεχίζει να παραμένει ως κενό, σύμφωνα πάντα με τα δημοσιευμένα στοιχεία από το ΙΚΥ α) σε πόσα προγράμματα το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως εταίρος και ως συντονιστής και β) αν έγιναν και πόσες προτάσεις για συμπράξεις που δεν εγκρίθηκαν.

Αντλώντας στοιχεία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹⁹⁷, και πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τη λίστα με όλα τα εγκεκριμένα και υλοποιηθέντα έργα ΚΑ2 από το 2014 έως σήμερα, γίνεται εμφανής η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ σε εννέα projects, σε δύο από τα οποία μάλιστα ήταν συντονιστής, γεγονός φυσικά που έρχεται σε αντιδιαστολή με τα συγκριτικά στοιχεία του ΙΚΥ για τα εγκεκριμένα σχέδια.¹⁹⁸ Παραβλέποντας τη λεπτομέρεια αυτή, αποδεικνύεται η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στα παρακάτω προγράμματα:

- Το 2014 το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως εταίρος σε πρόγραμμα με τίτλο «Job Coaching Training: Place, Train, Maintain for people with Intellectual Disabilities (ID)». Το έργο είχε κωδικό 2014-1-TR01-KA204-013427 και συνολικό προϋπολογισμό 91.615,00 ευρώ. Συντονίστρια χώρα ήταν η Τουρκία, ενώ ο τρίτος εταίρος ήταν η Πολωνία. Το έργο αποτελούσε Στρατηγική Συνεργασία στο πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Περισσότερες πληροφορίες για το παρόν έργο βρίσκονται στη σελίδα: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2014-1-TR01-KA204-013427>
- Το 2015 το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως εταίρος σε πρόγραμμα με τίτλο «Development of approaches to harmonization of a comprehensive internationalization strategies in higher education, research and innovation at EU and Partner Countries». Το έργο είχε κωδικό 561561-EPP-1-2015-1-ES-EPPKA2-CBHE-SP και συνολικό προϋπολογισμό 894.216,66 ευρώ.

---

¹⁹⁷ European Commission, Erasmus+ and Former Programmes Projects Overview ([Erasmus+ Cooperation for innovation and the exchange of good practices \(KA2\) Projects Overview](https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-projects-compendium_en)), στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-projects-compendium_en (Προσπελάστηκε στις 25/10/2019)

¹⁹⁸ Αναρωτιέται, φυσικά, κανείς/ καμιά γιατί, αναφορικά με τα στοιχεία της Επιτροπής, στα δημοσιευθέντα στοιχεία από το ΙΚΥ δεν υπάρχει στα εγκεκριμένα σχέδια πουθενά το ΑΤΕΙΘ ως συντονιστής για τις αντίστοιχες χρονιές.

Συντονίστρια χώρα ήταν η Ισπανία, με εταίρους από την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα, την Αρμενία, τη Ρωσία, τη Λευκορωσία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το έργο εντάσσονταν στο πεδίο της ανάπτυξης ικανοτήτων για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Περισσότερες πληροφορίες για το παρόν έργο βρίσκονται στη σελίδα: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplplus-project-details/#project/561561-EPP-1-2015-1-ES-EPPKA2-CBHE-SP>

- Το 2015 το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως εταίρος σε πρόγραμμα με τίτλο «Waste management curricula development in partnership with public and private sector». Το έργο είχε κωδικό 561821-EPP-1-2015-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP και συνολικό προϋπολογισμό 833.084,00 ευρώ. Συντονίστρια χώρα ήταν η Σερβία, ενώ οι εταίροι προέρχονταν από τη Βόρεια Μακεδονία, τη Σλοβενία, την Τσεχία και την Ελλάδα. Το έργο εντάσσονταν στο πεδίο της ανάπτυξης ικανοτήτων για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Περισσότερες πληροφορίες για το παρόν έργο βρίσκονται στη σελίδα: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplplus-project-details/#project/561821-EPP-1-2015-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP>
- Το 2016 το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως εταίρος σε πρόγραμμα με τίτλο «Shaping the Future Education in Tourism». Το έργο είχε κωδικό 2016-1-MK01-KA203-021651 και συνολικό προϋπολογισμό 190.215,00 ευρώ. Συντονίστρια χώρα ήταν η Βόρεια Μακεδονία, με τους υπόλοιπους εταίρους να προέρχονται από την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Κροατία. Το έργο εντάσσονταν στο πεδίο της ανάπτυξης ικανοτήτων για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Περισσότερες πληροφορίες για το παρόν έργο βρίσκονται στη σελίδα: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplplus-project-details/#project/2016-1-MK01-KA203-021651>
- Το 2017 το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως εταίρος σε πρόγραμμα με τίτλο «European Fashion Retail Supply Chain Visibility Training Resource». Το έργο είχε κωδικό 2017-1-UK01-KA202-036707 και συνολικό προϋπολογισμό 246.446,00 ευρώ. Συντονίστρια χώρα ήταν το Ηνωμένο Βασίλειο, με τους εταίρους να προέρχονται από την Ελλάδα, την Ιταλία, την Ιρλανδία και τη Γαλλία. Το έργο αποτελούσε Στρατηγική Συνεργασία στο πεδίο της

Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Περισσότερες πληροφορίες για το έργο βρίσκονται στη σελίδα: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplplus-project-details/#project/2017-1-UK01-KA202-036707>

- Το 2017 το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως συντονιστής έργου με τίτλο «Fostering university-enterprise cooperation and entrepreneurship of students via SMART Caffes». Το έργο είχε κωδικό 585620-EPP-1-2017-1-EL-EPPKA2-CBHE-JP και συνολικό προϋπολογισμό 1.000.000,00 ευρώ. Χώρες εταίροι του προγράμματος ήταν Βέλγιο, Ισπανία, Μολδαβία, Αρμενία, Λευκορωσία, Γερμανία, Βουλγαρία. Το έργο εντάσσονταν στο πεδίο της ανάπτυξης ικανοτήτων για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα βρίσκονται στη σελίδα: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplplus-project-details/#project/585620-EPP-1-2017-1-EL-EPPKA2-CBHE-JP>
- Το 2017 το ΑΤΕΙΘ επίσης συμμετείχε ως συντονιστής έργου με τίτλο «Armenian Network of Excellence in Bio-products Science and Technology». Το έργο είχε κωδικό 586136-EPP-1-2017-1-EL-EPPKA2-CBHE-JP και συνολικό προϋπολογισμό 974.325,00 ευρώ. Οι εταίροι προέρχονταν από την Αρμενία, την Πορτογαλία, τη Γερμανία και την Ιταλία. Το έργο εντάσσονταν στο πεδίο της ανάπτυξης ικανοτήτων για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα υπάρχουν στη σελίδα: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplplus-project-details/#project/586136-EPP-1-2017-1-EL-EPPKA2-CBHE-JP>
- Το 2018 το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως εταίρος σε πρόγραμμα με τίτλο «9 Conversations: Network building for self-employment of refugees». Το πρόγραμμα είχε κωδικό 2018-1-NO01-KA204-038824 και συνολικό προϋπολογισμό 216.891,00 ευρώ. Συντονίστρια χώρα ήταν η Νορβηγία, με εταίρους προερχόμενους από την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Ιταλία και τη Δανία. Το έργο αποτελούσε Στρατηγική Συνεργασία στο πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα βρίσκονται στη σελίδα <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplplus-project-details/#project/2018-1-NO01-KA204-038824>

- Το 2018 το ΑΤΕΙΘ συμμετείχε ως εταίρος σε πρόγραμμα με τίτλο «SMARTCITY: Innovative Approach Towards a Master Program on Smart Cities Technologies». Το έργο είχε κωδικό 598317-EPP-1-2018-1-BG-EPPKA2-CBHE-JP και συνολικό προϋπολογισμό 976.159,00 ευρώ. Συντονίστρια χώρα ήταν η Βουλγαρία, ενώ οι εταίροι προέρχονταν από την Αυστρία, το Καζακστάν, τη Ρουμανία, το Μογγολία, τη Ρωσία, τη Λετονία, την Ελλάδα και τη Γερμανία. Το έργο εντάσσονταν στο πεδίο της ανάπτυξης ικανοτήτων για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα βρίσκονται στη σελίδα: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/598317-EPP-1-2018-1-BG-EPPKA2-CBHE-JP>

Συγκεντρωτικά, τα στοιχεία για τα προγράμματα που συμμετείχε το ΑΤΕΙΘ τις χρονιές 2014 έως 2018 είναι τα εξής:

ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΤΟΥ ΑΤΕΙΘ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑ2 2014-2018

<i>Έτος Πρόσκλησης</i>	<i>Τύπος Συμμετοχής</i>	<i>Τίτλος Προγράμματος</i>	<i>Κωδικός Προγράμματος</i>	<i>Συμμετέχουσες Χώρες</i>
2014	Εταίρος	Job Coaching Training: Place, Train, Maintain for people with Intellectual Disabilities (ID)	2014-1-TR01- KA204-013427	Τουρκία (συντονίστρια χώρα), Ελλάδα, Πολωνία
2015	Εταίρος	Development of approaches to harmonization of a comprehensive internationalization	561561-EPP-1- 2015-1-ES- EPPKA2-CBHE- SP	Ισπανία (συντονίστρια χώρα), Ιταλία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Αρμενία,

		strategies in higher education, research and innovation at EU and Partner Countries		Ρωσία, Λευκορωσία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο
2015	Εταίρος	Waste management curricula development in partnership with public and private sector	561821-EPP-1-2015-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP	Σερβία (συντονίστρια χώρα), Βόρεια Μακεδονία, Σλοβενία, Τσεχία, Ελλάδα
2016	Εταίρος	Shaping the Future Education in Tourism	2016-1-MK01-KA203-021651	Βόρεια Μακεδονία (συντονίστρια), Ελλάδα, Βουλγαρία, Κροατία
2017	Εταίρος	European Fashion Retail Supply Chain Visibility Training Resource	2017-1-UK01-KA202-036707	Ηνωμένο Βασίλειο (συντονίστρια χώρα), Ελλάδα, Ιταλία, Ιρλανδία, Γαλλία
2017	Συντονιστής	Fostering university-enterprise cooperation and entrepreneurship of	585620-EPP-1-2017-1-EL-EPPKA2-CBHE-JP	Ελλάδα (συντονίστρια χώρα), Βέλγιο, Ισπανία, Μολδαβία, Αρμενία,

		students via SMART Caffes		Λευκορωσία, Γερμανία, Βουλγαρία
2017	Συντονιστής	Armenian Network of Excellence in Bio-products Science and Technology	586136-EPP-1- 2017-1-EL- EPPKA2-CBHE- JP	Ελλάδα (συντονίστρια χώρα), Αρμενία, Πορτογαλία, Γερμανία, Ιταλία
2018	Εταίρος	9 Conversations: Network building for self- employment of refugees	2018-1-NO01- KA204-038824	Νορβηγία (συντονίστρια χώρα), Ελλάδα, Λιθουανία, Ιταλία, Δανία
2018	Εταίρος	SMARTCITY: Innovative Approach Towards a Master Program on Smart Cities Technologies	598317-EPP-1- 2018-1-BG- EPPKA2-CBHE- JP	Βουλγαρία (συντονίστρια χώρα), Αυστρία, Καζακστάν, Ρουμανία, Μογγολία, Ρωσία, Λετονία, Ελλάδα, Γερμανία

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της διεξαχθείσας έρευνας μέσω ερωτηματολογίων σε προσωπικό του ΑΤΕΙΘ σχετικά με την κινητικότητα ΚΑ2, ώστε να γίνει διερεύνηση αυτών των στοιχείων, τα οποία δεν μπορούν να αντληθούν είτε από το ΙΚΥ είτε από τη σελίδα του ΤΕΙ.

Το ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε και διαμοιράστηκε μέσω διαδικτύου από την πλατφόρμα Google Forms. Στην συνέχεια αντλήθηκαν τα αποτελέσματα και η σχετική επεξεργασία έγινε μέσω του προγράμματος Microsoft Excel.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και αναλύονται σε τέσσερις κατηγορίες, σύμφωνα και με το ερωτηματολόγιο: 1) Γενικά στοιχεία (που παρουσιάστηκαν στην Περιγραφή του Δείγματος), 2) Συμμετοχή σε προγράμματα Erasmus+, 3) Αντίκτυπος του προγράμματος στο Ίδρυμα και 4) Προοπτικές. Παρακάτω, για κάθε κατηγορία παρουσιάζονται αναλυτικά τα ευρήματα της έρευνας με πίνακες. Στο παράρτημα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα με διαγράμματα.

1. Συμμετοχή σε προγράμματα Erasmus+

Πρώτος στόχος της έρευνας είναι να διερευνηθεί ποια η συμμετοχή του προσωπικού σε προγράμματα Erasmus+ ΚΑ1 και ΚΑ2. Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τη σχετική ενότητα.

Πίνακας 1.1: Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα κινητικότητας τύπου ΚΑ1;

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΝΑΙ	13	43,3%
ΟΧΙ	17	56,7%
Σύνολο	30	100%

Πίνακας 1.2: Αν ΝΑΙ, πότε;

	Συχνότητα	Ποσοστό
2014-2019	12	92,3%
Πριν το 2014	1	7,7%
Σύνολο	13	100%

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το 43,3% των ερωτηθέντων/εισών έχει συμμετάσχει σε κινητικότητα τύπου ΚΑ1, εκ των οποίων το 92,3% πραγματοποίησε την κινητικότητα την περίοδο 2014-2019. Μόνο ένας/μία συμμετείχε σε κινητικότητα προηγούμενη περίοδο. Το 56,7% δεν έχει συμμετάσχει σε κινητικότητα.

Πίνακας 1.3: Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα κινητικότητας τύπου ΚΑ2;

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΝΑΙ	6	20%
ΟΧΙ	24	80%
Σύνολο	30	100%

Το 20% όλων όσοι απάντησαν συμμετείχαν σε κινητικότητα τύπου ΚΑ2.

Πίνακας 1.4: Αν ΝΑΙ, συμμετείχατε ως εταίρος ή ως συντονιστής/στρια;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ως εταίρος	4	67%
Ως συντονιστής/στρια	0	0
Και τα δύο	2	33%
Σύνολο	6	100%

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το ένα τρίτο των ερωτηθέντων/εισών έχει συμμετάσχει και ως συντονιστής/στρια και ως εταίρος σε προγράμματα.

Πίνακας 1.5: Τίτλος προγράμματος, χρονιά έγκρισης και διάρκεια:

	Τίτλος	Έτος/ Διάρκεια
Ως εταίρος	Waste management curricula development in partnership with public and private sector, WAMPPP	2015/ 3 έτη (Συχνότητα: 1)
	Development of approaches to harmonization of a comprehensive internationalization strategies in higher education, research and innovation at EU and Partner Countries	2015/ 36 μήνες (Συχνότητα: 2)
	9 Conversations: Network Building for Self-employed Refugees	2018/ 2 έτη (Συχνότητα: 1)
	Job Coaching Training: Place, Train, Maintain for people with Intellectual Disabilities	2014 (Συχνότητα: 1)
	Erasmus Mundus Action 2 Partnership for Georgia, Armenia and Azerbaijan (2010 – 2368 / 001-001 –EM Action 2 – Partnerships)	2010/ 4 έτη (Συχνότητα: 1)

Ως συντονιστής/στρια	Fostering university-enterprise cooperation and entrepreneurship of students via SMART Caffes	2017 (Συχνότητα: 1)
	Armenian Network of Excellence in Bio-products Science and Technology	2017 (Συχνότητα: 1)
	Erasmus+: “SMARTCITY: Innovative Approach Towards a Master Program on Smart Cities Technologies”	2018/ 3 έτη (Συχνότητα: 1)

Στις ανοιχτού τύπου ερωτήσεις που συνόδευαν τη συμμετοχή σε ΚΑ2 αντλήθηκαν οι παραπάνω πληροφορίες, σύμφωνα με τις απαντήσεις. Λήφθηκαν απαντήσεις για 7 από τα 9 προγράμματα ΚΑ2 που συμμετείχε το ΑΤΕΙΘ, σύμφωνα με τις παραπάνω ενότητες. Επιπλέον πληροφορία που δίνεται είναι η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ σε πρόγραμμα το Erasmus Mundus το 2010 που διήρκησε 4 έτη.

Αξίζει να αναφερθεί πως από τα 7 προγράμματα για τα οποία ελήφθησαν απαντήσεις, τα 3 προέρχονται από τη Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας και Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής, 2 από τη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, 1 από τη Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας και 1 από τη Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών.

Πίνακας 1.6: Έχετε κάνει πρόταση ως συντονιστής/στρια σε πρόγραμμα ΚΑ2, που όμως δεν εγκρίθηκε;

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΝΑΙ	2	50%
ΟΧΙ	2	50%
Σύνολο	4	100%

Αν και λήφθηκαν μόνο 4 απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση, γίνεται γνωστό ότι το διδακτικό προσωπικό του ΑΤΕΙΘ έχει κάνει τουλάχιστον δύο ακόμα προτάσεις ως συντονιστής σε πρόγραμμα ΚΑ2 που όμως δεν εγκρίθηκαν. Αντίστοιχα αποτελέσματα φαίνονται για το αν έχουν υπάρξει συμμετοχές ως εταίροι σε προγράμματα που δεν εγκρίθηκαν, σύμφωνα με τον πίνακα 1.7.

Πίνακας 1.7: Έχετε συμμετάσχει σε πρόταση τύπου ΚΑ2 ως εταίρος, που όμως δεν εγκρίθηκε;

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΝΑΙ	2	50%
ΟΧΙ	2	50%
Σύνολο	4	100%

2. Αντίκτυπος του προγράμματος στο Ίδρυμα

Σύμφωνα με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με τον αντίκτυπο του προγράμματος στο Ίδρυμα, πώς ωφελήθηκε το ΑΤΕΙΘ από τη συμμετοχή του σε προγράμματα Erasmus+ ΚΑ1 και κυρίως ΚΑ2.

Πίνακας 2.1: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι σας ωφέλησε η κινητικότητα τύπου ΚΑ2 σε προσωπικό επίπεδο;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ Λίγο	0	0
Λίγο	0	0
Μέτρια	0	0
Πολύ	3	50%
Πάρα Πολύ	3	50%
Σύνολο	6	100%

Από όσους και όσες απάντησαν στο παραπάνω ερώτημα, φαίνεται πως το όφελος σε προσωπικό επίπεδο μετά τη συμμετοχή σε πρόγραμμα ΚΑ2 είναι μεγάλο έως πολύ μεγάλο.

Πίνακας 2.2: Σε ποιο βαθμό το Erasmus+ είναι ένα σημαντικό μέσο διεθνοποίησης του ιδρύματος λόγω των δυνατοτήτων που προσφέρει;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ Λίγο	0	0
Λίγο	0	0
Μέτρια	3	10%
Πολύ	12	40%
Πάρα Πολύ	15	50%
Σύνολο	30	100%

Στην παραπάνω ερώτηση, η οποία ήταν υποχρεωτική προς απάντηση, φαίνεται ότι το Erasmus+ συλλήβδην θεωρείται ένα πολύ έως πολύ σημαντικό μέσο διεθνοποίησης για το ίδρυμα.

Πίνακας 2.3: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ωφέλησε η κινητικότητα τύπου ΚΑ2 το ίδρυμα ή τη σχολή σας;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ Λίγο	1	3,3%
Λίγο	0	0
Μέτρια	8	26,7%
Πολύ	12	40%
Πάρα Πολύ	9	30%
Σύνολο	30	100%

Στην παραπάνω ερώτηση φαίνεται πως το μεγαλύτερο ποσοστό (40%) θεωρεί ότι ωφέλησε πολύ το ίδρυμα, το 30% θεωρεί ότι ωφελήθηκε πάρα πολύ, το 26,7% ότι ωφελήθηκε μέτρια, ενώ υπήρχε και μία απάντηση ότι το ίδρυμα ωφελήθηκε πολύ λίγο από το πρόγραμμα. Εξειδικεύοντας τα ποσοστά με βάση όσους/ες έχουν συμμετάσχει σε πρόγραμμα ΚΑ2, προκύπτει ότι το ίδρυμα μάλλον ωφελήθηκε πολύ έως πάρα πολύ από τη συμμετοχή σε ΚΑ2, ενώ υπάρχει και μία απάντηση ότι ωφελήθηκε σε μέτριο βαθμό.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ Λίγο	0	0
Λίγο	0	0
Μέτρια	1	16,7%
Πολύ	2	33,3%
Πάρα Πολύ	3	50%
Σύνολο	6	100%

Πίνακας 2.4.1: Ποια ήταν τα οφέλη στη Σχολή σας ή το Τμήμα σας από το πρόγραμμα Erasmus+ KA2; Παρακαλώ επιλέξτε όσα ισχύουν:

	Συχνότητα	Ποσοστό
Οφέλη που προέκυψαν από την προσωπική ανάπτυξη	24	80%
Εισαγωγή καινοτόμων διδακτικών μεθόδων	10	33,3%
Προσέλκυση διδακτικού προσωπικού από το εξωτερικό	11	36,7%
Προσέλκυση προσωπικού από τον κόσμο των επιχειρήσεων	3	10%
Αλλαγή προγραμμάτων σπουδών	3	10%
Συνεργασίες με ιδρύματα του εξωτερικού	17	56,7%
Συμπράξεις στο χώρο της έρευνας	9	30%
Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων	0	0
Βελτίωση των υποστηρικτικών υπηρεσιών	3	10%
Βελτίωση της φήμης του ιδρύματος	18	60%
Συμπράξεις και συνεργασίες με τοπικούς φορείς	5	16,7%
Αύξηση της εισερχόμενης κινητικότητας	17	56,7%
Ενίσχυση της διεθνοποίησης του Ιδρύματος	24	80%
Άλλο: Δικτύωση και ανταλλαγή καλών πρακτικών	1	3,3%

Βάσει των απαντήσεων στο συγκεκριμένο ερώτημα, τα μεγαλύτερα οφέλη του ιδρύματος από τη συμμετοχή σε πρόγραμμα KA2 είναι αυτά που προέκυψαν από την προσωπική ανάπτυξη και η ενίσχυση της διεθνοποίησης του Ιδρύματος, με ποσοστό 80%. Ακολουθούν η βελτίωση της φήμης του Ιδρύματος με ποσοστό 60%, η αύξηση της εισερχόμενης κινητικότητας και συνεργασίες με ιδρύματα του εξωτερικού με ποσοστό 56,7%. Μικρότερα ποσοστά λαμβάνουν η εισαγωγή καινοτόμων διδακτικών μεθόδων (33,3%), η προσέλκυση διδακτικού προσωπικού από το εξωτερικό (36,7%) και οι συμπράξεις στο χώρο της έρευνας (30%), ενώ καμία απάντηση δεν ελήφθη για

την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων. Υπήρχε και μία απάντηση που προέκυψε από συμμετέχοντα/ουσα, σχετικά με τη δικτύωση και ανταλλαγή καλών πρακτικών.

Αξίζει να γίνει ειδική αναφορά σε όσους/ες συμμετείχαν σε πρόγραμμα ΚΑ2. Στον πίνακα 2.4.2 φαίνεται πως τα μεγαλύτερα οφέλη ήταν αυτά που προέκυψαν από την προσωπική ανάπτυξη, η ανάπτυξη συνεργασιών με ιδρύματα του εξωτερικού και η ενίσχυση της διεθνοποίησης του Ιδρύματος, που απαντήθηκαν από το 100% των συμμετεχόντων/ουσών. Ακολουθούν η αύξηση της εισερχόμενης κινητικότητας, η βελτίωση της φήμης του ιδρύματος και η προσέλκυση διδακτικού προσωπικού από το εξωτερικό, που απαντήθηκαν από τα 2/3.

Πίνακας 2.4.2: Ποια ήταν τα οφέλη στη Σχολή σας ή το Τμήμα σας από το πρόγραμμα Erasmus+ ΚΑ2; Παρακαλώ επιλέξτε όσα ισχύουν:

	Συχνότητα	Ποσοστό
Οφέλη που προέκυψαν από την προσωπική ανάπτυξη	6	100%
Εισαγωγή καινοτόμων διδακτικών μεθόδων	3	50%
Προσέλκυση διδακτικού προσωπικού από το εξωτερικό	4	66,7%
Προσέλκυση προσωπικού από τον κόσμο των επιχειρήσεων	1	16,7%
Αλλαγή προγραμμάτων σπουδών	1	16,7%
Συνεργασίες με ιδρύματα του εξωτερικού	6	100%
Συμπράξεις στο χώρο της έρευνας	3	50%
Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων	0	0
Βελτίωση των υποστηρικτικών υπηρεσιών	2	33,3%
Βελτίωση της φήμης του ιδρύματος	4	66,7%
Συμπράξεις και συνεργασίες με τοπικούς φορείς	2	33,3%

Αύξηση της εισερχόμενης κινητικότητας	4	66,7%
Ενίσχυση της διεθνοποίησης του Ιδρύματος	6	100%
Άλλο: Δικτύωση και ανταλλαγή καλών πρακτικών	1	3,3%

Πίνακας 2.5: Πόσο θεωρείτε ότι ωφέλησε το πρόγραμμα Erasmus+ στην ανάπτυξη του ιδρύματος;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ Λίγο	0	0
Λίγο	0	0
Μέτρια	7	23,3%
Πολύ	14	46,7%
Πάρα Πολύ	9	30%
Σύνολο	30	100%

Από το σύνολο των απαντήσεων, φαίνεται ότι το Ίδρυμα ωφελήθηκε πολύ από τη συμμετοχή του σε προγράμματα Erasmus+, με ποσοστό 46,7%. Το 30% θεωρεί ότι ωφελήθηκε πάρα πολύ, ενώ το 23,3% ότι ωφελήθηκε σε μέτριο βαθμό.

Πίνακας 2.6: Το Erasmus+ ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΝΑΙ	26	86,7%
ΟΧΙ	4	13,3%
Σύνολο	30	100%

Η πολύ μεγάλη πλειοψηφία κρίνει πως το Erasmus+ ανταποκρίνεται σε σύγχρονες προκλήσεις των ιδρυμάτων, ενώ υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό (13,3%) που πιστεύει το αντίθετο.

Πίνακας 2.7: Το Erasmus+ ανταποκρίνεται σε ανάγκες που δε θα καλύπτονταν από άλλα εθνικά ή ευρωπαϊκά προγράμματα.

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΝΑΙ	28	93,3%
ΟΧΙ	2	6,7%
Σύνολο	30	100%

Το 93,3% θεωρεί πως το Erasmus+ καλύπτει ανάγκες που δε θα μπορούσαν να καλυφθούν από άλλα εθνικά ή ευρωπαϊκά προγράμματα, ενώ μόνο το 6,7% έχει την αντίθετη άποψη.

Πίνακας 2.8: Ποια είναι αξιολόγησή σας όσον αφορά το πρόγραμμα Erasmus+ εν γένει;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Κακή	0	0
Μέτρια	0	0
Καλή	2	6,7%
Πολύ Καλή	18	60%
Εξαιρετική	10	33,3%
Σύνολο	30	100%

Το 60% κρίνει πολύ καλό εν γένει το πρόγραμμα Erasmus+, ενώ το 33,3% εξαιρετικό. Ένα πολύ μικρό ποσοστό, το 6,7%, το κρίνει απλώς καλό.

3. Προοπτικές

Στο μέρος αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας στο επίπεδο των προοπτικών.

Πίνακας 3.1.1: Ποιες θεωρείτε τις πιθανότερες προοπτικές του ΑΤΕΙΘ για το μέλλον στα πλαίσια του Erasmus+;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμπράξεις με ξένα ιδρύματα	27	90%
Συμπράξεις με άλλα ελληνικά ιδρύματα	11	36,7%
Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	10	33,3%
Ενίσχυση των συνεργασιών με τον κόσμο των επιχειρήσεων	12	40%
Συμπράξεις με το Δήμο Δέλτα για καίρια ζητήματα	5	16,7%
Αλλαγή των προγραμμάτων σπουδών	7	23,3%
Συμμετοχή σε πρόγραμμα Erasmus+ τύπου KA3	5	16,7%

Η μεγαλύτερη πλειοψηφία θεωρεί την πιθανότερη προοπτική τις συμπράξεις με ξένα ιδρύματα, με ποσοστό 90% επί των απαντήσεων. Αντιθέτως, όλα τα υπόλοιπα κινούνται σε χαμηλότερα επίπεδα, με την ενίσχυση των συνεργασιών με τον κόσμο των επιχειρήσεων να ακολουθεί με 40%, τις συμπράξεις με άλλα ελληνικά ιδρύματα με ποσοστό 36,7% και την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας με ποσοστό 33,3%.

Αξίζει να εξειδικευτούν οι απαντήσεις όσων έχουν συμμετάσχει σε κινητικότητα τύπου KA2, όπως φαίνονται στον πίνακα 3.1.1. Οι συμπράξεις με ξένα ιδρύματα και η ενίσχυση των συνεργασιών με τον κόσμο των επιχειρήσεων θεωρούνται κατά 100% προοπτική για το μέλλον του Ιδρύματος (πλέον ΔΙΠΑΕ) στα πλαίσια του Erasmus+. Μεγάλο ποσοστό απαντήσεων έλαβε και η συμμετοχή σε προγράμματα τύπου KA3, μια προοπτική η οποία «χάθηκε» μέσα στις απαντήσεις του συνόλου των ερωτηθέντων/εισών. Το μικρότερο ποσοστό έλαβαν οι συμπράξεις με άλλα ελληνικά ιδρύματα (16,7%) και καμία απάντηση δεν έλαβε η προοπτική των

συμπράξεων με το Δήμο Δέλτα για καίρια ζητήματα. Γενικά, παρατηρείται μεγάλη διαφορά στις απαντήσεις στα δύο σύνολα.

Πίνακας 3.1.1: Ποιες θεωρείτε τις πιθανότερες προοπτικές του ΑΤΕΙΘ για το μέλλον στα πλαίσια του Erasmus+;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμπράξεις με ξένα ιδρύματα	6	100%
Συμπράξεις με άλλα ελληνικά ιδρύματα	1	16,7%
Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	3	50%
Ενίσχυση των συνεργασιών με τον κόσμο των επιχειρήσεων	6	100%
Συμπράξεις με το Δήμο Δέλτα για καίρια ζητήματα	0	0
Αλλαγή των προγραμμάτων σπουδών	2	33,3%
Συμμετοχή σε πρόγραμμα Erasmus+ τύπου KA3	4	66,7%

Πίνακας 3.2: Από τη μέχρι τώρα εμπειρία σας, πόσο πιθανό θεωρείτε το ενδεχόμενο σύμπραξης του ΑΤΕΙΘ με το Δήμο Δέλτα, προς όφελος των αναγκών του Δήμου, από τη μία, για την εκπλήρωση της αποστολής του ΑΤΕΙΘ από την άλλη;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ Λίγο	4	13,3%
Λίγο	8	26,7%
Μέτρια	12	40%
Πολύ	5	16,7%
Πάρα Πολύ	1	3,3%

Σύνολο	30	100%

Στην προοπτική των συμπράξεων με το Δήμο Δέλτα, φαίνεται πως η τάση είναι αρνητική, θεωρώντας μέτρια πιθανή έως λίγο πιθανή την προοπτική συμπράξεων με τον οικείο Δήμο, παρόλο που αποτελεί αποστολή του ΑΤΕΙΘ. Παρόμοιες φαίνονται και οι απαντήσεις όσων έχουν συμμετάσχει σε ΚΑ2, εφόσον έχουν αρνητική τάση, εκτός από μία απάντηση που το θεωρεί πάρα πολύ πιθανό, όμως αντιφάσκει με τις προηγούμενες απαντήσεις.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ Λίγο	0	0
Λίγο	3	50%
Μέτρια	2	33,3%
Πολύ	0	0
Πάρα Πολύ	1	16,7%
Σύνολο	6	100%

ΚΑ3

Μετά από σχετική έρευνα στις ιστοσελίδες του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών, του ΑΤΕΙΘ, αλλά και σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹⁹⁹ σχετικά με όλα τα υλοποιηθέντα έργα ΚΑ3, από το 2014 έως το 2019, φάνηκε ότι το ΑΤΕΙΘ δε συμμετείχε σε κανένα έργο τέτοιου είδους, ούτε ως εταίρος ούτε ως συντονιστής.

¹⁹⁹ European Commission, Erasmus+ and Former Programmes Projects Overview ([Erasmus+ Support for policy reform \(KA3\) Projects Overview](https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-projects-compendium_en)), στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-projects-compendium_en (Προσπελάστηκε στις 25/10/2019)

Ανάλυση, Σύνθεση & Σχολιασμός

Σε αυτό το μέρος της εργασίας αναλύονται και σχολιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας, όπως αυτά παρουσιάστηκαν αναλυτικά παραπάνω:

ΚΑΙ

Όπως φάνηκε από την ανάλυση των δημοσιοποιημένων στοιχείων του ΙΚΥ, το ΑΤΕΙΘ ήταν από τα δέκα κορυφαία ελληνικά ιδρύματα σε κινητικότητα ακαδημαϊκού προσωπικού για διδασκαλία και επιμόρφωση, καθώς και για υποδοχή και μετακίνηση φοιτητών και φοιτητριών για πρακτική άσκηση, ως το 2014. Μετά, δεν παρουσιάζεται η ίδια εικόνα. Σύμφωνα με τις ληφθείσες χρηματοδοτήσεις στα πλαίσια του Erasmus+ την περίοδο 2014-2019, παρατηρούνται συνεχώς αυξητικές τάσεις, με αποκορύφωμα τη χρονιά 2019, όπου και το ΑΤΕΙΘ έλαβε τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση. Το μεγαλύτερο ποσό, δε, δίνεται για πρακτική άσκηση φοιτητών και φοιτητριών, ενώ έχει μεγαλώσει και το ποσό που δίνεται για επιμόρφωση προσωπικού, γεγονός που αιτιολογείται αν λάβουμε υπόψιν το πόσο ευνοείται η προσωπική ανάπτυξη μέσα από κινητικότητα και πόσο το ίδιο το ίδρυμα ωφελείται από αυτήν την ανάπτυξη. Σημαντικό στοιχείο είναι και ότι το ΑΤΕΙΘ αυτά τα χρόνια είναι ανάμεσα στα δεκαπέντε πρώτα ελληνικά ιδρύματα που διεκδικούν και λαμβάνουν τις μεγαλύτερες χρηματοδοτήσεις στα πλαίσια του Erasmus+, τη στιγμή που παράλληλα είναι συνολικά το τρίτο ΤΕΙ, πίσω από το ΤΕΙ Αθήνας και Όμιλο ΤΕΙ Αθήνας.

Σύμφωνα, επίσης, με την ανάλυση των δημοσιοποιημένων στοιχείων του γραφείου Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ φαίνεται ότι χρόνο με το χρόνο αυξάνεται η εξερχόμενη κινητικότητα φοιτητών/τριών για πρακτική άσκηση, ενώ μειώνεται για σπουδές. Δεν ισχύει όμως το ίδιο για την εισερχόμενη κινητικότητα, η οποία παραμένει συγκριτικά σε χαμηλά επίπεδα, γεγονός που δείχνει το ίδρυμα μη ελκυστικό. Η εξερχόμενη κινητικότητα προσωπικού και για επιμόρφωση και για διδασκαλία, από την άλλη, κινείται σε σταθερά επίπεδα, ενώ πιο αισιόδοξα είναι τα στοιχεία για την εισερχόμενη κινητικότητα προσωπικού, που δείχνουν ότι το ίδρυμα έχει ζήτηση στο προσωπικό. Βέβαια, δεν είναι όλα τα στοιχεία διαθέσιμα από το γραφείο Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ, εφόσον για πολλές χρονιές λείπουν δεδομένα, με αποτέλεσμα να μπορεί να μπορεί να εξαχθεί μια γενική εικόνα, αλλά όχι συνολικά συμπεράσματα.

ΚΑ2

Τα δημοσιοποιημένα στοιχεία του ΙΚΥ για τη συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ σε προγράμματα ΚΑ2 δε δίνουν την ευκαιρία να εξαχθεί κανένα συμπέρασμα ως προς το Ίδρυμα. Αυτό συμβαίνει αφενός γιατί το ΙΚΥ δημοσιεύει τα στοιχεία όλων όσων είναι συντονιστές και όχι εταίροι σε ξένα έργα, αφετέρου γιατί για τα δύο προγράμματα που το ΑΤΕΙΘ ήταν συντονιστής δεν υπάρχουν αναρτημένα στοιχεία, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να βγουν ασφαλή συμπεράσματα. Πάντως, με βάση τα στοιχεία της Επιτροπής, το ΑΤΕΙΘ εμφανίζεται σε εννέα έργα ΚΑ2, δύο ως συντονιστής και επτά ως εταίρος την περίοδο 2014-2019.

1. Συμμετοχή σε προγράμματα Erasmus+

Η έρευνα που διεξήχθη επιβεβαίωσε τη συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ σε 7 από τα 9 από τα παραπάνω έργα. Ενδιαφέρον έχει ότι βρέθηκαν στοιχεία και για τη συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ σε προγράμματα Erasmus Mundus. Από τα 7 προγράμματα για τα οποία ελήφθησαν απαντήσεις, τα 3 προέρχονται από τη Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας και Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής, 2 από τη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, 1 από τη Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας και 1 από τη Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών. Επιπλέον, υπήρχαν απαντήσεις για 5 έργα, που οι ίδιοι άνθρωποι έχουν συμμετάσχει και ως εταίροι και ως συντονιστές, γεγονός που δείχνει έντονη δραστηριοποίηση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός πως έχουν γίνει προτάσεις από διδάσκοντες/ουσες του ΑΤΕΙΘ τόσο για συντονιστές όσο και για εταίροι σε προγράμματα ΚΑ2, έργα που όμως δεν εγκρίθηκαν. Παρόλα αυτά, φαίνεται η εντονότερη δραστηριοποίηση ορισμένων διδασκόντων/ουσών που έχουν ήδη εμπειρία από προγράμματα για περισσότερες συμμετοχές σε κινητικότητες.

Τα στοιχεία που αφορούν την κινητικότητα τύπου ΚΑ1 δείχνουν σχεδόν μετριασμένη τη συμμετοχή των ερωτηθέντων/εισών, οπότε δεν μπορούν να ληφθούν ασφαλή συμπεράσματα.

2. Αντίκτυπος του προγράμματος στο Ίδρυμα

Όσον αφορά τον αντίκτυπο του προγράμματος, φαίνεται πως κρίνεται πολύ σημαντικό σε προσωπικό επίπεδο, καθώς όλες οι απαντήσεις συμφωνούν ότι οι ωφέλειες είναι μεγάλες έως πολύ μεγάλες. Αντίστοιχα, σημαντικός φαίνεται να είναι κατά συμφωνία των περισσότερων και ο αντίκτυπος του προγράμματος στη διεθνοποίηση του Ίδρυματος. Σε αρκετά μεγάλο βαθμό φαίνεται πως ευνόησε το πρόγραμμα ΚΑ2 το ίδρυμα ή τις αντίστοιχες σχολές. Γενικότερα, θετική κρίνεται η συνολική αξιολόγηση του προγράμματος από το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων/εισών και συμφωνούν σε πολύ μεγάλο βαθμό ότι το Erasmus+ ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες των Ιδρυμάτων και στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σήμερα τα Ίδρύματα.

Τα μεγαλύτερα οφέλη που αποκόμισε το Ίδρυμα μέσω του προγράμματος Erasmus+ φαίνεται, βάσει της συνολικότερης εικόνας των απαντήσεων, να είναι αυτά που προέκυψαν μέσα από την προσωπική ανάπτυξη των συμμετεχόντων/ουσών στο πρόγραμμα, η ανάπτυξη συνεργασιών με ιδρύματα του εξωτερικού και η ενίσχυση της διεθνοποίησης του Ίδρυματος. Σημαντικό ποσοστό λαμβάνουν και η αύξηση της εισερχόμενης κινητικότητας, η βελτίωση της φήμης του ιδρύματος και η προσέλκυση διδακτικού προσωπικού από το εξωτερικό. Μικρή θέση κατέχει η προσέλκυση προσωπικού από τον κόσμο των επιχειρήσεων, ενώ δεν ευνοήθηκαν πολύ οι συμπράξεις στο χώρο της έρευνας, η εισαγωγή καινοτόμων διδακτικών μεθόδων και καθόλου η ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων.

Γενικά, φαίνεται πως το πρόγραμμα Erasmus+ είναι χρήσιμο εργαλείο και αξιολογείται θετικά για το Ίδρυμα, καθώς ευνοεί πολύ την εικόνα του, τη διεθνοποίησή του και την ανάπτυξη του προσωπικού του. Όμως, υστερεί σε σχέση με τα μεγαλύτερα οφέλη στα οποία αποσκοπεί, την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, την ενίσχυση των συμπράξεων και την προσέλκυση κόσμου από το χώρο των επιχειρήσεων. Αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί εν μέρει από τη μικρή συμμετοχή του Ίδρυματος σε προγράμματα Erasmus+ ΚΑ2, εφόσον, αν και αποτελεί ένα πολύ μεγάλο Ίδρυμα πανελλαδικώς, συμμετείχε μόνο σε 9 προγράμματα ΚΑ2 με ξένα ιδρύματα.

3. Προοπτικές

Βάσει του συνόλου των απαντήσεων, ως μεγαλύτερη προοπτική για το Ίδρυμα εμφανίζονται η ενίσχυση των συνεργασιών με ξένα ιδρύματα και με τον κόσμο των επιχειρήσεων. Οι συμμετέχοντες/ουσες σε προγράμματα ΚΑ2, μάλιστα, σε μεγάλο βαθμό θεωρούν ως προοπτική και τη συμμετοχή σε προγράμματα τύπου ΚΑ3. Η αλλαγή προγραμμάτων σπουδών κατέχει μικρή θέση. Εντύπωση προκαλεί που στις προοπτικές μικρή θέση λαμβάνει και η ενίσχυση των συνεργασιών με άλλα ελληνικά ιδρύματα, και στα χαμηλότερα επίπεδα βρίσκεται η συνεργασία με τον οικείο Δήμο για αντιμετώπιση των προκλήσεων του Δήμου, ποσοστά που ίσως θα ήταν αναμενόμενο να είναι υψηλότερα λόγω της αποστολής των ΤΕΙ. Η συνεργασία με τον οικείο Δήμο, μάλιστα, δεν αναδύεται ως προοπτική, σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών.

Γ' Μέρος: Συμπεράσματα και Προτάσεις

Η βιβλιογραφική έρευνα ανέδειξε τις ωφέλειες του προγράμματος κινητικότητας σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, σε επίπεδο οργανισμών, αλλά και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Τα οφέλη της κινητικότητας τύπου ΚΑ1 είναι λίγο πολύ γνωστά, λόγω της μορφής των προγραμμάτων και τα προηγούμενα χρόνια. Δεν είναι όμως τόσο γνωστά τα οφέλη και δεν υπάρχουν αρκετές μελέτες που εξετάζουν πώς ωφελούνται τα ιδρύματα από τη συμμετοχή τους σε προγράμματα ΚΑ2 και ΚΑ3, κυρίως επειδή τα αποτελέσματά τους είναι πιο μακροπρόθεσμα και οι δράσεις μεγαλύτερης εμβέλειας.

Όσον αφορά την έρευνα, ο ΑΤΕΙΘ συμμετέχει ενεργά όλα αυτά τα χρόνια στο Erasmus+ και -θα μπορούσαμε να πούμε- κατέχει και πρωταγωνιστικό ρόλο στις κινητικότητες τύπου ΚΑ1. Δε συμβαίνει όμως το ίδιο για την κινητικότητα τύπου ΚΑ2, όπου έχει 9 παρουσίες ως εταίρος και ως συντονιστής τα τελευταία χρόνια, και ΚΑ3, που δεν έχει καμία. Η συνολικότερη αποτίμηση για το πρόγραμμα από το προσωπικό του ΑΤΕΙΘ είναι θετική και τα οφέλη αφορούν κυρίως τη βελτίωση της εικόνας του, την ενίσχυση της διεθνοποίησης και των συνεργασιών, τα άμεσα δηλαδή οφέλη που μπορεί να αποκομίσει το ίδρυμα από το πρόγραμμα ΚΑ2. Δεν παρουσιάζονται όμως οφέλη τα οποία εμφανίζονται ως βασικός στόχος του προγράμματος, δηλαδή η ενίσχυση συνεργασιών με τον κόσμο των επιχειρήσεων, η αλλαγή προγραμμάτων σπουδών, η ένταση της έρευνας και της καινοτομίας. Αντίθετα, η ενίσχυση των συνεργασιών με ξένα ιδρύματα και με τον κόσμο των επιχειρήσεων αναδύονται ως οι βασικότερες προοπτικές. Αμελητέα ωστόσο μπορεί να θεωρηθεί η προοπτική συνεργασιών με το Δήμο Δέλτα για συμπράξεις σε καίρια ζητήματα.

Αν σταθούμε στα τελευταία αυτά δεδομένα, σε αντιπαράβολή με τις δυνατότητες που παρέχει το Erasmus+ και τα μέχρι τώρα γνωστά στοιχεία, θα μπορούσαμε να πούμε πως το ΑΤΕΙΘ αποκομίζει τα περισσότερα δυνατά οφέλη για την ανάπτυξη του προσωπικού και των φοιτητών/τριών του, δεν προχωράει όμως στα παραπάνω, πέρα από μεμονωμένες περιπτώσεις. Το Erasmus+ παρέχει πολλές

ευκαιρίες μέσω των ευκαιριών συμπράξεων που θα μπορούσαν να γίνουν αντικείμενο αξιοποίησης από το ίδρυμα και να το οδηγήσουν στην ευρύτερη ανάπτυξή του.

Περιορισμοί και Προτάσεις

Με βάση την έρευνα που διεξήχθη, για την κινητικότητα τύπου ΚΑ1 και για την κινητικότητα τύπου ΚΑ2 στο ΑΤΕΙΘ, ακολουθήθηκε διαφορετική μεθοδολογία. Περισσότερο αξιόπιστα μπορούν να θεωρηθούν τα αποτελέσματα που αφορούν την κινητικότητα τύπου ΚΑ1, εφόσον όλα τα στοιχεία αντλήθηκαν από επίσημες πηγές. Το ίδιο αξιόπιστα θεωρούνται και τα αποτελέσματα σχετικά με τις συμμετοχές του ΑΤΕΙΘ σε προγράμματα ΚΑ2, εφόσον οι βασικές πληροφορίες αντλήθηκαν από στοιχεία της Επιτροπής.

Ωστόσο, τα αποτελέσματα που βασίζονται στην πρωτογενή έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου δεν μπορούν να γενικευτούν. Το μέγεθος του δείγματος και ο διαθέσιμος χρόνος για την έρευνα κρίθηκαν ως κύρια περιοριστικά στοιχεία. Από τη μία, οι χρονικοί περιορισμοί δεν επιτρέπουν την επανάληψη της έρευνας. Από την άλλη, το δείγμα, λόγω του ότι λήφθηκε μέσω της μεθόδου της χιονοστιβάδας, δεν είναι αντιπροσωπευτικό της ευρύτερης κοινότητας του προσωπικού.²⁰⁰ Στην έρευνα συμμετείχαν μόνο 30 άτομα, διδακτικού και διοικητικού προσωπικού, τα οποία αποτελούν ένα μικρό ποσοστό του συνολικού προσωπικού του ΑΤΕΙΘ. Ουσιαστικά, η επιλογή του δείγματος από κάτω προς τα πάνω, με τη συγκέντρωση του ελάχιστου αριθμού απαντώντων, οδηγεί στο να μην μπορεί να εκτιμηθεί η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος.²⁰¹ Βέβαια, περισσότερο αντιπροσωπευτικό θα μπορούσε να θεωρηθεί το δείγμα που έχει συμμετάσχει σε ΚΑ2. Όμως, αποτέλεσε επίσης περιορισμό η αδυναμία διεξαγωγής ποιοτικής έρευνας στοχευμένη σε όσους και όσες συμμετείχαν σε προγράμματα ΚΑ2, λόγω της απουσίας της ερευνήτριας μακριά από Ίδρυμα. Ακόμα, μεγάλος περιορισμός ήταν ότι το ερωτηματολόγιο δεν μπορούσε να διαχυθεί μέσω του γραφείου Erasmus+ του ΑΤΕΙΘ, λόγω του νόμου

---

²⁰⁰ Cohen et al., 2008: 169-170

²⁰¹ Cohen et al., 2008: 149

περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Τέλος, η μετατροπή του ιδρύματος σε ΔΠΙΑΕ, που συνέπεσε με τη συγγραφή της παρούσας εργασίας, έφερε αλλαγές σε επίπεδο μετακίνησης προσωπικού αλλά και λογαριασμός ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ή ιστοσελίδων σχολών, με αποτέλεσμα ίσως να μη γίνει σωστή η επικοινωνία του ερωτηματολογίου.

Γι' αυτό, αναδύονται άλλες δυνατότητες για μελλοντικά πεδία έρευνας σχετικά με τη συμμετοχή και την ανάπτυξη του ιδρύματος μέσα από το Erasmus+. Η διεξαγωγή έρευνας για την αξιολόγηση των προγραμμάτων ΚΑ2, πώς λειτούργησαν και πώς εξέλιξαν το ίδρυμα θα μπορούσε να αποτελέσει μελλοντικό πεδίο έρευνας, εφόσον πλέον είναι γνωστές όλες οι συμμετοχές του σε τέτοια προγράμματα. Θα μπορούσε επίσης να γίνει ποσοτική έρευνα με άλλη δειγματοληψία και με άλλο μεθοδολογικό εργαλείο που να αφορά το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού του Ιδρύματος. Ωστόσο, προτείνεται η διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας με δείγμα αποκλειστικά από συμμετέχοντες/ουσες σε ΚΑ2, ώστε να μπορούν να ελεγχθούν και άλλες παράμετροι για τις δυνατότητες, ευκαιρίες, οφέλη, δυσκολίες και προοπτικές. Μελλοντικό πεδίο έρευνας, επίσης, θα μπορούσε να αποτελέσει και η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ (ή ΔΠΙΑΕ) σε προγράμματα Erasmus+ Mundus, συμμετοχή η οποία φαίνεται υπαρκτή μέσα από τη διεξαχθείσα έρευνα.

Τέλος, αξίζει να γίνουν ορισμένες προτάσεις για να αξιοποιηθεί ευρύτερα και **η προστιθέμενη αξία του Erasmus+ σε όλα τα επίπεδα:**

- Η εξεύρεση πολλών στοιχείων για τις συμμετοχές του ΑΤΕΙΘ σε ΚΑ2 ήταν αρκετά δύσκολη. Για κάποια έργα δεν υπήρχε ιστοσελίδα ή δεν εμφανιζόταν η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ, ούτε μπορούν να αντληθούν στοιχεία από την ιστοσελίδα του Ιδρύματος. Κάποιες γραμματείες δεν ήταν ενημερωμένες για τη συμμετοχή ανθρώπων της σχολής τους σε έργα ΚΑ2, ενώ δεν υπήρχαν στοιχεία ούτε στις σελίδες των σχολών και των Τμημάτων. Σε κάποιες περιπτώσεις έλειπαν πληροφορίες και για τους/τις επιστημονικά υπεύθυνους ή δεν υπήρχαν στοιχεία επικοινωνίας τους. Παράλληλα, δεν ανταποκρίθηκαν όλοι/ες στην έρευνα. Ως αποτέλεσμα της αδυναμίας εξεύρεσης πολλών σχετικών στοιχείων, προτείνεται και η καλύτερη και μεγαλύτερη διάχυση,

τόσο διαδικτυακά όσο και από τους ίδιους τους συμμετέχοντες/ουσες. Θα μπορούσε, επίσης, να δημιουργηθεί πλατφόρμα στη σελίδα του Ιδρύματος ώστε να μπορεί κάποιος/α να ενημερωθεί για τα προγράμματα στα οποία συμμετέχει το ΑΤΕΙΘ, αλλά και να φαίνονται τα αποτελέσματα αυτών. Η πλατφόρμα θα μπορούσε να παράσχει στοιχεία, τα οποία θα μπορούσαν να γίνουν αντικείμενο άλλων μελετών, αλλά και διάχυσης καλών πρακτικών.

- Η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη μας αφορά όλους/ες και μπορεί να συμβάλλει στη βελτιστοποίηση της ποιότητας ζωής μας. Δεδομένων των προσφερόμενων ευκαιριών από τα προγράμματα Erasmus+ σε επίπεδο συμπράξεων σε όλα τα πεδία, προτείνεται η ενίσχυση των συνεργασιών με τον οικείο Δήμο. Με βάση τα μέχρι τώρα γνωστά στοιχεία, οι προκλήσεις και τα προβλήματα του Δήμου θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν μέσα από τη διάχυση της γνώσης και της τεχνογνωσίας του ΑΤΕΙΘ (πλέον ΔΙΠΑΕ) και μέσα από την ανταλλαγή καλών πρακτικών.

Βιβλιογραφία και Πηγές

Βιβλιογραφία και Αρθρογραφία:

Ξενόγλωσση:

Blessinger, P. (2015). *The world needs more international higher education*. University World News, Global Edition, 364 (26.4.15)
<http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20150422110029960>
(Προσπελάστηκε στις 16/9/2019)

Bologna Declaration (1999). *Joint declaration of the European Ministers of Education*. The European High Education Area. Convened in Bologna at the 19th of June 1999: http://www.highereducation.ac.cy/pdf/Bologna_Declaration1999.pdf

Cankaya, S., Kutlu, O., Cebeci, E., (2015). *The educational policy of European Union*. Procedia - Social and Behavioral Sciences 174 (2015) 886 – 893

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας. Νέα Συμπληρωμένη και Αναθεωρημένη Έκδοση*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Dumciuvienea, D., (2015). *The Impact of Education Policy To Country Economic Development*. Procedia - Social and Behavioral Sciences 191 (2015) 2427 – 2436

Endes, Z., (2015). *Overseas education process of outgoing students within The Erasmus Exchange Programme*. Procedia - Social and Behavioral Sciences 174 (2015) 1408 – 1414

Engel, C., (2010). *The impact of Erasmus mobility on the professional career: Empirical results of international studies on temporary student and teaching staff mobility*. Belgeo 4(4):351-363

European Commission (1992). *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (92/C 191/01)*. Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 191 της 29/07/1992 σ. 0001 – 0110

European Commission (2006). *The history of European cooperation in education and training. Europe in the making — an example*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

European Commission, (2011). *Commission Working Document on recent developments in European high education systems. Accompanying the document “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe’s higher education systems {COM (2011) 567 final}*. Brussels: SEC(2011) 1063 final

European Commission, (2014). *The Erasmus Impact Study. Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/erasmus-impact_en.pdf

European Commission, (2017). *Annual Report 2016. Erasmus+: Enriching lives, Opening minds*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, στο:

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b0250d33-fcce-11e7-b8f5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-104434446>

European Commission, (2018)a. *Erasmus+: Annual Report 2016*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, στο:

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4e5c3e1c-1f0b-11e9-8d04-01aa75ed71a1>

European Commission, (2018)b. *Commission Staff Working Document “Mid-term evaluation of the Erasmus+ programme (2014-2020)”. Accompanying the document “Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee of the Regions” {COM(2018) 50 final}*. Brussels: SWD (2018) 40 final

European Commission, (2019)a. Erasmus+ Higher Education Impact Study. Luxembourg: Publications Office of the European Union, στο: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/94d97f5c-7ae2-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en>

European Commission, (2019)b. *Study on the impact of Erasmus+ Higher Education Strategic Partnerships and Knowledge Alliances at local, national and European levels on key Higher Education policy priorities. Final Report.* Luxembourg: Publications Office of the European Union

Fussell E. 2002. Youth in Aging Societies. In: Mortimer, J. T., Larson, R. W. (eds.). *The Changing Adolescent Experience. Societal Trends and the Transition to Adulthood.* Cambridge: University Press.

González, R.C., Mesanza, R.B., Mariel, P., (2011). *Determinants of international student mobility flows: An empirical study of the Erasmus programme.* Higher Education 62(4) (October), 413-430.

Green, M.F. (2012). *Measuring and assessing internationalization.* Washington: NAFSA, Association of International Educators (e-publication)

Hellenic Republic, (2017). *Greece: Erasmus+ Programme Education, Training And Youth Interim Evaluation Report 2017.* Ministry Of Education, Research And Religious Affairs

Krzalewska, E., (2008). Why Study Abroad? – An Analysis of Erasmus Students' Motivation in: Derwin, F., Byram, M., (2008). *Students, staff and academic mobility in higher education.* Cambridge Scholars, στο: https://www.academia.edu/6873811/Why_Study_Abroad_An_Analysis_of_Erasmus_Students_Motivation (Προσπελάστηκε στις 11/9/2019)

Mitchell, K. (2012). *Student mobility and European Identity: Erasmus Study as a civic experience?* Journal of Contemporary European Research: Volume 8, Issue 4

Morch S. (2003). *Young. Nordic Journal of Youth Research*. Youth and education, 11(1)

Oborune, K. (2013). *Becoming more European after ERASMUS? The Impact of the ERASMUS Programme on Political and Cultural Identity*. Epiphany, Journal of Transdisciplinary studies: Vol. 6, No. 1

Souto-Otero, Manuel, Huisman, J., Beerkens, M., de Win, H. and Vujic, S. (2013). *Barriers to international student mobility: evidence from the Erasmus program*. Educational Researcher 42 (2), pp. 70-77. file

Teichler, U., (2017). «*Internationalisation Trends in Higher Education and the Changing Role of International Student Mobility*», Journal of international Mobility, vol. 5, no. 1, 2017, pp. 177-216

Ελληνόγλωσση:

Lassithiotakis, K., (2006). *Technology transfer and regional development: The new mission of educational institutions*. Σελ. 211-212, στο: *Εκπαίδευση και οικονομική ανάπτυξη: 3ο διεθνές επιστημονικό συνέδριο, Πρέβεζα 26-27 Μαΐου 2006*

European Commission, (2017). *Erasmus+: Οδηγός προγράμματος*. Έκδοση 1 (2018): 25/10/2017

Sdroliaw, L., Ipsilandi I., (2006). *A strategic approach for the effective contribution of tertiary institutions in regional growth: the case of the project management department of the technological education institution of Larissa*. Σελ. 289-302, στο: *Εκπαίδευση και οικονομική ανάπτυξη: 3ο διεθνές επιστημονικό συνέδριο, Πρέβεζα 26-27 Μαΐου 2006*

Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «*Δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων*». 21 Ιουλίου 2011, στο: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/d-diaei-eis.pdf>

Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, (2016). *Εκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης 2014-2015*. Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας, στο: <https://www.modip.teithe.gr/uploads/ektheseis-esoterikis-aksiologisis-ateith/ektheseis-esoterikies-aksiologisis-ateith/ekthesi-esoterikis-aksiologisis-ateith-2014-2015.pdf>

Αναγνωστοπούλου, Ό. (2016). *Ευρωπαϊκή Ενοποίηση: Νέοι και Erasmus στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*. Π.Μ.Σ. στις «Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας, Εκπαίδευσης και Πολιτισμού». Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Αστεριώτη, Ν. (2018). *Εισαγωγή της διεθνοποίησης στα προγράμματα σπουδών της ανώτατης εκπαίδευσης*. Academia, a publication of the Higher Education Network: Number 12, 2018

Γκίκας Γ., Μπιτσαβά Α., Διακομιχάλης Μ., (2006). *Εκτίμηση των Οικονομικών Επιδράσεων στην τοπική κοινωνία από τη λειτουργία του ΤΕΙ Ηπείρου*. Σελ. 103-113, στο: *Εκπαίδευση και οικονομική ανάπτυξη: 3ο διεθνές επιστημονικό συνέδριο*, Πρέβεζα 26-27 Μαΐου 2006

Δήμος Δέλτα, (2011). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2012-2014. Ενότητα 1: Στρατηγικός Σχεδιασμός*. Αυτοτελές Γραφείο Προγραμματισμού, στο: http://www.dimosdelta.gr/wp-content/uploads/diakirixi_2011-36284.pdf
(Προσπελάστηκε στις 17/11/2019)

Δήμος Δέλτα, (2015). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014-2019. Α' Φάση: Στρατηγικός Σχεδιασμός*. Αυτ. Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης & ΤΠΕ, στο: https://www.dimosdelta.gr/wp-content/uploads/2015/12/1_fasi_stratigikos_sxedi.pdf
(Προσπελάστηκε στις 17/11/2019)

Ελληνική Δημοκρατία, (2016). *External Evaluation Report: Alexander TEI of Thessaloniki*. Α.Δ.Ι.Π.-Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, στο: <https://www.modip.teithe.gr/uploads/ektheseis-eksoterikis-aksiologisis-ateith/ekthesi-eksoterikis-aksiologisis-ateith-2016.pdf>

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1995: *Λευκή Βίβλος (ΛΒ): Διδασκαλία και μάθηση –προς την κοινωνία της γνώσης του 1995* στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51995DC0590&qid=1448218252691&from=EL>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2011). *Ανακοίνωση της Επιτροπής για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών το 2011* (Κωδικός: 52011DC0567) στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL-EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0567&fromTab=ALL&from=EN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2018). *Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος Erasmus+ (2014-2020)* Βρυξέλλες, 31.1.2018 COM(2018) 50 final, στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0050&from=FR>

Ζαχαρίου, Κ., Μανετάκη, Ε., (2017). «*Εμπειρίες των φοιτητών από το πρόγραμμα ανταλλαγής ERASMUS+. Η περίπτωση του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης*». Πτυχιακή Εργασία. Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας. Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας. Ηράκλειο: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης

Ζμας, Α. (2007). *Παγκοσμιοποίηση και Εκπαιδευτική Πολιτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ), (2019). *Πρόσκληση Υποβολής Αιτήσεων του Προγράμματος Erasmus+*. Ανακοίνωση Εθνικής Μονάδας/ ΙΚΥ για την Ανώτατη Εκπαίδευση

Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών/ Εθνική Μονάδα Συντονισμού Erasmus+, (2016). *Προβολή και Επικοινωνία Erasmus+: Οδηγός Διάδοσης και Αξιοποίησης των Αποτελεσμάτων των Σχεδίων Erasmus+*. Η ιδανική διάδοση και αξιοποίηση είναι αναπόσπαστο τμήμα ενός άριστου Σχεδίου Erasmus+. Αθήνα: Ομάδα Επικοινωνίας ΙΚΥ/Erasmus+

Καλογιαννίδου, Ε. (2017). *Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και Στρατηγική 2020: Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*. Διπλωματική Εργασία. Π.Μ.Σ. στις «Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας, Εκπαίδευσης και Πολιτισμού». Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1288/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013 για τη θέσπιση του προγράμματος «Erasmus+»: το πρόγραμμα της Ένωσης για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό και για την κατάργηση των αποφάσεων αριθ. 1719/2006/ΕΚ, αριθ. 1720/2006/ΕΚ και αριθ. 1298/2008/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 20.12.2013, L 347/50, στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1288&from=EL>

Λαδής, Σ., Νταλάκου, Β., (2008). *Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση και Δημόσια Πολιτική*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Μαραγκός, Δ., (2012). *Εξευρωπαϊσμός μέσω της κινητικότητας: Η επίδραση του προγράμματος Erasmus στη διεθνοποίηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης*. Διπλωματική Εργασία. Π.Μ.Σ. στις «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές». Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιά

Πυργιωτάκης, Ι.Ε., (1999). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη*. 14η Έκδοση (2009). Αθήνα: Ελληνική Γράμματα

Σταμάτη, Α., (2014). *Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας 37 ελληνικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα κοινοτικής δράσης Erasmus για τα ακαδημαϊκά έτη 2007-2008 έως 2010-2011 με βάση την περιβάλλουσα ανάλυση δεδομένων*. Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών

Τάγκας, Π., (2006). *Τριτοβάθμια εκπαίδευση και περιφερειακή ανάπτυξη: προβλήματα και προοπτικές*. Σελ. 371-383, στο: *Εκπαίδευση και οικονομική ανάπτυξη: 3ο διεθνές επιστημονικό συνέδριο*, Πρέβεζα 26-27 Μαΐου 2006

Τελεκφάλβι, Γ., Ουκπέμπορ, Σ., (2017). *Αξιολόγηση Προγράμματος Erasmus+ του Α.Ε.Ι. Πειραιά Τ.Τ.* Πτυχιακή Εργασία. Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Αιγάλεω: Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά Τεχνολογικού Τομέα

Τούμπος, Π., (2018). *Εξευρωπαϊσμός κι Εκπαίδευση: Η συμβολή της σχολικής ηγεσίας στον εξευρωπαϊσμό της σχολικής μονάδας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, μέσω της κινητικότητας των εκπαιδευτικών*. Διπλωματική Εργασία. ΠΜΣ στις «Διεθνείς κι Ευρωπαϊκές Πολιτικές στην Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Έρευνα». Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Χαραλάμπους, Δ.Φ. (2012). *Μεταπολίτευση και Εκπαιδευτική Πολιτική (1974-2011)*. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Ηλεκτρονικές Πηγές

Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, *Ιστορικό του Ιδρύματος*: <https://www.teithe.gr/to-tei-thessalonikis/istoriko-tou-idrimatos/> (Προσπελάστηκε στις 5/9/2019)

ΑΤΕΙΘ, *Προπτυχιακές Σπουδές στο ΑΤΕΙΘ*, στο: <https://www.teithe.gr/ekpedefsi/proptichiakes-spoudes-sto-a-t-e-i-th/#prettyPhoto> (Προσπελάστηκε στις 5/9/2019)

Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΠΙΑΕ), *Το Πανεπιστήμιο, Η δομή του Πανεπιστημίου*, στο: <https://www.ihu.gr/about/> (Προσπελάστηκε στις 5/9/2019)

Erasmus+, Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, *Institutional Strategy*, στο: <http://erasmus.teithe.gr/index.php/el/institutional-strategy/6-institutional-strategy> (Προσπελάστηκε στις 6/9/2019)

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης, Αρχική:
<http://erasmus.teithe.gr/index.php/el/>

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης, Institutional Strategy:
<http://erasmus.teithe.gr/index.php/el/institutional-strategy/6-institutional-strategy>

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης,
Στατιστικά Στοιχεία για την κινητικότητα Φοιτητών Erasmus 2011-
2012: http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility_statistics_2011_2012.pdf

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης, Στατιστικά Στοιχεία για την
κινητικότητα Φοιτητών Erasmus 2012-2013:
http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility_statistics_2012_2013.pdf

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης, Στατιστικά Στοιχεία για την
κινητικότητα φοιτητών Erasmus 2013-2014:
http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility_statistics_2013_2014.pdf

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης, Στατιστικά Στοιχεία για την
κινητικότητα Erasmus 2014-2015: <http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility-statistics-2014-2015.pdf>

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης, Στατιστικά Στοιχεία για την
Κινητικότητα Erasmus+ 2015-16: <http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility-statistics-2015-2016.pdf>

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης, Στατιστικά Στοιχεία για την
Κινητικότητα Erasmus+ 2016-17: <http://erasmus.teithe.gr/images/files/mobility-statistics-2016-2017.pdf>

Erasmus+, Αλεξάνδρειο TEI Θεσσαλονίκης, Στατιστικά Στοιχεία για την
Κινητικότητα Erasmus 2017-18:
http://erasmus.teithe.gr/images/files/erasmus_statistics_2017-18.pdf

European Commission, Erasmus+ and Former Programmes Projects Overview
([Erasmus+ Cooperation for innovation and the exchange of good practices \(KA2\)](#))

[Projects Overview](#)), στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-projects-compendium_en (Προσπελάστηκε στις 25/10/2019)

European Commission, Erasmus Mundus Programme: https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/erasmus-mundus-programme_en (Προσπελάστηκε στις 27/7/2019)

European Commission, Lifelong Learning Programme: https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/lifelong-learning-programme_en (Προσπελάστηκε στις 27/7/2019)

European Commission, Tempus Programme: https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/tempus-programme_en (Προσπελάστηκε στις 27/7/2019)

European Commission, Youth in Action Programme: https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/youth-in-action-programme_en (Προσπελάστηκε στις 27/7/2019)

European Commission, Erasmus+, KeySTART2Work: Κατάλογος Εγκάρσιων Ικανοτήτων Απαραίτητων για την Απασχολησιμότητα, στο: https://ec.europa.eu/programmes/proxy/alfresco-webscripts/api/node/content/workspace/SpacesStore/4ef742d5-309b-4a8a-8364-b677594158a3/O2.%20Catalogue%20of%20Transversal%20Competences_EL.pdf (Προσπελάστηκε στις 10/11/2019)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Erasmus+»: *Σημείο καμπής για τη ζωή 5 εκατομμυρίων Ευρωπαίων φοιτητών*, στο: https://ec.europa.eu/greece/news/20190520/erasmus_plus_el (Προσπελάστηκε στις 15/9/2019)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Erasmus+, *Μαθησιακή Κινητικότητα Ατόμων*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/learning-mobility-individuals_el (Προσπελάστηκε στις 10/8/2019)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Erasmus+, Καινοτομία και Ορθές Πρακτικές*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/organisations/innovation-good-practices_el (Προσπελάστηκε στις 10/8/2019)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Erasmus+, Υποστήριξη Μεταρρυθμίσεων Πολιτικής*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/support-policy-reform_el (Προσπελάστηκε στις 10/8/2019)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Στρατηγικές Συμπράξεις*: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/strategic-partnerships-field-education-training-and-youth_el (προσπελάστηκε στις 3/11/2019)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Χάρτης Erasmus για την Ανώτατη Εκπαίδευση 2014 – 2020*, στο: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/he-charter_el.pdf (Προσπελάστηκε στις 5/9/2019)

Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, *Ανάθεση προγράμματος Erasmus + στο ΙΚΥ ως Εθνική Μονάδα Συντονισμού*, στο: <https://www.iky.gr/el/anakoinoseis-llp/item/1173-anathesi-programmatos-erasmus-sto-iky-os-ethniki-monada-sintonismou> (Προσπελάστηκε στις 11/8/2019)

Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, *Erasmus+, Μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον αντίκτυπο του προγράμματος Erasmus*, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/1789-deltio-tipou-gia-to-erasmus> (Προσπελάστηκε στις 25/9/2019)

ΙΚΥ, *Erasmus+, Βασική Δράση 1, Μαθησιακή Κινητικότητα Ατόμων, Κινητικότητα Φοιτητών και Προσωπικού Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης*, Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων: 2014 Στατιστικά στοιχεία ολοκληρωμένων σχεδίων στο: <https://create.piktochart.com/embed/20449810-2014-he-ka103-realised>

ΙΚΥ, *Erasmus+, Βασική Δράση 1, Μαθησιακή Κινητικότητα Ατόμων, Κινητικότητα φοιτητών και προσωπικού Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης*, Στατιστικά στοιχεία

ολοκληρωμένων σχεδίων, Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων 2015, στο: <https://create.piktochart.com/output/32734508-2015-he-ka103-realised>

IKY, Erasmus+, Βασική Δράση 2, Στρατηγικές Συμπράξεις, Εκπαίδευση Ενηλίκων, 2018, στο: <https://create.piktochart.com/output/33946601-2018-ae-ka204>

IKY, Erasmus+, Βασική Δράση 2, Στρατηγικές Συμπράξεις, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, στο: <https://create.piktochart.com/output/33744322-2018-vet-ka202>

IKY, Στατιστικά στοιχεία αιτήσεων Erasmus+, Κινητικότητα Erasmus 2007-2014, στο: <https://create.piktochart.com/embed/2357551-erasmus>

IKY, *Ανάθεση προγράμματος Erasmus + στο IKY ως Εθνική Μονάδα Συντονισμού*, στο: <https://www.iky.gr/el/anakoinoseis-llp/item/1173-anathesi-programmatos-erasmus-sto-iky-os-ethniki-monada-sintonismou> (Προσπελάστηκε στις 2/11/2019)

IKY, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ΚΑ1/Εγκεκριμένα Σχέδια 2015, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2338-copy-of-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2015>

IKY, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ΚΑ1/Εγκεκριμένα Σχέδια 2016, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2678-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2016>

IKY, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ΚΑ1/Εγκεκριμένα Σχέδια 2017, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2915-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2017>

IKY, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ΚΑ1/Εγκεκριμένα Σχέδια 2018, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3089-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2018>

IKY, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης ΚΑ1/Εγκεκριμένα Σχέδια 2019, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3306-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka1-2019>

IKY, Erasmus+, Βασική Δράση 1, *Μαθησιακή Κινητικότητα Ατόμων, Κινητικότητα φοιτητών και προσωπικού Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης*, Στατιστικά στοιχεία ολοκληρωμένων σχεδίων, Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων 2016, στο <https://create.piktochart.com/output/38070227-2016-he-ka103-realised-copy>

IKY, Στατιστικά Αιτήσεων Erasmus+ για την Ανώτατη Εκπαίδευση 2014, στο: <https://www.iky.gr/el/statistika-stoixeia-ka2/erasmus-ka2-anotati-ekpaidefsi/2014>

IKY, Στατιστικά Αιτήσεων Erasmus+ για την Ανώτατη Εκπαίδευση 2015, στο: <https://create.piktochart.com/embed/23003199-2015-he-ka203>

IKY, Στατιστικά Αιτήσεων Erasmus+ για την Ανώτατη Εκπαίδευση 2016, στο: <https://create.piktochart.com/embed/22973437-2016-he-ka203>

IKY, Στατιστικά Αιτήσεων Erasmus+ για την Ανώτατη Εκπαίδευση 2017, στο: <https://create.piktochart.com/output/33666058-2017-he-ka203>

IKY, Στατιστικά Αιτήσεων Erasmus+ για την Ανώτατη Εκπαίδευση 2018, στο: <https://create.piktochart.com/output/33666746-2018-he-ka203>

IKY, Στατιστικά Αιτήσεων Erasmus+ για την Ανώτατη Εκπαίδευση 2019, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3337-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka2-2019>

IKY, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης KA2-2018, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3110-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka2-2018>

IKY, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης 2019-KA2, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/3337-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka2-2019>

IKY, Αποτελέσματα Ανώτατης Εκπαίδευσης 2017-KA2, στο: <https://www.iky.gr/el/erasmusplus-vivliothiki/item/2945-apotelesmata-anotatis-ekpaidefsis-ka2-2017>

Xenios Zeus Erasmus Plus KA2 Project, στο:

<http://xenioszeus.kmaked.eu/index.php/en/> (Πρσπελάστηκε στις 16/11/2019)

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

Η συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στα προγράμματα Erasmus+ 2014-2019

Καλησπέρα,

Ονομάζομαι Καλογιαννίδου Ερωφίλη και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ στη Διοίκηση και Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων στο ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Η παρούσα έρευνα γίνεται στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα «Συμμετοχή του ΑΤΕΙΘ στο πρόγραμμα Erasmus+: Δεδομένα και προοπτικές».

*Το θέμα επιλέχθηκε και η επεξεργασία του ξεκίνησε πριν τη μετονομασία του σε ΔΠΠΑΕ.

Η παρούσα έρευνα αποσκοπά στη συλλογή στοιχείων σχετικά με τη συμμετοχή του προσωπικού του ΑΤΕΙΘ σε προγράμματα Erasmus+ τύπου ΚΑ2 και τον αντίκτυπο που είχε αυτή η συμμετοχή στο ίδρυμα. Το ερωτηματολόγιο μπορεί να απαντηθεί από διοικητικό και διδακτικό προσωπικό, ενώ ο χρόνος συμπλήρωσής του εκτιμάται ότι δεν ξεπερνά τα 5 λεπτά.

Παρέχεται η ανωνυμία στις απαντήσεις, ωστόσο κρίνεται χρήσιμη η καταγραφή και η επεξεργασία στοιχείων που αφορούν τη Σχολή, το Τμήμα, καθώς και τους τίτλους των προγραμμάτων, για όσους ή όσες έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα Erasmus+ ΚΑ2.

Παρακαλώ, αν είναι δυνατόν, να βοηθήσετε στη διάδοση του ερωτηματολογίου, ειδικότερα από ανθρώπους που έχουν εμπειρία από προγράμματα, για την εξαγωγή πληρέστερων και ακριβέστερων συμπερασμάτων, καθώς οι περιορισμοί της έρευνας δυσχεραίνουν το παρόν έργο.

Σας ευχαριστώ πολύ,
Καλογιαννίδου Ερωφίλη
e-mail: eri.kalogiannidou@gmail.com

* Απαιτείται

Γενικά Στοιχεία

1. Φύλο *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Γυναίκα
 Άντρας

2. Ίδρυμα *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ΑΤΕΙΘ
 Άλλο: _____

3. Σχολή *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας και Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής
 Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
 Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών
 Σχολή Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας
 Άλλο: _____

4. Τμήμα *

_____

5. Θέση *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Διοικητικό Προσωπικό
 Διδακτικό Προσωπικό
 Άλλο: _____

Συμμετοχή σε προγράμματα Erasmus+

1. Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα κινητικότητας τύπου KA1; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

2. Αν ναι, πότε;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

2014-2019

Πριν το 2014

3. Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα κινητικότητας τύπου KA2; Αν ΟΧΙ, συνεχίστε στην επόμενη σελίδα. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

4. Αν ΝΑΙ, συμμετείχατε ως εταίρος ή ως συντονιστής/στρια;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

Ως συντονιστής/στρια

Ως εταίρος

Και τα δύο

5. Παρακαλώ αναφέρετε τους τίτλους των προγραμμάτων που συμμετείχατε και άλλες χρήσιμες πληροφορίες.

---

6. Πια χρονιά εγκρίθηκε το πρόγραμμα και ποια η διάρκειά του;

---

7. Έχετε κάνει πρόταση ως συντονιστής/στρια σε πρόγραμμα KA2, που όμως δεν εγκρίθηκε;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

8. Έχετε συμμετάσχει σε πρόταση τύπου KA2 ως εταίρος, που όμως δεν εγκρίθηκε;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αντίκτυπος του Προγράμματος ΚΑ2

1. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι σας ωφέλησε η κινητικότητα τύπου ΚΑ2 σε προσωπικό επίπεδο;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

1	2	3	4	5	
Πολύ Λίγο	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

2. Σε ποιο βαθμό το Erasmus+ είναι ένα σημαντικό μέσο διεθνοποίησης του ιδρύματος λόγω των δυνατοτήτων που προσφέρει; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

1	2	3	4	5	
Πολύ λίγο	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

3. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ωφέλησε η κινητικότητα τύπου ΚΑ2 το ίδρυμα ή τη σχολή σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

1	2	3	4	5	
Πολύ Λίγο	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

4. Ποια ήταν τα οφέλη στη Σχολή σας ή το Τμήμα σας από το πρόγραμμα Erasmus+ ΚΑ2; Παρακαλώ επιλέξτε όσα ισχύουν: *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Οφέλη που προέκυψαν από την προσωπική ανάπτυξη
- Εισαγωγή καινοτόμων διδακτικών μεθόδων
- Προσέλκυση διδακτικού προσωπικού από το εξωτερικό
- Προσέλκυση προσωπικού από τον κόσμο των επιχειρήσεων
- Αλλαγή προγραμμάτων σπουδών
- Συνεργασίες με ιδρύματα του εξωτερικού
- Συμπράξεις στο χώρο της έρευνας
- Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων
- Βελτίωση των υποστηρικτικών υπηρεσιών
- Βελτίωση της φήμης του ιδρύματος
- Συμπράξεις και συνεργασίες με τοπικούς φορείς
- Αύξηση της εισερχόμενης κινητικότητας
- Ενίσχυση της διεθνοποίησης του Ιδρύματος

5. Παρακαλώ αναφέρετε άλλα οφέλη από την προσωπική σας εμπειρία.

---

6. Πόσο θεωρείτε ότι ωφέλησε το πρόγραμμα Erasmus+ στην ανάπτυξη του ιδρύματος; **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

	1	2	3	4	5	
Πολύ λίγο	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

7. Το Erasmus+ ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

ΝΑΙ
 ΟΧΙ

8. Το Erasmus+ ανταποκρίνεται σε ανάγκες που δε θα καλύπτονταν από άλλα εθνικά ή ευρωπαϊκά προγράμματα. **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

ΝΑΙ
 ΟΧΙ

9. Ποια είναι αξιολόγησή σας όσον αφορά το πρόγραμμα Erasmus+ εν γένει; **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

	1	2	3	4	5	
Κακή	☐	☐	☐	☐	☐	Εξαιρετική

Προοπτικές

1. Ποιες θεωρείτε τις πιθανότερες προοπτικές του ΑΤΕΙΘ για το μέλλον στα πλαίσια του Erasmus+; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Συμπράξεις με ξένα ιδρύματα Συμπράξεις
- με άλλα ελληνικά ιδρύματα
- Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας
- Ενίσχυση των συνεργασιών με τον κόσμο των επιχειρήσεων
- Συμπράξεις με το Δήμο Δέλτα για καίρια ζητήματα
- Αλλαγή των προγραμμάτων σπουδών
- Συμμετοχή σε πρόγραμμα Erasmus+ τύπου KA3
- Άλλο: _____

2. Από τη μέχρι τώρα εμπειρία σας, πόσο πιθανό θεωρείτε το ενδεχόμενο σύμπραξης του ΑΤΕΙΘ με το Δήμο Δέλτα, προς όφελος των αναγκών του Δήμου, από τη μία, για την εκπλήρωση της αποστολής του ΑΤΕΙΘ από την άλλη; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Πολύ λίγο πιθανό	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ πιθανό

